

Planinski vestnik

1

glasilo Planinske zveze Slovenije

januar 1983

Planinski vestnik

glasilo Planinske zveze Slovenije

januar 1983

1

letnik LXXXIII izhaja od leta 1895

vsebina

Erna Meško	Pismo	1
Janez Jeram	Od Idrijce navzgor, do vrhov	5
Evgen Lovšin	Pripombe k pismu, ki mi ga je leta 1967 pisal pokojni Slavko Tuta	7
Martina Rekar	V steni	10
Božidar Weiss	Zajeda	10
Stanko Sreš	Peca in vroča Topla	12
Anton Breznik	Moja srečanja s skladateljem Hrabroslavom Volaričem	14
James Lester	Psiholog na Mount Everestu	15
Pavle Šegula	Prvih petdeset let UIAA	19
Janko Humar	Odprava v ZDA — Colorado '82	21
	Po poteh borb in zmag Gorjanci—Bohor	24
Pavle Šegula	Nesreče v snežnih plazovih v zimi 81/82	26
	Društvene novice	29
	Varstvo narave	37
	Iz planinske literature	38
	Alpinistične novice	39
	Razgled po svetu	44
	Na kratko ...	47

Naslovnna stran:

Samotnik — Avtor Jaka Bregar

POPRAVEK: V 12. št. PV/82 je tiskarski škrat zamenjal podpis k naslovnici, ki se pravilno glasi: Franček Vogelšek; Zimska pravljica, Bellevue (Pohorje)

uredniški odbor

Lastnik: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana — Glavni in odgovorni urednik: Marjan Krišelj, p. p. 44 61119 Ljubljana. Uredniški odbor: ing. Tomaž Banovec, ing. Janez Bizjak (alpinizem), ing. Aleš Doberlet (fotografija), Stanko Hribar, dipl. oec. Božidar Lavrič, prof. Evgen Lovšin, prof. Tine Orel, Iztok Osojnik, dr. Miha Potočnik, Nada Praprotnik (varstvo narave in okolja), Janez Pretnar, Franci Savenc (alpinizem), ing. Albert Sušnik (fotografija), ing. Pavle Šegula (tehnični urednik), Franc Vogelšek, dr. Tone Wraber (varstvo narave in okolja). Izdajateljski svet pri PZS: Božo Jordan (predsednik), Matjaž Černe, Viktor Pergar, Zoran Naprudnik, Stanko Klinar, Milan Čilenšek, Marijan Krišelj, Milan Naprudnik. Naslov: Planinska zveza Slovenije, 61001 Ljubljana, Dvořakova 9, Ljubljana, p. p. 214 — Tekoči račun pri SDK 50101-678-47046, telefon 312 553. — Planinski vestnik izhaja praviloma vsak mesec. Letna naročnina je 650 din, plačljiva tudi v dveh obrokih, za tujino 30 S. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Spremembe naslova javljajte upravi glasila; navedite vedno tudi stari naslov s tiskanimi črkami. Odpovedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo pismene odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto. — Rokopisov in slik ne vračamo. — Tiska in klišeje izdeluje Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani.

PISMO

ERNA MEŠKO

Dragi Planinski vestnik, ljubi prijatelj, leto se je izteklo in skoraj verjeti ne morem, da ti tako dolgo nisem nič pisala, ko sem vendar iz dneva v dan načrtovala, da ti moram opisati moja mala, a vseeno lepa doživetja. Zato ti hočem danes v teh vrsticah nadrobiti nekaj od svojih radosti z željo, da bi jih posredoval svojim bralcem.

Pravzaprav bi lahko napisala pet, šest ali več spisov, pa vem, da je tvoj prostor dragocen in tudi moj čas skopo odmerjen, zato sem, v duhu stabilizacije, iz vsakega izleta pobrala nekaj spominov in jih povezala v skromen šopek, ki naj priča o zanimivosti naše dežele in aktivnosti našega planinskega društva.

Pred dobrim letom sem prejela vabilo Planinskega društva »Maks Meško« v Ormožu, naj se udeležim izleta na Kalnik; izlet je društvo organiziralo za pionirje planince in povabilo tudi nekaj najstarejših članov. Pred ormoškimi gradom nas je čakal naš planinski vodnik Zvonko. Avtobus je naložil planince iz Ormoža, Tomaža in Miklavža. Bil je čudovit jesenski dan in vsi veseli smo se odpeljali proti Središču ob Dravi, kjer se nam je pridružil še 20 pionirjev s svojo marljivo planinsko vodnico Rezko. Avtobus je bil poln, razpoloženje odlično, in že smo bili v Varaždinu. Vožnja je bila prijetna in zanimiva. Srečevali smo vozove s kravjo vprego, naložene z grozdom, druge spet s koruzo ali jabolki, koruzinjem (koruzno slamo) — vse je bilo v znamenju zoreče jeseni. Toplo sonce je oblivalo s trto porasle varaždinske brege in se kar razlilo v rodovitno Podravino proti Križevcem. Na vzhodu smo že zagledali bleščeče skalovje 643 m visokega Kalnika. Hitro smo se pripeljali do »Doma planinarskega društva Kalnik« Križevci, na katerem je pritrjena spominska plošča, ki nam pove, da je tukaj bilo leta 1938 zborovanje delovnega ljudstva proti fašistični diktaturi.

Pot smo nadaljevali peš in v dobri pol uri prispeli in priplezali na vrh, ki me je spominjal na Karavanke. Posedli smo in uživali v prekrasnem razgledu. Ne daleč pod nami so bila kot pestre preproge položena polja, med njimi so se razprostirali zeleni travniki, med njimi pa se je vila lepa bela cesta. Ko smo se nagledali in se spočili, smo se napotili h koči, da se okrepčamo. To je lep planinski dom, pa planinci nimajo prednosti. Žal mi je tudi bilo, da nihče od strežnega osebja ni vedel povedati nič o zgodovini znamenitega Kalnika, tako iz davne preteklosti kot iz NOB. Nekdaj je bila

Na Kalniku 28. 9. 1981 — tik ob Kamnu avtorica Pisma, Erna Meško

tu nameščena velika tabla, na kateri je bila popisana usoda te trdnjave. Sedaj te ni več. Vedo pa domačini povedati, da so grad »Veliki Kalnik« zidali od 13. stoletja dalje in je bil v posesti ogrskih kraljev in hrvatskih banov. V 17. stoletju so ga grofje Orehovčaki preuredili in nižje zgradili »Mali Kalnik«, ki je imel istega gospodarja. Kralj Bela IV. se je pred Mongoli zatekel v to nepremagljivo trdnjavo. Sovražnik jo je oblegal tri tedne, potem pa je obleganje brez uspeha opustil. Kmetje, zagorski »šljivari«, so v grad vlačili slivove veje in tako pomagali kralju Beli IV., da je preživel. Ogladali smo si razvaline te trdnjave in na skalo pritrjeno ploščo, na kateri je vklesano, da je novembra meseca leta 1942 Kalnički partizanski odred tu bil hudo borbo z zloglasnimi Francetičevimi ustaši (glej fotografijo). Zadovoljni, da smo vseeno zvedeli skrivnosti Kalničke gore, smo se napatili domov. Vreme je bilo lepo in pripomniti moram, da je bilo vedenje pionirjev vzorno, prisrčno sproščeno, planinsko srečno. Najmlajši udeleženec Niko je bil star štiri leta in pol, najstarejša udeleženka pa 71 let. 14 dni za tem izletom so me obiskali planinci iz Titovega Velenja. Poln avtobus jih je bil. Povedali so mi, da so jih moji članki v PV vzpodbudili in so se odločili, da gredo pogledat v Prlekijo. Zelo sem jih bila vesela in presenečena nad pozornostjo. Sin Ciril je šel z njimi na Lahonščak, da so poskusili most, z njimi pa tudi mali Damjan, da jim je pokazal mogočni klopotec. Potem sta jih spremljala še čez Svetinje v Jeruzalem. Bil je lep jesenski dan in upam, da jim je ostal v prijetnem spominu.

Prišla je zima in čas občnih zborov. Tudi v Ormožu smo ga imeli. Udeležencev je bilo veliko in bili so disciplinirani, tako da je alpinist Viki Grošelj, ki nam je prišel predavat in pokazat prelepe diapozitive z Lotseja, to planinsko vzdušje pohvalil. Navdušeni smo bili nad lepimi posnetki in hvaležni smo bili predavatelju za njegovo izpiljeno besedo in prisrčen planinsko človeški stik. Počutili smo se, kot da smo sredi planinskega sveta. 30. 5. 1982 smo praznovali »Dan pomurskih planincev« na Zavrhu v Slovenskih goricah in obenem 15-letnico pomurske poti. Ob tej priložnosti so tudi lepo izročili svojemu namenu ponosni železni »Maistrov stolp«. Prireditev je bila dobro organizirana, zbralo se je lepo število planincev, svoje zastopstvo je poslala tudi Planinska zveza Slovenije iz Ljubljane. Priporočala bi vam, da bi si prebrali brošuro: Spomeniki Slovenskih goric — 5 let planinskega društva Lenart; tu znani in prizadevni lenarški planinec Janko Ferlinc objavlja mnoge izredne zanimivosti in naravne vrednote te okolice. Arheološka najdišča so raztresena po vseh Slovenskih goricah. Te so bile ugodne za naselitev že v pradavnini. Do sedaj znana prva naselja spadajo v mlajšo kameno dobo, približno med leti 2100 in 1700 pred našim štetjem. Ti najstarejši naselji sta bili v Andrencih pri Cerkvenjaku in Spodnjem Porčiču pri Lenartu. Mnogo je zanimivosti, ki bi jih bilo dobro opisati, toda v tem pismu mi to ni mogoče. Dodala bi samo, da je Zavrh s svojimi 358 m n. v. z Maistrovim stolpom zelo privlačna izletniška točka. Dostop se mi zdi najprimernejši iz Voličine; do tja vozi avtobus. Od tu drži prijetna pot najprej med travniki, potem pa skozi gozd in v dobre pol ure smo že na Zavrhu. (O proslavi je pisal PV št. 9/82.)

V juniju so se Zvonko, Ciril in Muri odpravili na veliko turo. Cilj jim je bil 4478 m visoki Matterhorn, če ne bi uspeli, pa 4148 m visoki Breithorn. S kombijem so se pripeljali v bližino Zermatta; tu so pustili avtomobil in se z gorsko železnico odpeljali

prav do Zermatta, mimo Črnega jezera do Matterhornhütte in tam v neoskrbovani koči prespali. Drugi dan so se, čeprav vreme ni kazalo, začeli vzpenjati. Na višini 4000 m tik pod Solvayhütte so se morali zaradi snežne nevihte in statične elektrike obrniti nazaj do Matterhornhütte, kamor so prispeli ob 14. uri. Še isti dan so nadaljevali pot (dopusta je bilo malo) v smeri proti Monte Rosi. Ko jih je ujela noč so prespali v eni od barak na smučišču, ki rabi žičničarjem. Naslednji dan so v hladnem in vetrovnem vremenu v štirih urah prišli na vrh Breithorna. Gledali so zasneženi Matterhorn, ki se je še vedno igral s snežnimi oblaki, potem pa sestopili in nadaljevali pot proti domu. Na vsej poti tja in nazaj niso obiskali ne enega gostišča, odvisni so bili samo od sebe, od tega, kar so imeli seboj. Lani pa so Muri, Boris, Franc in Zvonko v lepem vremenu srečno prišli na Mont Blanc. V plezanju se naši fantje in možje urijo na Ravni gori, ki nam je najbližja in daje dovolj priložnosti za plezalce, saj ima vse težavnostne stopnje.

Pohvaliti je tudi treba vnetega planinca Lojza-Našo, ki vodi planinski krožek v Ormožu in je prehodil več transverzal in prepotoval vso Jugoslavijo. Ima bogato zbirko barvnih diapozitivov. Planinski krožek pionirjev pri Tomažu vodi že peto leto marljivji Zvonko. Ustanovili bodo tudi planinski krožek pri Miklavžu in Veliki Nedelji. Lani so bili opravili pomembne ture v Savinjskih Alpah in dvakrat so bili na Triglavu. Udeležili so se Dneva planincev na Lisci, bili na tradicionalnem pohodu pionirjev planincev od spomenika do spomenika. Tokrat se je zbralo 60 pionirjev pri spomeniku talcev v Ivanj-kovcih. Tu jih je počakal (do sem se je pripeljal s kolesom iz Zerovinec) starosta prleških planincev in borec Lujzek Holc; ob srečanju s tem navdušenimi mladimi planinci se je ganljivo razjokal.

Ormoško planinsko društvo je že tretjič organiziralo Pionirski mladinski planinski tabor, ki je bil vsakič v drugi alpski dolini in sicer v Trenti, v Logarski in Kamniški Bistrici. Vsi, ki so pri tem zadalženi, delajo brezplačno, tako tudi enkratna kuharica mama Štefka, ki z veliko ljubeznijo in požrtvovalnostjo osrečuje tabornike.

Dragi Planinski vestnik, dosti sem ti že vsega napisala, a mi dovoli, da še nadaljujem. To poletje sem v družbi vesele mladeži obiskala tudi Gorco v Halozah. Na vrhu, ki nudi edinstven razgled, je gostišče, malo niže pa si je vredno ogledati cerkev Sv. Trojice v Halozah, ki so jo postavili dominikanci leta 1648. Zdaj to zgodovinsko znamenitost obnavljajo.

Od tu smo se napotili mimo umetnega jezera v motel Podlehnik, kjer smo se oddahnili, potem pa smo se odpeljali z avtobusom v Ptujске toplice, kjer smo se do mile volje predali lepi, čisti in zdravilni kopeli teh naših najmlajših toplic. Ko sem pa malo prej bila s kmečkimi ženami na Gorci in Podlehniku, smo se pri vrnitvi oglasile še na Vurbergu (Kačjaku). Ta grad je bil pozidan že pred našim štetjem. Prvič so ga napadli Turki leta 1453. Leta 1673 so prišli Turki vnovič, takoj za njimi pa so ga zavzeli protestanti in vrgli župnika skozi okno v prepad. Gradovi Ptuj, Vurberg, Hrastovec so bili last treh sinov grofa Herbersteina. Leta 1921 je bila v tem gradu najznamenitejša protituberkulozna bolnišnica, ki jo je vodil neki odličen ruski zdravnik, ki so ga pozneje ubili. Grad so 10 dni pred koncem II. svetovne vojne zažgali. Danes je deloma obnovljen, sicer pa je še v ruševinah. Zraven stoji cerkev, ki so jo leta 1776 pozidali na mestu prvotne gotske cerkve; iz nje so prenesli vse znane grobove in tako je v kriпти 36 zidanih dragocenih grobov. Zelo lepo je urejeno okolje in p. Matej, ki to cerkev

Spominska plošča
na trdnjavi
na Kalniku

OD IDRIJCE NAVZGOR, DO VRHOV

JANEZ JERAM

Grape, bregovi, strmine, prepadi. Redko posejane domačije, okrog njih plodna zemlja, ki jo je treba obdelovati predvsem ročno. Tak je svet okrog Želina v dolini Idrijce, ki je ponekod tako ozka, da se Idrijca komaj prebije v svojem ozkem toku proti Soči. Cesta pa je sem in tja vsekana v živo skalo. Vendar so prometni strokovnjaki okrog leta 1880 predlagali, da bi, namesto po Baški grapi, zgradili cesto proti Gorenjski — po dolini Idrijce. Avstrijske oblasti so ta načrt potrdile in deželna vlada je za to gradnjo namenila 6000 kron. Cesto pa so delali po sistemu tlake. Vsaka domačija daleč okrog je morala dati določeno število delovne sile, odvisno od velikosti domačije in števila članov družine. Izvzete niso bile niti ženske.

Do prve svetovne vojne po tej cesti ni bilo večjega prometa. Ko pa je 1915. leta Italija napovedala vojno avstroogrski monarhiji, je promet na tej cesti oživel. Maršbataljoni, avtomobili in vozovi, polni vojnega materiala, so se pomikali proti Mostu na Soči, takratni Sv. Luciji. V obratni smeri so se pomikali vozovi z bornim imetjem, med njimi so korakale ženske, starčki in otroci. Tisoče družin je moralo zapustiti svoje domove ob Soči, kjer je tekla fronta; pot jih je peljala v begunstvo.

Kmalu za njimi so prihajale prve kolone italijanskih vojakov-ujetnikov. Tri leta kasneje se je vračala poražena avstroogrška vojska. Za njo so prihajale kolone italijanske vojske, ki je za petindvajset let zasedla te kraje. Čeprav prehitavam dogodke, je po tej cesti 1943. leta, tj. po petindvajsetih letih, spet korakala italijanska vojska v obratni smeri.

Če bi mogla ta cesta govoriti!

Med obema vojnama je bil na tej cesti živahen promet, vojaški in civilni. Tovornjaki so vozili les iz idrijskih in cerkljanskih gozdov, nazaj pa raznovrsten material.

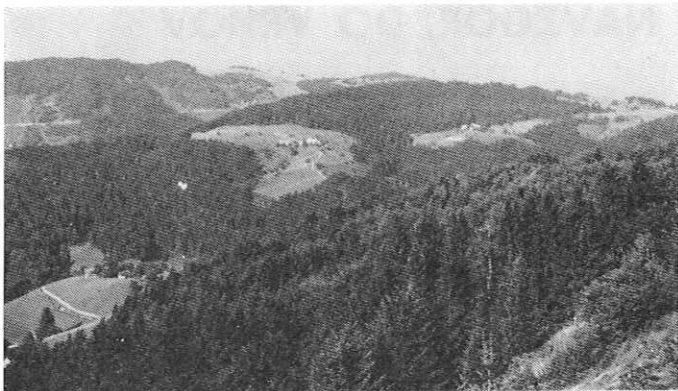
Ta zapis naj bi bil vsaj nekoliko planinski, zato bomo šli ven iz doline, v okoliške hribe. Za izhodišče nam bo Želin, kjer se s ceste Most na Soči—Idrija odcepi cesta v ožje Cerkljansko tj. v Cerkno. Vendar se še za hip zadržimo in si oglejmo nekatere zanimivosti. V bližini cestnega križišča je v skalo vzdana spominska plošča NOB. V bližnji okolici so Nemci v prvi ofenzivi na Cerkljansko, v novembru 1943, ujeli skupino partizanov in jih postavili ob zid, da bi jih ustrelili. Izpred pušk pa je pobegnil Janko Vogrič iz Idrije. Ujete so ustrelili, tudi za njim so streljali; prestrelili so ga skozi pljuča, vendar je preplaval Idrijco in se rešil. Pred nekaj leti je sam odkril to ploščo.

Od Idrije do Mosta na Soči so čez Idrijco viseči mostovi. Na močne jeklene vrvi, ki niso več rabile svojemu namenu v rudniških jaških v idrijskem rudniku, so položene deske in po teh mostovih lahko vozi osebni avto in tudi traktor. Kako bo za naprej, ko idrijski rudnik ne bo zavrgel več toliko teh vrvi, je odprto vprašanje vzdrževanja teh mostov. Ti mostovi pa niso stara zamisel. Poznal sem trgovca in gostilničarja iz Cerkna, Pavleta Obida. Pripovedoval je, da je v mladih letih nosil pošto iz Cerkna v Idrijo in narobe. Takrat še ni bilo ceste. Le onstran Idrijce je bil slab kolovoz in Idrijco je moral prebroditi. To je počel več let ob vsakem letnem času.

Med NOB so most na Želinu partizani porušili, da so zaprli pot nemškimi tankom. Kasneje so postavili lesenega. Cesta iz Cerkna do Tribuše in naprej proti Čepovanu je bila od razpada Italije do konca vojne med najbolj prometnimi. Po njej je nekaj časa vozil tudi partizanski avtobus.

Ravne (Cerkno)
Foto J. Jeram

Bevkov vrh s SV

Foto J. Jeram

Čas je, da se pomaknemo iz doline in gremo po markacijah Idrijsko-cerkljanske planske poti. Povzpemo se po strmini do cerkve sv. Pavla na Straži. Pot nadaljujemo po grebenu proti vrhu Lajš, vendar bomo po nekaj kilometrih zavili na desno do samotne domačije »V Trbojah«. Nekoliko naprej v grapi naletimo na zanimivost — »Zaganjalko«, to je intermitentni izvir, ki okrog 7 minut narašča in upada. To zanimivost je opisal že Simon Rutar v svoji Zgodovini Tolminske, le da ni natanko zapisal kraja.

Zopet navzgor, mimo domačije »Za krogom« in k domačijam »Na krogu«; le-te so le delno naseljene. Tu se je v zgodnji pomladi 1943 odigrala tragedija. Italijanskim kvesturinom je prišlo na uho, da so tu partizani, vendar je pred njihovim prihodom večja skupina že odšla. Ostala sta le ranjeni partizan in njegov spremljevalec. Ranjeni se je skrivil v krušno peč. Tam so ga našli in ga kar v peči ustrelili. Požgali so poslopja in domače odpeljali v internacijo.

Nekoliko naprej, v grapi, je nekdo preuredil stari mlin v počitniško hišo, čeprav je bil to zgodovinski objekt. Zopet navzgor, mimo domačije »Za klancem«, ki jo še nekako vzdržujeta starejši brat in sestra. Še dobre pol ure in že smo na Bevkovem vrhu, 1050 m. Tu se nam odpre prekrasen razgled na Julijce, Kamniške planine in daleč v italijanske Dolomite. Tik pod vrhom je opuščena Slabetova domačija. Na vzhodnem pobočju so raztresene velike kmetije, na zahodno stran so nižje po pobočju posejane vasi: Jazne, Otalež, Lazec, Plužnje. Te vasi se predvsem zadnja leta lepo razvijajo potem, ko so dobili asfaltno cesto. Med NOB so bile v glavnem požgane. O teh krajih nam pripovedujejo zgodovinarji, da je cesar Henrik IV. že 27. septembra 1063 podaril briksenški škofiji Otalež z okolico.

Tudi Bevkov vrh je bil med NOB priča številnim spopadom med Nemci in partizani. Vrnili se bomo v dolino in skozi prej omenjene vasi. Pred Zelinom je domačija »Na mlakah«, tudi ta domačija je med najstarejšimi v teh krajih. Čez Idrijco bomo šli po visečem mostu in se povzpeli v vas Jagaršče; je edina v Idrijski občini, ki nima ceste za tovornjake. Vas stoji na vzpetini, nad strminami, ki se spuščajo v globoke, še vedno ne povsem prehodne grape. Te pa so bile priča velikega dogajanja med NOB. Na levi je bilo okrevališče bolnišnice Pavle, ki so ga po izdajstvu Nemci požgali. Okrevance je osebje prej odpeljalo, da jih niso zajeli.

Na drugi strani pod vasjo so ostanki cerkve iz 11. stoletja. Današnja cerkev stoji na hribu nad vasjo.

Prav s tega vrha je lep pogled v dolino Idrijce, na vasi po pobočju Bevkovega vrha in v ožjo Cerkljansko. Vse te vasi so približno na enaki nadmorski višini, manj kot uro hoda iz doline. Vsaka vas ima tudi cerkev, ki stoji na vzpetini. Med NOB je bila tudi ta vas požgana. V grapi na zahodni strani je bila na težko dostopnem kraju partijska šola, ki so jo Nemci po naključju odkrili v zadnji ofenzivi v marcu 1945. leta. Partizani so se prej umaknili.

Povzpemo se še na Šebreljsko planoto oziroma na Šebreljski vrh, 1070 m. S tega vrha je izredno lep razgled in tudi na tem vrhu so potekale med NOB hude borbe. Vrnili se bomo v Šebrelje. Tu se bomo nekoliko dlje zadržali. Že v preteklosti je bila ta vas zelo napredna in to tradicijo nadaljuje še danes. Leta 1944 so jo bili požgali. danes pa je obnovljena. Gradijo tudi nove hiše, saj se krajanje ne odseljujejo več v dolino. Kraj je na lepem, položnem svetu. Zato bi ga bilo škoda zapustiti.

O Šebreljah in Šebreljcih so krožile številne domisljice, ki jih tudi danes radi ponavljajo, saj je to posebnost kraja. Največ si jih je v začetku tega stoletja izmislil neki učitelj, ki se je Šebreljcem zameril in so odtlej Šebrelje znane po teh domisljicah. Navajam le eno: Ko so Šebreljci zgradili most čez Idrijco, bi bili radi vedeli, kako visoko

Otalež, v ozadju
Gradišče
Foto J. Jeram

je nad Idrijco. Prvi se zgrabi z rokami za most, drugi se oprime njegovih nog in tako naprej. Vendar še niso dosegli Idrijce, ko so prvemu opešale moči. Pa zakliče tistim, ki so se držali spodaj: »Počakajte, da opljunem roke!« Seveda so vsi zgrmeli v Idrijco.

Iz Šebrelj se spustimo v dolino skozi Dolenjo vas, mimo cerkve sv. Ivana. Ta stoji na robu prepadov in strmin, ki se spuščajo v dolino Idrijce. Med temi strminami in prepadi se vije steza. Ta drži do tistega mostu, ki mu Šebreljci niso izmerili višine. Ob cesti je vas Reka, ki je bila požgana med NOB in še sedaj ni povsem obnovljena. Sicer pa v Šebrelje drži tudi cesta iz Stopnika. Iz Reke pa je cesta na Bukovo in gre čez preval v Baško grapo. Te kraje bomo obiskali drugič, ko se bomo povzpeli tudi na Kojco.

Tokrat bomo obiskali še Ravne, najvišjo in najlepšo vas na Cerkljanskem. Od tu se bomo spustili skozi zaselek Čelo v Cerkno.

Te kraje obiskujejo zadnja leta številni planinci, saj so člani Planinskega društva Idrija in Cerkno speljali Idrijsko-cerkljansko planinsko pot. Na tej poti najdemo planince iz drugih krajev Slovenije in tudi iz sosednje Hrvaške. Navdušeni so nad temi kraji, zanimivostmi in še posebno nad prijaznostjo ljudi, ki prebivajo tod. Ponekod so še v zelo odročnih krajih, ki jih prej ni nihče obiskal. Namen te poti je tudi ta, da obiskovalci prinesejo v te odročne kraje nekaj spremembe. Zato domačini radi vidijo, če jih kdo obiše.

PRIPOMBE K PISMU, KI MI GA JE LETA 1967 PISAL POKOJNI SLAVKO TUTA

EVGEN LOVŠIN

Pismo, ki mi ga je pisal dr. Slavko Tuta in ga tu objavljam, odkriva fotografa slike 77 let starega gorskega vodnika Komaca-Pavra z vnukom. Tuta piše, da je uporabljal aparat Zeiss. Na pobudo Debelakove (Mira Marko Debelakova por. Deržaj, prvenstvena alpinistka in planinska zgodovinarica) in s posredovanjem prof. Čermelja (Lavo Čermelj, fizik, publicist, borec za pravice primorskih Slovencev) je poslal Tuti nekaj slik iz Trente v Ljubljano.

Ko sem bil nekoč pri Debelakovi in ji pripovedoval, da se zanimam za Trentarje — gorske vodnike, mi je ljubeznivo ponudila sliko Joža Komaca rekoč: To je naš najboljši gorski vodnik.

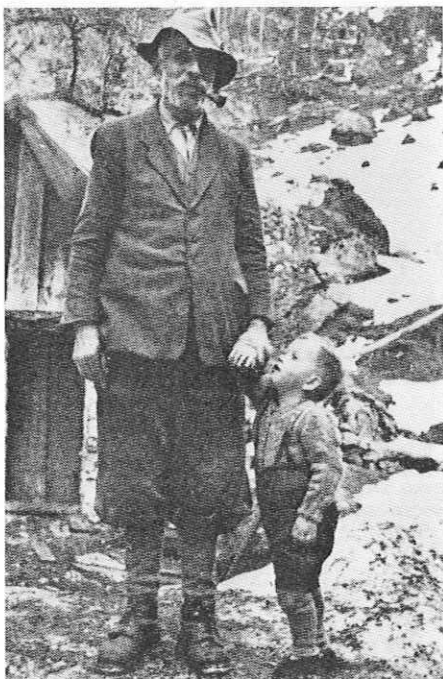
Veliko slik sem priobčil v svojih knjigah, žal pa je precej takih, ko ni bil znan njihov avtor. Stari Joža Komac-Paver je med njimi. Zato sem bil Tutovega pisma res vesel. Spomnilo me je kar dveh znamenitih planincev. Naj jim ob tej priložnosti posvetim nekaj besed.

Joža Komac, po domače Paver, iz Trente h. št. 63 (za pokopališčem), je med klasičnimi slovenskimi gorskimi vodniki in reševalci tisti, ki so mu (Kugy, Tuma, Dvorsky, Franta, Čermák in mnogi drugi) priznali mesto. Da je bil Joža res najvišje cenjen vodnik, to dokazujeta dva dogodka: V plezi na Montaž po severni strani, je Kugyju in Ojcingerju malo manj kot rešil življenje. Joža je tudi prvi zmagovalec triglavske severne stene. Po njej je vodil dr. Henrika Tumo. Pravijo, da je bil v steni z ovcami tudi Trentar Ivan Berginc p. d. Štrukelj, nikakor pa ne pride v poštev trentarski lovec in Kugyjev vodnik Andrej Komac p. d. Mota, Na Logu h. št. 15, kakor je napačno zabeležil Tone Svetina v knjigi Triglav, gora naših gora, 1980, str. 22. Ob prvem vzponu Jože Komaca po slovenski smeri je več napisanega v Lovšini knjigi Gorski vodniki v Julijskih Alpah, 1961, str. 142, z važnimi dodatki na str. 146 in 147, ki jih je povedal dr. Miha Potočnik.

Ni čudno, da je ravno Tuta fotografiral starega Pavra v delavskem oblačilu. V »mašni obleki« ga je fotografiral dr. Viktor Dvorsky skupaj s Čehi, »gorsko in po športno« pa neznan fotograf v družbi še treh trentarskih gorskih vodnikov Ivana Berginca, Antona Tožbarja-Špika in Andreja Komaca (ml.). Vse navedene slike so priobčene v Lovšinih knjigah.

Tuta je imel, poleg svojih v sužnjih letih preizkušenih rojakov, kot planinec posebej v časteh gorske vodnike.

Trije biografski članki, ki so jih napisali Janko Fili, Jože Koren in Tine Orel, so objavljeni, dva v Planinskem vestniku, letnika 1978 in 1980 ter eden v Primorskem dnevniku 4. marca 1980. Če sem še jaz pristopil k tej znani in zaslužni trojici, pa ni bil razlog, da sva pri trinajstletni starostni razliki oba rojena na isti dan 27. septembra, da pa sva s Tutom oba preživljala grenke čase zaporov in preganjanj prve in druge svetovne vojne, bila aktivna planinca in pisca študij in doživetij, bila prijatelja in somišljenika v nacionalnih in svetovno-nazorskih pogledih ter korakala mnogokrat po istih cestah ali vsak zase po ozkih gorskih stezicah naših Julijcev. Tutov knjižni opus je sicer skromen po obsegu, a bogat po vsebini. V Planinskih vestnikih osmega desetletja (1970—1980) je Tuta priobčil dvanajst člankov. V treh se spominja zaslužnih rojakov Božiča, Trinka in Štoke, v naslednjih devetih pa opisuje ljudi in značaje, dogodke in doživetja ter krajevne lepote in zanimivosti Kozlovega roba ali Gradu, V Stebrih, Na poti od Matajurja do Grmade, Po dolini Tolminke in drugod. Med lepe opise je treba uvrstiti spomin na Julijcem nekoliko odmaknjene primorskega očaka. To je Krn! Menda ni lepšega razgleda v vzhodnih Julijcih. Krn stopi nekoliko nazaj, da se z njega odpre obširen razgled od Kanina, Viša, Montaža, Jalovca, Triglava pa do

Trst, 5. julija 1967.

Dragi profesor Lovšine !

Iskano leto me na Regio Trst 4, kjer sem kulturni referent lahko prebrali odloček iz Vaše knjige, ker smo imeli posebno pohvalo o epigramu in govni, take v polnem času smo iskrali na tveganju v slovenski knjižarni. In smo brez vsakega dovoljenja izrekli Vaš tekst nam pomena dogovor s JAA.

Na Vaše pismo 14/6 Vas šele danes odgovarjam. Žal mi je, da trenutno nimam na sporedu podobne oblike kot lasti. Ko bomo kaj novega pripravljali iz planinske literature - te se pri nas rade vrstijo - bom gotovo mislil na Vas.

Pri knjigi ki ste jo med vojno izdelali sem nehoti odelovaj tudi jaz. Na pobudo Dobeljakova in preko prof. Semelja ste prešli o Trstvi nekaj negativ in tudi nekaj podrobnosti in Trstite, tako imamo starega Joka Kramca s smehom vrnemo le po tej nesluzni demantifikaciji. Fotografit so bili na sporedu Bivak 3/2. Dareda se je leta 1939 govorila o knjigi na moji štiri smerni. Opis o trstanski obisti je dr. Milan Jlega napisal po priporočilu Antona Tolbarja od Devica Marije v Trstvi ki je tudi med preimoliki kot Moja de Čame in Kuga, pa še toliko naših skupnih smacev. Leto bom svoje, skoraj 60 let stare kvesti - če bi Bog dal - preklejal prvič po Kamniških Kerkibah in če bi tudi Vas obredla šelja po vstati at bil kar vesel naloziti na arto v ljubljani tudi takega ki vse ve in je poročal bil, kot si predstavljam.

Vesel pa bom tudi v nasprotju primaru koncem meseca priti na Vaša vrata.

Planinske podzave pošilja

Karlovi Pota Slavko, Slavko 14
34013 (Trstite) *d. tute* 105
Apt4

Karavank in Kamniških planin. Naj omenim še naslednje Tutove spise: Črno-belo v planinah, Slovo od poti prijateljstva, Špranje v svobodo, Zažarel je rej, Skala in morje, V simbiozi pa šola dr. Karla Štreklja, Bivak in V Rušju.

Troje stvari ostane za vedno v zakladnici spominov: Tine Orel je naštel naslednje Tutove zapore, internacije in preiskave v fašistični Italiji: dva meseca zapora v Trstu, tri leta konfinacije na Liparih, dve leti policijskega nadzora, nato daljšo internacijo v Manfredoniji, nekaj časa v koprskih zaporih, na Tomažičevem procesu pa je bil Tuta obsojen na trideset let zapora. Kazen je prestajal v Castel Francu do aprila 1944. Po dolgem, a uspešnem zdravljenju pljučne jetike, se je 1946. leta vrnil iz Ljubljane v Trst in se zaposlil pri slovenski radijski postaji in je na tem mestu ostal do upokojitve. V Sesljanu si je ustvaril nov dom, ne da bi pozabil svoj rojstni kraj Tolmin (Ljubim te z grenkobo in slastjo, svet tolminski, mozaik lepote! Vanj ujete divjce so samote, ki duha vedrijo in oko, Ljubka Šorli), kjer se je rodil 27. 9. 1908. Umril je 28. ali 29. februarja 1980 po daljši neozdravljivi bolezni (Fili).

Tuta pripoveduje, kako je bilo v ječah: »Če me pustite v ječi samo ob kruhu in vodi, me ne prizadene, saj sem navajen živeti ob kruhu in vodo tudi 'obrajtam', samo čista mora biti. A ne morem živeti z zvezanimi nogami, ker ne morem jezditii z vojaki in ne plezati po gorah, ne morem živeti brez žvrgoljenja ptic, brez zdravja dreves, brez čudežne narave!«

Tutov svetovni nazor (PV 1978, str. 264): »Rodil sem se s posebno simpatijo do mistike. Iskanje skrivnosti človekove duše je našlo svoj izraz v iskanju božanstva v naravi sami. Materina globoka vernost, ki sem jo bolj čutil kot razumel, ni prešla vame. Vsa cerkvena parada v bogoslužju mi ni mogla pomagati. Narobe, iskal sem nekaj manj blestečega, toda bolj občutenega in se je zato moj teizem preselil v vse, kar me je obdajalo. Jože Ščuka prej in Jelinčič pozneje in ne nazadnje Kuga, so mi samo krepili vero v pralnost izbire.«

VSEM NAROČNIKOM PLANINSKEGA VESTNIKA

Vse naročnike Planinskega vestnika, ki so prejeli obvestilo o morebitni neporavnani naročnini za leto 1982, za leto 1981, ali za oba letnika skupaj, naročnino pa so do prejema obvestila že poravnali ali poverjenikom ali na žiro račun Planinske zveze Slovenije, prosimo, naj imajo to obvestilo za brezpredmetno. V evidenci naročnikov je namreč še precej tistih, ki teh obveznosti še niso poravnali in je zato ta neljubna napaka nastala. Prosimo vse, da to obvestilo vzamejo z razumevanjem na znanje in želimo, da ostanejo naši zvesti naročniki še naprej.

Uprava Planinskega vestnika

V STENI

MARTINA REKAR

*Človek uhaja iz sveta civilizacije in se vrača
v naravo zato, da bi se spoznal s samoto in okusil
vonj po pustolovščini...*

Sem ter tja se že oglašča pernati pevec in budi zaspance, ko se s prijateljem pnem proti Pragu. Meglene tančice se dvigajo nad smrekovimi gozdovi, ki se kopajo v jutranji rosi.

Pred nama se dviga stena. Gozd se redči in nazadnje naju spremlja ob poti le ruševje in rododendron. Stena je vse bliže in končno prideva čez zadnji prag, kjer je prehod do stene. Jutranja zarja je že osvetila gorske grebene in prvi sončni žarki so se poigravali na vzhodnih stenah, ko sva prišla do konca široke police in se navezala.

Bilo je hladno; v tem času severna stena ne vidi sonca. Skala je mrzla in ponekod kar preveč vlažna. Vzpenjala sva se čez večje in manjše skoke, po policah in grapah do police, ki se je končala pod strmim razom. Ko sem se vpela v kline, je Jan že stopal po izpostavljeni polici. Našla sem dober stop in se previdno dvignila na polico. Že po nekaj metrih sem ugotovila, da so oprimki dobri. Vrstili so se raztežaji lepega plezanja v štirici. Zadnje stojišče pred rdečo grapo. Vrv mi je počasi polzela skozi roke. Dobro, da ni več zeblo. V presledkih se je po steni usulo kamenje. Stisnjena k steni sem napeto poslušala, kdaj bo Jan zabil stojiščni klin. Kamorkoli ga je skušal zabiti, povsod se je razpoka odprla.

Končno sem le zaslišala »ta pravo pesem« klina in se pripravila na najtežji del v smeri. Nekam čudno sem telovadila čez ovire in prišla pod razpoko, ki se je na vrhu stojišča zožila. Vrv je bila napeta, sploh ni stekla. Nikjer nobenega oprimka, razen dobrega stopa. Nad glavo sem zagledala lusko, zanjo sem bila prekratka. Sopiham in prav neslavno končam na kolenih, na vrhu zajede. Vrv popusti in že vidim rdečo grapo, po kateri nadaljujeva pot do police.

Ta se vleče pod previsi v gornjem delu stene. Polica je bila nasuta in komaj sem napravila korak, že sem bila meter niže. Kar sem prijela, vse se je drobilo in izginjalo pod nogami. Zelela sem si čimprej na greben. Zasopla sem se ustavila na robu, kjer me je prvič ta dan obsijalo sonce. Za nama je bilo pet ur plezanja. Svet, po katerem sem hodila, je bil enkratni; niti najmanjše steze ni bilo. Vse to nama je dajalo vtis neke tuje, čudovite pokrajine. Vsak kamen, vsaka živa ali odmrta stvar je ležala na mestu, kamor jo je položila narava v svojem večnem delovanju in nehanju.

Nekoliko niže je medilo pritlikavo cvetje in v zraku je bilo čutiti opojni duh po medu. Prav nič se mi ni mudilo v dolino. Hvaležno sem se ozirala na Rjavino, Triglav, Stenar, Cmir, Škrlatico. Ob njih sem podoživljala gorsko naravo in naravo sploh.

V kamniti soteski je šumel potok v skrivnostni melodiji. Prišla sva v dolino, dohitela sva prijatelje in skupaj smo nadaljevali pot do senika. Tam pa smo odložili nahrbtnike in vrvi, ki nas povezujejo v eno bitje in so simbol našega prijateljstva in naših ciljev...

ZAJEDA

BOŽIDAR WEISS

Mati, jočem! Bojim se samega sebe, tistega obupa, razočaranj, neutelešene ljubezni, življenja. Zakaj sedaj ti spomini? Nočem jih, proč z njimi. A vse bolj oživljajo, kljujejo, pečejo, izginjajo. Lahkotno pluje črna ptica. Le noge ima rdeče. Vse bliže prihaja. Nekaj me zbode v sencih. Bojim se odpreti oči, le čutim, kako se mi kremplji vse globlje in globlje zažirajo v meso, vse do kosti. Krči delajo čudne prikazni iz mojih prstov. Telo podrhtava v enakomernih presledkih, a vztrajno in vse močnejše. Ne prenese več te ogabne drže — visenja na konici prstov leve roke, ki jo maličijó vedno znova novi sunki krčev.

Zopet po skoraj dveh letih v sebi začutim svobodo. Enakomerni, podzavestni gibi nog in lahkotno se vzpenjam po stari shojeni stezi. Kamnita struga brez vode in nekje daleč šum vode. Prvi sončni žarki se poigravajo in bleščijo v rosi. Toplo bo. In v meni izginja utesnjenost, značilna za mestnega človeka. Na prijateljevem obrazu je čuden izraz. Dva razposajena otroka. Govoriva o ljubezni, cvetlicah, gorah, domu, poljih, rekah, o svetlobi.

Še poslednji obupni poskusi žrtve pred temo. Zvija se telo kakor kača. Ne vem, kako se je tisti kamen zagozdil v to poč. Desna noga je dobila odlično oporo in sedaj imam toliko časa, da sprostim roki ob telesu, tako da se mi krči več ne poigravajo z razcefranimi prsti. Na kolenih, zapestju in konici prstov je trda skala popolnoma posnela kože, tako da mi že najmanjši dotik povzroča bolečine, a pred menoj... Nočem misliti. Razžarjeno lice prislanjam ob skalo. Nikoli več. Vrv je trdno napeta in me drži v ravnotežju. Tu in tam posrkam kakšno solzo, ki je zdrsnila po skali ali licu.

Koliko trpljenja, sanj, želja, groženj je posrkala tista noč vase. Kot nor se zaganjam v zemljo in kopljem, kopljem...

...Mati, oj mati. Mraz in veter sta neusmiljeno razžirala moje telo. Hodim sem, tja, znova in znova, jočel, rotim. Telo podrhteva v enakomernih presledkih, a čeljusti so ponorele. Znorel bom. Obup in nato mehanholija. »Veš, glavno je, da ne obupaš.« Mlečna okna mi preprečujejo pogled ven. Prijetna toplota neznane sobe. Vprašujoči obrazi ljudi v belem. Skrivam, tajim. In čez leto dni se izpovem goram in...

Prsti leve roke brez uspeha tipljejo za dobrim oprimkom v popolnoma gladki steni. Kolikor morem, se zarijem v poč na desni in se tako s pomočjo trenja prebijam

navzgor. Izbijem kline in nadaljujem v prej začetem stilu. Ne, samo to ne! Novi sunki krčev se zopet naselijo v prste, a telo drgeta. Vse mi odpoveduje, roke kakor da mi hočejo odpasti. Kot nor se zaženem naprej. Kar črni se mi pred očmi, ko se končno oklenem z obema rokama konice kamna, ki štrli iz vrha zajede. Nekaj trenutkov tako visim na rokah, nato pa se potegnem na »polico bogov«.

In sedaj, ko je vsega konec, postanem plen živčne krize. Po vseh štirih se plazim po popolnoma varnem grebenu, poraščenem z ruševjem proti vrhu, k prijatelju. Okrašen sem kakor novoletna jelka z različnim železjem. Ko se zazrem v »cimrov« obraz, opazim, kako se mu usta vse bolj širijo in na koncu prasne v smeh. Močan stisk dveh desnic, nekaj pikrih iz obeh strani in vse je zopet dobro.

Zlekneva se na mehko travo in pretegujeva utrujene ude. Zahajajoče škrlatno sonce naju obsipava s poslednjo toplino presihajočega dneva. Lahkotne misli se mi podijo po še malo prej razjarjeni glavi. Vtapljam se v čustvih. Ali sem znova zmožen ljubiti — morda gore?! Zapuščam jih. Vem, vrnem se in se jim izročim ob prvem razočaranju mestnega človeka, ki je preobčutljiv, izgubljen in išče samega sebe v samotni.

Prvenstvena »Kavkina smer« v Z steni Kranjskega raka (IV), plezala 15. 3. 1982 Stane Poljak in Bobo Weiss, AO Rašica. (Gre za prvenstveno smer z imenom Kavkina smer v zahodni steni Kranjskega Dedca pod Presedljajem. Omenjena plezalca sta smer ocenila s IV/III, približna višina 150 metrov, čas plezanja tri ure — podatek dodal France Malešič.)

PECA IN VROČA TOPLA

STANKO SREŠ

Jutro se prebujata, lepo jutro v začetku julija. Stojim na balkonu Doma na Peci in gledam proti Uršlji gori. Sonce, velik rdeč krog, se počasi dviga nad meglice, ki zakrivajo vzhodno obzorje. Sam sem in dom je še tih. Tudi moja šesterica še spi, utrujena od prejšnjega dne.

Prišli smo sem gor iz Mežice. Zlata sedmerica: Tončka, Marija, Simon in jaz, iz Prekmurja. V Mariboru sta se nam pridružila Marjanca in Marko, na Ravnah pa smo pobrali še Marico. Z njo smo se dogovorili za izlet na Peco na sindikalnem srečanju delavcev SPIZ »Srečanje 82«. Kljub mnogim obljubam in prijavam je nazadnje ostala sama.

Gosta megla je zakrivala vse, kar smo želeli videti, ko smo v Mežici zavili po Matjaževi ulici navzgor in naprej čez travnike. Tudi Mežica se je kmalu skrila v megli.

»Saj bo bolje, le da se malo vzdignemo,« sem tolažil družbo.

»Le pogumno naprej!«

Strmina je huda, posebej še, ko smo prišli v gozd. Nato smo šli mimo dveh kmetij; tu je bilo že bolj položno in tako smo tudi lažje hodili. Potem je bilo še malo vzpona in že smo prišli na cesto, po kateri smo prišli hitro do obmejne stražarnice. Megla se je razkadila in vroče je postalo. Zato nam je bilo kar všeč, da smo zavili s ceste na gozdni kolovoz. Simon je dobro hodil, drugi pa smo zaostajali, ker nas je zdelovala precejšnja strmina. Ozirali smo se na desno na travno pobočje, kjer so se belili mejni kamni. Nato smo šli mimo nekega spomenika in ko se je strmina »položila«, se nam je z desne priključila pot iz Črne.

»Še malo pa bomo gor,« sem vzdobujal zasople tovariše. »Simon je zdaj že pri koči.« In res. Še malo strmega terena pa smo zagledali najprej streho kapelice, potem tudi dom. Tu smo našli Simona, ki se je grel na toplem soncu. Vreme je bilo res lepo, zato smo sklenili, da se bomo povzpeli kar na vrh Pece. Sonce in lep razgled proti Uršlji sta nas še precej časa zadržala na jasi.

»Dajmo, pojdimo na vrh,« sem prebujal svoje planince, ki so se kot martinčki grel na vročem soncu. Nazadnje smo le šli. Ljudi je bilo precej. Mnogi so se celo že vračali s Kordeževe glave, najvišje točke Pece.

Najprej smo prišli do razglednega sedla, potem pa smo na razpotju zavili na zavarovano pot. Kmalu smo bili v skalah. Razgled je bil čedalje lepši, čeprav smo morali paziti tudi na pot, ki pa je res dobro zavarovana. Pogledi so nam uhajali na levo proti Raduhi, Olševi in Savinjskim planinam.

»Samo previdno, Simon,« sem opozarjal sina, ker je spet preveč silil naprej.

Kmalu smo se rešili skal in prišli na cvetoče travne blazine malo pod vrhom. Res pravi cvetoči vrt! Murke so dehte, modri svišči, mali in veliki, so tekmovali z modrino neba

pa sleč, avrikeljni in še mnoge druge rože. Dolgo smo se navduševali, občudovali in počivali na cvetoči planoti. Simon pa je odhitel na vrh. Šli smo za njim in se posvetili razgledu. Bili smo srečni.

Cestital sem Marici in tudi drugim, ker so se povzpeli na vrh. Kmalu je zapihal hladen veter, z avstrijske strani pa se nam je bližal teman oblak.

»Gremo, pohitimo, sicer bomo še mokri,« sem priganjal. Hitro smo odšli po zložni poti navzdol. Bilo pa je le nekaj kapljic in s sedla smo potem spet občudovali čisti vrh.

»Ati, zdaj pa gremo h kralju Matjažu,« je zahteval Simon. Pridružili smo se mu in si ogledali to zanimivost Pece. Tako nekam žalostno je sedel ta kralj Matjaž za svojo mizo. Marija je želela k njemu, pa ni mogla odpreti vrat.

»Marija, pusti ga, saj vidiš, da te ne mara, ko nisi Alenčica,« smo jo potolažili. »Pojdimo rajši na Malo Peco!« »Pojdimo, tam je dosti hribske rese, zdravilnega čaja, ki pomaga ženskam, pa tudi moškim ne škodi,« se je smeje obrnila proti meni in Marku naša Korošica Marica. Povzpeli smo se skozi gozd na jaso na Mali Peci, kjer je razgledna plošča.

Na Mali Peci smo bili do mraka. Šele večerni hlad nas je pregnal v dom. Tu smo še dolgo uživali v »pravem planinskem vzdušju«. Občudovali smo tudi prijaznost in spretnost ljudi, ki so skrbeli za naše udobje in za dobro počutje v koči.

Že davno je vse tiho. Stojim na balkonu in občudujem sončni vzhod. Potem pa se odločim: »Na Malo Peco skočim,« govorim samemu sebi in se pretihotapim na prosto. Hitro sem na vrhu. Strmim proti Kordeževi glavi, ki me vabi, vabi...

»No, malo se lahko sprehodim, lepo jutro je,« si prigovarjam, ko zavijem z Male Pece proti sedlu pod glavnim vrhom. In potem zavijem po prijetni navadni poti vse više in više. Ne ustavim se, dokler nisem na vrhu. Kar »potegnila« me je ta presneta Peca! Vetrovno je, zato se izognem vrhu in uživam, gledam. Razgled v ranem, svežem jutru! Prav posebej me vleče Raduha, zaljubljen sem vanjo.

»Čez teden dni obiščem to goro,« sklenem.

Potem se vrnem. Srečam le nekaj starejših planincev.

»Ja, mladina spi,« godrnja starejši možakar. »Škoda, dosti so zamudili,« mu zamrmram v odgovor.

Ko pridem do koče, je Tončka že pri oknu. Drugi še spijo. Pa jih hitro predramim in potem gremo. V Toplo smo namenjeni, da bi pokazali naši Korošici Marici lepote njene Koroške. Najprej moramo čez hrbet Male Pece, potem mimo stare pastirske koče, kjer zavijemo na desno, leva pot pa drži mimo Burjaka v Črno, nato pa se spustimo strmo navzdol v gozd. Na levo se odpirajo pogledi po dolini Tople, na desni pa se dviga strmo skalovje Pece. Kmalu pridemo do skromnega potočka.

Nekaj časa še hodimo po gozdu, preden pridemo do rudnika pod Končnikom.

»Kako vroča je ta Topla,« toži Simon, ko se vzpenjamo po cesti ob dišečih travnikih proti mogočni Končnikovi kmetiji. Kako dehti trava, na eni strani ceste je že pokošena, na drugi pa še čaka na kosce. Končnikov ni doma. Sedimo pred hišo. Kmalu pridejo domači s travnika. Postrežejo nam z mlekom. V kakšnem lepem koncu živijo ti Končniki!

»No, Marica, zdaj si v Topli. Čaka nas še pot po vsej dolini proti Črni.«

»Lepo je z vami hoditi. Škoda le, da mojih sodelavcev ni zraven.«

»Res škoda! Pa saj jim ti lahko poveš, kako je bilo. Lahko se dogovorimo, da vsako leto za Dan borca napravimo skupni izlet na Peco.«

Potem, ker bližnjic ni, hodimo ob šumeči Topli. Peca je na levi strani. Gledamo tja gor, kjer je bilo pravkar tako lepo.

Zdaj pa je tu cesta in že gremo proti Črni. Topla pa je danes vroča, vroča...

Vinjeta
F. Kreuzer

MOJE SREČANJE S SKLADATELJEM HRABROSLAVOM VOLARIČEM

ANTON BREZNIK

Neko nedeljo v avgustu sva se z ženo napolnila v Julijske Alpe. Dan je bil tako krasen, da sem se spomnil Heinejevih verzov: »Es war ein Tag so hell und klar, ein wunderbarer Tag im Jahr«.* Ob čudoviti gorenski panorami in jutranjem soncu sva hitela do Jesenic, odkoder naju je avtobus popeljal po slikoviti vijugasti cesti, obdani z lesketajočimi se vrhovi Prisanka in Mojstrovke. Po kratkem postanku na Vršiču smo se naglo spuščali v Trento in kaj kmalu pristali v prijaznem planinskem mestecu Bovec. Tu je kar mrgolelo letoviščarjev raznih narodnosti. Kot navdušen »pohorski« smučar sem želel doživeti visokogorsko smuko na Kaninu. Z nekoliko treme sem se povzpел z žičnico do končne tretje postaje. Med vožnjo sem občudoval drznost in pogum graditeljev, ki so opravili to veliko delo in se s pieteto spomnil smrtnih žrtev, ki so spremljale gradnjo tako velikih objektov. Na vrhu sem opazoval spretno smučarje, ki so preskakovali kopne krpe zemlje kakor vrhunske plesalke. Ob pogledu na res zahtevna in tudi nevarna smučišča sem sklenil, da ostanem zvest našemu Pohorju, ki nudi tudi starejšim smučarjem dovolj veselja in zadovoljstva. Po vrnitvi v dolino sva povpraševala za avtobus, ki naj bi naju popeljal po dolgočasni asfaltni cesti do odcepa za Lepeno. Ker pa tega ni bilo, se nama je ponudil prijazen domačin in naju rade volje »potegnil« do odcepa. Po poldrugi uri hoje ob osvežujoči žuboreči rečici in ob zahajajočem soncu sva prispela do kočice. Tu sva se srečala s planinci radioamaterji, ki so se vračali s tekmo vanja na Krnu; bili so natovorjeni tudi z bremenom, težkim do 40 kg. Občudoval sem jih, kajti dokler bomo imeli tako požrtvovalne mladince, lahko s ponosom zremo v prihodnost. Naslednje jutro sva se z ženo, v družbi treh planincev, vzpenjala proti Krnu. V jutranjem hladu in ob pogledu na čudovito gorsko floro, smo kaj kmalu prišli do Krnskega jezera, ki nam je nudilo osvežujočo kopel v hladni, kristalno čisti vodi. Prerojena od sveže kopeli sva se zagrizla v strmino. Pogled na te velikane, obdane z modrino neba, je bil enkrat. Najina pot je trajala nekoliko dlje od tiste, ki jo prehodiš v kratkem času, spregledajo pa naravne lepote. Ob mračnih, turobnih dneh, ko človeka napada malodušje, naj si prikljče v spomin večno lepo naravo, ki se na videz ne spreminja in nikoli ne vara pa nam je v takih trenutkih v uteho. Čim bolj se je čas odmikal, tem hitreje so se približevali lesketajoči se vrhovi. Ko sva prispela do kočice, se nama je nudil prekrasen razgled na celotne Julijce. V trenutku je bil ves trud bogato poplačan. Čeprav so se pogradi v kočici napolnili do kraja, nisem že dolgo tako sladko spal. Profesor Šumljak nam je nekoč priporočal, da ni zanesljivejšega »uspavalnega praška«, kot je pograd v planinski kočici, če je višje kot 2000 m. Drugo jutro sva si za slovo še enkrat ogledala vrhove Julijcev in zemeljske ostanke junakov-branilcev iz prve svetovne vojne. Polna novih, neizbrisnih doživetij sva odrinila po dokaj strmi in dolgi poti v Drežnico in Kobarid. Ker pa je bil edini hotel v Kobaridu zaradi potresa še zaprt, sva iskala drugo možnost za prenočevanje. Na glavnem trgu pod lipo naju je skupina domačinov opazovala, ko naju ogovori nekdo izmed njih in nama prijazno ponudi prenočišče v svoji hiši. Z veseljem sva sprejela ponudbo, saj sva bila od naporene poti res zelo utrujena. Gostoljubni tovariš se nama je predstavil za pravnuka skladatelja Hrabroslava Volariča. Po zajtrku sem v jedilnici improviziral »concert à miniature«. Nanj je postala pozorna njegova hčerka, učenka tolminske glasbene šole. Rodbinska glasbena tradicija Volaričev nas je zblížala v pomenu in lepoti te umetnosti. V živahnem razgovoru sva se spominjala nadarjenega skladatelja čitalniške dobe Volariča, ki je s svojimi rodoljubnimi pesmimi krepil narodno zavest med primorskimi rojaki. V prijetnem vzdušju smo se poslovili, ko smo si zaželeli ponovnega srečanja in trajnega prijateljstva. Domov sva se vračala z lepim spoznanjem v srcu, da so pri nas še dobri ljudje.

* V prostem prevodu: Bil je dan, kot je v letu le enkrat, prekrasen dan, tako je bil bogat ... (Op. ur.)

Vsem naročnikom, sodelavcem, podpornikom in bralcem, vsem članom planinskih društev, odbornikom, prijateljem naše organizacije, planinstva, želimo Srečno novo leto.

*Glavni in Izvršni odbor PZS
ter Uredništvo in Uprava Planinskega vestnika*

Ama Lapča — vrh nad bazo, fotografirano iz baze pod Lotsejem

Foto P. Markič

PSIHOLOG NA MOUNT EVERESTU

JAMES LESTER

James Lester je psiholog s pomorskega inštituta v Bostonu. Bil je član ameriške odprave na Mount Everest leta 1963. Odprave se je udeležil kot znanstvenik brez alpinističnih izkušenj. Leta 1979 je izdal dokončno poročilo o svojem delu. Peter Markič je iz objavljenega gradiva izbral tale članek:

Moja naloga po pogodbi je bila opazovati to nenavadno skupino med odpravo in napisati nekaj zaključkov o tem, kako ljudje premagujejo stres. Kasneje se je moje opazovanje obrnilo v drugo smer. Prvotnemu predmetu opazovanja smo se najbolj približali ob kritičnem trenutku odprave, ko je četverica alpinistov sestopala z vrha in je morala bivakirati na višini 8400 m.

Mesec dni pred odhodom smo zbrali vse člane odprave in jih tri dni testirali. Opravili smo s člani vrsto pogovorov in opazovanj in to v različnih situacijah.

Med odpravo, trajala je štiri mesece, smo se občasno pogovarjali s člani odprave. Uporabljali smo tudi več metod za medsebojno ocenjevanje članov odprave.

Po odpravi sva skupaj s sociologom, tudi ta je bil član odprave, analizirala rezultate in ocenila obnašanje članov med odpravo. Vsak alpinist je izpolnil tudi sociometrični vprašalnik. Vseboval je 13 vprašanj, na primer — kdo se je na odpravi obnašal najbolj zrelo, kdo najbolj zmedeno, kdo je največ prispeval k skupinski morali itd.

Največ informacij o medosebnih odnosih smo dobili z odgovori na vprašanje: S katerimi člani te odprave se želiš vrniti na podobno odpravo?

STRES

Pričakovali smo klasične strese. Pojavljale so se le posamezne neustrezne reakcije, pravih stresov pa ni bilo. Tudi sociolog in fiziolog, oba izkušena alpinista, nista opazila stresnih simptomov. Člani so povedali, da je bilo na tej odpravi precej manj stresnih simptomov kot na prejšnjih. Bilo jih je celo precej manj, kot so jih pričakovali. Ne moremo trditi, da stresov sploh ni bilo. Pojavljale so se napetosti, načini obvladovanja

napetosti pa so bili maskirani. Najbrž so vzroki za veliko odpornost alpinistov na strese tile:

- veliko število članov odprave. V manjših skupinah bi stres prej prišel do izraza;
- zaveza, da je odprava veljala zelo veliko denarja in da so oči javnosti uprte v nas;
- navzočnost psihologa — nekoga »od zunaj«, ki želi nepristransko opazovati vedenje članov odprave.

Kljub tem »težavam« pri raziskovanju stresa smo ugotovili, da obstajajo precejšnje individualne razlike v jakosti in odpornosti na stres. Stres je relativna stvar. Kljub temu, da smo imeli zahtevne fizične pogoje, hudo garanje, pomanjkanje kisika in odsotnost običajnega socialnega okolja za povzročitelje stresa, bi bilo bolje razlagati stresne stimuluse v zvezi z reakcijami posameznika. Odsotnost od doma, družine je bila precej večja preizkušnja kot tehnične težave in zahtevni pogoji dela. Domotožje je največja ovira za delo in najpogostejši vzrok za napetosti v medsebojnih odnosih.

Nekateri alpinisti so šli na to odpravo, da bi ubežali stresom vsakdanjega življenja. Hoteli so se izogniti urnikom, socialnim pravilom, odnosom, ki vodijo v samoodtujitev. Vse to v normalnem življenju povzroča strese.

Raziskave pred odpravo so pri članih odprave pokazale precejšnjo vznemirjenost, nemir, odklanjanje rutinskih opravil, poudarjeno željo po avtonomiji in težnjo po dominantnosti v medsebojnih odnosih. Socialna interakcija, ki je sama sebi namen, jih ni zanimala. Čutili je bilo visoko potrebo po uspehu in neodvisnosti, potreba po intimnosti in čustvenosti pa je bila neznatna. Opazili smo močno poudarjeno samozavest. Člane odprave lahko opredelimo kot zelo samozavestne, celo oblastne osebnosti. V zvezi s tem je zanimivo občudovanje življenja Šerp. Alpinistom je bil namreč zelo všeč način življenja Šerp in medsebojni odnosi, v kakršnih so živeli Šerpe. To so pač budisti in njihov glavni cilj je, narediti življenje drugih kar najbolj prijetno. Prav to, kar so pogrešali pri tovariših, so člani odprave našli pri Šerpah. Glavna ovira, da ni prišlo še do globljih stikov med alpinisti in Šerpami, je jezikovna pregrada. Kljub temu so se nam zdele zveze med alpinisti in Šerpami bolj pristne kot med alpinisti.

Moj pogled na to, kakšen naj bi bil stres, se je med odpravo precej spremenil. Po psihofizičnih in kliničnih meritvah v laboratoriju sem pričakoval očitno anksioznost in dezintegracijo osebnosti. Šele precej časa po odpravi pa sem ugotovil prave stresne simptome. To je preprosto stopnja zadovoljstva posameznika z odpravo. Velike razlike med tem, kar je posameznik pričakoval od odprave in dejanskim stanjem na odpravi, so zanesljiv vzrok za stres. Nekaterim odprava preprosto ni ustrezala, ni se skladala z njihovimi potrebami in željami. Zato tudi niso bili zadovoljni z njo. To je pri njih prav kmalu povzročilo krhanje vezi s skupino; nastale so stresne situacije. Okolje so začeli zaznavati kot sovražno, njihov cilj ni bil več priti na vrh.

Alpinisti, ki so bili v konfliktu ali razcepljeni, neiskreni, nepodjetni, pri teh so seveda že pred odpravo prevladovali različni motivi, so izražali največji subjektivni stres. Kazal se je v subtilnem sodelovanju brez entuziazma in v revni socialni povezanosti s skupino. Alpinisti, za katere bi lahko rekli, da so doživljali hude strese, so že pred odpravo imeli negativno predstavo o sebi. Člani odprave, ki so dosegli vrh Mount Everesta, pa so prav nasprotno kazali visoko stopnjo osebne integracije, premoč in samopoštovanje. Najbolj motivirani so bili tisti alpinisti, ki jih je motivirala že aktivnost sama. Najbolj so obvladovali čustvena vzburljenja zaradi težavnih pogojev. V predikciji naj bi bil to eden najvažnejših pokazateljev odpornosti na stres. To nam pove več kot študij tipa osebnosti in narave obrambne strukture. Pri tem nastane začaran krog. Tisti, ki ima negativno mnenje o sebi, ima večjo možnost, da se zaplete v socialne stike, ki mu ne nudijo zadovoljstva. To ga razdvoji, saj mu vzame glavni vir zadovoljstva. Zato pa tudi izgubi vsako nagrado, ki bi jo sicer dobil od aktivnosti same.

HARMONIJA, SLOGA

Pri majhnih skupinah, ki delujejo izolirano, je harmonija zelo pomembno področje. Ima velik vpliv na posameznikov način reagiranja in na kvalitete odnosov z drugimi. Način in kvaliteta medsebojnih odnosov je kriterij uspešnosti skupine.

Najboljši posamezni kriterij sloge je izbira: s kom se želiš vrniti na podobno odpravo? To sta ugotavljala že Nelson in Gunderson, ki sta preučevala majhne skupine znanstvenikov med bivanjem na Antarktiki. Enako vprašanje smo na koncu zastavili članom naše odprave. Pravzaprav je bilo to le eno od trinajstih vprašanj. Druga so bila še: Kdo se je obnašal najbolj (najmanj) zrelo? Kdo je največ prispeval k skupinski moral?

Rezultati tega vprašalnika kažejo, da so bili največkrat omenjeni alpinisti, ki so zaupali vase in so bili zanesljivi. Mnenja o teh so bila v glavnem nedeljiva. Te značilnosti se opazijo kmalu in vse bolj prihajajo v ospredje. Po prvih treh tednih odprave je položaj vsakega posameznika oblikovan in se ne spreminja.

Korenine obnašanja so v vzorcih osebnosti in niso pogojene z okoljem. Priljubljene alpiniste so člani odprave označili kot odkritosrčne, občutljive za probleme drugih, razumevajoče, privlačne, odobravojoče, neobremenjene s skrbmi in lastnimi problemi. Nepriljubljeni pa so bili zaprti vase, razburljiv in egoistični. Pokazala se je težnja, da imajo nekateri člani pozitivna stališča do vseh ostalih članov, drugi imajo pretežno mešana stališča, tretja skupina pa ima negativna stališča do večine članov odprave.

Dobljene rezultate smo primerjali z rezultati pred odpravo. Osnovno vprašanje je bilo: Ali s testi lahko odberemo pred odpravo problematične posameznike?

Člani, ki so bili po odpravi označeni kot najbolj »harmonični«, so že pred odpravo dobili oznake kot skrben, pogumen, vesel, zdrav, prisrčen, odgovoren. Te pridevnike smo dobili s pomočjo liste pridevnikov, s katero smo hoteli opisati »idealnega« alpinista. Manj priljubljeni so bili pred odpravo označeni kot razburljiv, trmast, pedantni, nepopustljivi, resni. Kriterij vrnitve na odpravo je torej lepo razviden že iz ocen pred odpravo. Vsi alpinisti, ki so bili že pred odpravo ugodno ocenjeni, so po odpravi dobili veliko število pozitivnih izbir.

Tudi rezultati druge preizkušnje pred odpravo se ujemajo z rezultati po odpravi. Priljubljena skupina alpinistov je bila pred odpravo označena kot odkriti, zanesljivi in odgovorni, s smislom za humor, vzbujali so vzgojne občutke v drugih, poučeni so bili o socialnih tehnikah, prisrčni, usmiljeni, sočutni. Nepriljubljeni so bili pred odpravo označeni kot sovražni do drugih, zelo racionalni, sebe visoko precenjujejo.

Ocene pred odpravo in po njej se torej lepo ujemajo, čeprav ocenjevalci pred odpravo niso vedeli, kakšne lastnosti so pomembne za člane alpinističnih odprav. Tudi ocene, ki so si jih dali člani odprave med seboj, se ujemajo s temi rezultati. Člani so namreč enkrat med odpravo opisovali drug drugega. Sociometrični vprašalnik po končani odpravi je torej zelo povezan z ocenami pred odpravo in med njo. Z rezultatov pred odpravo lahko z določeno verjetnostjo napovemo uspeh posameznika na odpravi. Zanesljivost uporabljenih instrumentov se bo še precej povečala s poizkusi na podobnih skupinah (vesoljci, posadke tankerjev, podmornic, komune).

ANALIZA SANJ

Med pristopnim maršem in med delom na hribu smo skušali dobiti poročilo o sanjah članov odprave. Dobili smo 221 opisov sanj. Eden izmed članov odprave je opisal celo 41 sanj, najmanj pa sem dobil dva opisa.

V vetru na grebenu, 7000 m (Mt. Everest), odprava »Everest '79«
Foto A. Štremfelj

Čez razpoko (Odprava '81 — južna stena Lotseja),
na fotografiji Kotnik Foto P. Markič

Število opisov sanj je močno povezano s priljubljenostjo članov odprave, ki se je pokazala na omenjenem sociometričnem vprašalniku. Glede na rezultate tega vprašalnika smo člane razdelili na tri skupine. Šest jih je bilo zelo priljubljenh, šest pa med najmanj priljubljenimi. Ostali so bili v skupini srednje priljubljenih. Štirje največji »sanjači« so bili med najbolj priljubljenimi, le dva pa sta bila med najmanj priljubljenimi. Od šestih alpinistov, ki so opisali najmanj sanj, so bili trije med najmanj priljubljenimi, ostali trije pa v skupini srednje priljubljenih. Obstaja torej zveza: Tisti, ki veliko sanjajo, so bolj priljubljeni in narobe.

Sanje je analiziral strokovnjak s tega področja, psiholog Calvin Hall. Delal je napoved uspešnosti glede na sanje. Pri tem ni poznal učinkovitosti članov odprave in rezultatov osebnih ocen pred odpravo. Pravilno je napovedal v večini primerov, razen pri dveh. Pri teh dveh je glede na sanje res predvidel osebnostne lastnosti, ki jih mi nismo zasledili. Ocenil jih je zelo pozitivno, (kaže veliko učinkovitost, ni bojzljiv, uživa v življenju). Na osebnostnih ocenjevanjih sta oba izstopala v negativno smer — kazala sta visoko stopnjo dominantnosti in nizko stopnjo integracije in odgovornosti. Oba sta zelo slabo delala na odpravi. Delo sta jemala kot trpljenje, počutila sta se iztrgana iz običajnega okolja. Imela sta torej potenciala za ugodne reakcije, žal pa so bili blokirani zaradi neugodnega mnenja o sebi.

Sklenemo lahko takole: veliko sanj kaže na splošno obilje, bujnost, vitalnost doživljanja. To pa je povezano s predstavo, z mnenjem o sebi. Če je ta negativna, vitalnost ne pride do izraza.

KOMENTAR (Peter Markič)

Zelo poglobljena in vsestranska raziskava. Obdelana so skoraj vsa pomembna področja. Odpravo so strokovno obdelali na Inštitutu za psihološke raziskave v Berkeleyu. Sodelovali so strokovnjaki z več področij. Na odpravi sta bila poleg psihologa še sociolog in fiziolog, oba alpinista in znanstvenika. Temeljiteje je bila obdelana le še lanska znanstvena odprava zdravnikov na Mount Everest.

Metodo je mogoče delno prenesti tudi v naše razmere. Dokazali so, da lahko s temeljito raziskavo pred odpravo z določeno verjetnostjo domnevamo obnašanje posameznikov na odpravi.

PRVIH PETDESET LET UIAA

PAVLE ŠEGULA

Predsednik UIAA — Mednarodne zveze planinskih združenj, Pierre Bossus je za petdesetletnico te organizacije napisal zbornik, ki na dvainšestdesetih straneh podaja prerez skozi nastanek in delovanje tega svetovnega združenja planinskih organizacij. Uvodoma ugotavlja z G. I. Finchom, da »Alpinizem ni šport, marveč način življenja« in, četudi je udejstvovanje vezano na določene dele zemeljske površine, zajema tudi tiste dele sveta, kjer gora ni. Planinstvo, alpinizem sta mednarodna. Alpinizem, rojen v Alpah, je našel pot na vse celine in vsa gorstva, v posebno privlačnih in najvišjih so kot njegov odsev nastali himalaizem, andinizem in druga gibanja, ki pa po vsebini niso nič drugega, zato še vedno največ govorimo o alpinizmu, to pa nikakor ne pomeni kakega primata plezalcev, ki so doma v Alpah.

V zgodovinskem orisu mednarodnega alpinizma beremo najprej, da je alpinizem dejavnost, ki združuje ljudi in obnovimo znanje o prvih organizacijah: leta 1857 British Alpine Club, 1862 Österreichischer Alpenverein, 1963 Club Alpin Suisse in Club Alpino Italiano, 1869 Deutscher Alpenverein, 1874 Club Alpin Français. Tem so sledili drugi, med njimi leta 1893 tudi Slovensko planinsko društvo.

Kmalu je prišlo do medsebojnih povezav, ko so posamezni klubi pričeli raziskovati in razvijati alpinistično opremo; tako Alpine Club že leta 1864 posluša poročilo svoje komisije za vrvi, cepine in palice. Presenetljiva je ugotovitev komisije, da ustreza vrvi, ki prenese sunek uteži 76 kg, ko pade 3,5 m globoko. Primerjava z današnjimi 80 kg in 5 m ter petimi zaporednimi padci pove, da je razlika po 118 letih presneto majhna.

Prva dva kongresa z mednarodno udeležbo je organizirala francoska organizacija — CAF v Annecyju in Aix-les-Bainsu leta 1876 ter v Grenoblu in Uriagu 1977. Tretje srečanje je bila Mednarodna konferenca alpskih klubov v Ženevi leta 1879; takrat je E. Talbert iz Francije že predlagal ustanovitev zveze vseh alpinističnih društev, ki naj bi imela za nalogo sklicevanje rednih srečanj za reševanje vprašanj skupnega interesa. Na tej konferenci je bil navzoč že tudi zastopnik iz ZDA. Sledili so kongresi v Parizu I. 1878, Salzburgu I. 1882, Lvrei I. 1899 in spet v Parizu I. 1900. Bili so informativni, sklicani na pobudo posameznih organizacij.

Svetovna vojna je povzročila prekinitev, ponoven zbor je bil spet v Münchnu. Ideja iz Ženeve je počasi zorela.

Po kongresih v Zakopanih I. 1930 in v Budimpešti I. 1931 so bile že očitne želje po ustanovitvi stalnega skupnega organa za povezavo planinskih organizacij, ki naj bi skrbel za izmenjavo misli, dokumentacije in informacij. Bilo je jasno: če kaj, potem ima svoj smisel mednarodni stik med planinci.

Tretji mednarodni alpinistični kongres je bil 150 let po prvem vzponu na vrh Mont Blanca, od 21. avgusta do 3. septembra 1932 v Chamonixu.

Sodelovalo je 18 držav: Nemčija, Avstrija, Belgija, Španija, ZDA, Francija, Velika Britanija, Jugoslavija, Grčija, Madžarska, Italija, Nova Zelandija, Nizozemska, Poljska, Romunija, Švedska, Švica in Čehoslovaška. Na plenarni seji 27. 8. so delegati ugotovili, da se izplača izkoristiti priložnost in ustanoviti zvezo, kar so tudi soglasno storili. Dali so ji nalogo, da študira, raziskuje in razrešuje vse probleme planinske dejavnosti nasploh ter organizira kongrese.

Prvi predsednik izvršnega odbora je bil Egmond d'Arcis; predlagal ga je CAS. Bil je odličan alpinist, tekoče je obvladal štiri jezike; poznal je Alpe, saj se ni dosti menil za državne meje, bil je pisatelj in žurnalist, kulturno zelo razgledan človek. Zanj brez bratstva in miru med ljudmi ni moglo biti sodelovanja in ni si mogel predstavljati alpinizma, omejenega z državnimi mejami.

Kongres je postavil še pogloblitve cilje: planinsko vzgojo mladine, označevanje poti, označevanje klasičnih smeri z opozorili o nevarnosti plazov, zaščito koč in domov pred vandalizmom, uvedbo težavnostne lestvice, izbiro lokacije domov in zavetišč, ki naj ne sežejo previsoko na gore, da bi s tem ne razvrednotile vzponov, ki naj jim rabijo za izhodišča. Ime UIAA se ob ustanovitvi še ni pojavilo, prvič ga zasledimo konec oktobra 1932. Kaže, da ga je prevzel E. d'Arcis in je bilo do današnjih dni večkrat predmet razprave, saj je kratica težko izgovorljiva. Vendar je doslej kljubovalo spremembi in postalo pojem mednarodnega sodelovanja med planinci, znano slehernemu količikaj razgledanemu planincu po vsem svetu.

Prvo generalno skupščino UIAA je organiziral leta 1933 CAI v Cortini d'Ampezzo. Srečanje je bilo hkrati zadnji, 4. mednarodni alpinistični kongres. Sodelovalo je 33 zvez, za ustanoviteljice pa veljajo planinske organizacije Belgije, Španije, ZDA, Francije, Ve-

like Britanije, Madžarske, Italije, Nove Zelandije, Nizozemske, Poljske, Švedske, Švice, Čehoslovaške in Jugoslavije.

Seja je bila zelo kratka. Potrdila je statut UIAA, ki temelji na načelih Društva narodov in predsedniku dala pravomočje, da dela v skladu s cilji organizacije; v tem smislu naj bi UIAA bila svetovna organizacija planincev, vsaka država naj bi imela v UIAA pravico do enega glasu ne glede na svojo velikost in politično težo. Določili so organe UIAA: generalno skupščino, izvršni komite, ki ima vlogo sveta in stalni urad, štiri uradne jezike — angleščino, francoščino, italijanščino in nemščino. Ustanovili so tudi prve stalne komisije, ki so bile zadolžene za študij alpinizma, za planinski turizem, za znanost in planinstvo, za umetnost in planinsko literaturo.

UIAA je že kmalu imela opravka z varstvom okolja. Prvič je glasovala proti žičnicam, ki so jih nameravali speljati na sloviti vrh La Meije v Franciji.

Iz tistih dni je znan nagovor predsednika CAI, A. Manaresija. Dejal je: »UIAA naj združi vse najboljše v alpinizmu, to je vse tiste, ki v alpinizmu ne vidijo zgolj prijetnega in ugodnega športa, pač pa v njem najdejo tudi ideal lojalnosti in dobrote, ki lepša človeku življenje in ljudi dela boljše.« Sedem nadaljnjih let UIAA je bilo zelo ustvarjalnih, čeprav je med 1932 in 1939 komaj mogla ugotoviti, kaj si dežele članice želé. Predsednik se je ravnal po reku »Chi va piano va sano e va lontano« ali po naše: »Počasi in s pametjo se daleč pride.« V določenem smislu je bila to tudi zahtevna doba, doba obsežnih in včasih že kar odvečnih razprav z najrazličnejšo vsebino.

Že leta 1934 je vzniklo vprašanje reciprocitete v kočah in še dandanes ni povsem rešeno. Mnogo je bilo tudi rešitev najrazličnejših problemov, za katere so se zanimale članice: kritje stroškov za reševanje v gorah, fond za skupno pomoč žrtvam gorskih nesreč, karte za gibanje v gorah pozimi, meteorološke napovedi in varstvo pred nesrečami v gorah pozimi, varstvo koč pred vlomilci, obramba in preventivni ukrepi zoper žičnice in gorske železnice, nacionalni parki sosednjih gorskih območij, ustanavljanje znanstvenih in literarnih sekcij, trasiranje in zaznamovanje planinskih poti, vzgoja planinske mladine, mednarodni znaki za klic v sili, obmejni planinski promet, sodelovanje letalstva v reševalnih akcijah, zavarovanje članov planinskih organizacij, vodnikov, nosačev in oskrbnikov koč, oprema za reševanje v gorah, brezplačno dodeljevanje smuči otrokom, novi materiali za gradnjo planinskih koč, pribor za prvo pomoč v planinski koči, vpliv sončnih žarkov na telo, vzgoja, dolžnosti in naloge gorskih vodnikov, sodobni pripomočki za razsvetljavo v kočah, civilna odgovornost smučarja in pravna vprašanja, ki se pojavljajo s tem v zvezi, mednarodna komisija za študij plazov, zaščita gorske narave in planinski muzeji.

Očitno se je dogajalo marsikaj, marsikatero začeto delo tudi ni prišlo do kraja in marsikaj je rabilo samo kot klica, iz katere je pogнал koristen plod šele dvajset let kasneje. UIAA je v obdobju med vojnama organizirala tudi troje večjih prireditev: razstavo opreme za reševanje v gorah v Ženevi l. 1936, na ledenikih v Zermattu je bilo prikazano delo z vrvmi l. 1939 in istega leta še radijska povezava med Gornergratom in kočjo Mont Rose. Delo je bilo častno, delegati so se leta 1936 izrekli tudi proti mednarodni medalji UIAA, ki naj bi jo podeljevali za izjemne priložnosti. Taka je bila odločitev po utemeljitvi francoskega delegata Beraneka. Po njegovem podelitev diplom in medalj ni primerna, »saj duh tekmovanja zastuplja planinske ideale«.

Povedati bi veljalo še to, da je v tem obdobju UIAA delovala v evropskem merilu, pojavljala pa se je že težnja, da se spoprime s problematiko planinstva po svetu. Po predlogu delegata CAI, G. Bobbe, naj bi si UIAA vzela k srcu razvoj alpinizma v Kavkazu in Himalaji in pomagala organizacijam, ki bi se že želele odlikovati v oddaljenih gorskih masivih. To se je zgodilo dosti kasneje: ZSSR je pristopila l. 1966, Nepal pa l. 1975. Kljub politični nestabilnosti je bilo zadnje zasedanje UIAA še devet dni pred drugo svetovno vojno. Sodelovalo je 11 držav oziroma članic. Razprava je tekla o radijskih zvezah v gorah, o derezah dvanaajsterkah in o tragediji po prvestvenem zimskem vzponu na Aiguilles du Diable. Na obzorju so že tudi bili gumijasti podplati, ki jih je leto pred tem iznašel Vitale Bramani (odtod vibram!).

Poljaki so nastopili z varstvom narave, po zaključku pa je več delegatov splezalo na Matterhorn ter dokazalo, da ne prihajajo iz vrst pisarniških moljev.

Vojna je potem delo pretrgala. Vodstvo UIAA si je sicer prizadevalo, da bi ohranilo kar se da več stikov z nacionalnimi zvezami. Egmond d'Arcis je uspel ohraniti arhive, ki jih je zahtevala nova, pronemška in pronacistična planinska zveza, ustanovljena leta 1942 v Nemčiji. Žal pa se je veliko dragocenega materiala izgubilo ob selitvi sedeža UIAA. Nekaj stikov je bilo še leta 1943 s planinskimi organizacijami Belgije, Francije, Grčije, Italije, Nizozemske, Švedske, Čehoslovaške in seveda Švice. Razumljivo le pismenih; Egmond d'Arcis si je prizadeval, da bi sklical srečanje vsaj v omejenem obsegu, vendar do tega ni prišlo, ker so se organizacije zadovoljile s pismenimi stiki s predsednikom.

ODPRAVA V ZDA – COLORADO '82*

JANKO HUMAR

1. marca 1982 smo prebrali v AN (Alpinističnih novicah) v Delu, predlog za izmenjavo 4–6 naših alpinistov s plezanci iz Colorada. Stane Klemenc je stike vzpostavil, a se odprave ni mogel udeležiti, dal je podatke in naslov gostitelja Steva Komita Romanu Cerarju. Le-ta je potem pisal v ZDA in dobil pritrdilen odgovor. KOTG za zadevo ni bila zainteresirana. To je pomenilo, da s te strani nismo mogli pričakovati finančne podpore. V marcu smo izoblikovali ekipo:

Roman Cerar, AO Delo, 21 let, grafik, pleza 6 let;

Silvo Karo, AO Domžale, 22 let, elektromehanic, pleza 5 let;

Janez Jeglič, AO Domžale, 21 let, elektromehanic, pleza 4 leta;

Janko Humar, Soški AO Tolmin, študent VEKŠ, 23 let, pleza 7 let.

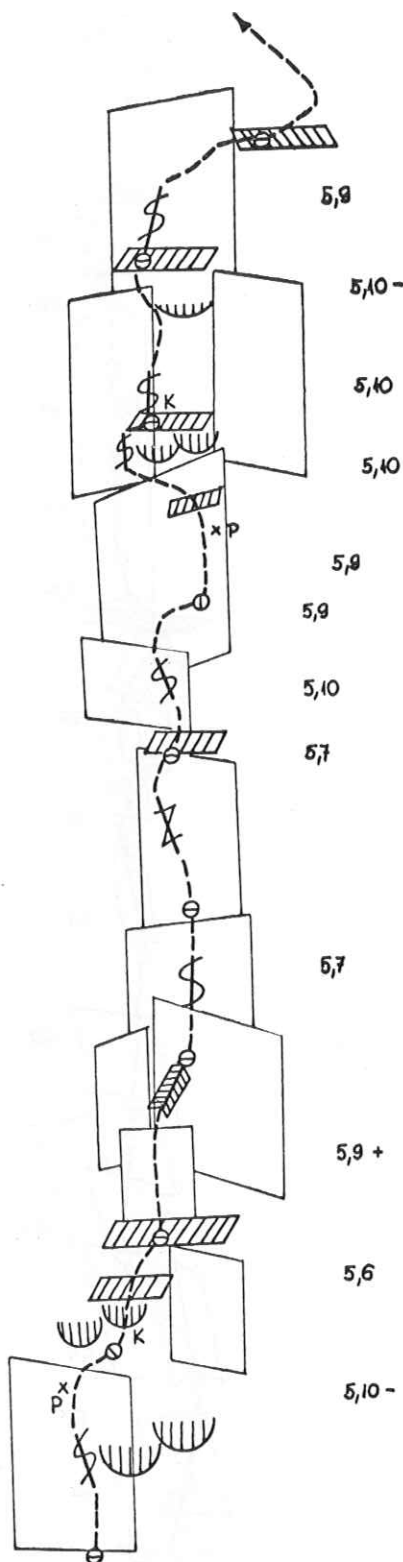
Preostalo nam je zelo malo časa za zbiranje denarja. Z veliko truda na samih, naših prijateljev in solidarnostjo tistih, ki so odpravi pomagali, smo končno uspeli rešiti ta najvažnejši problem in v petek 4. junija smo odleteli z Brnika v New York in od tam naprej do denverskega letališča. Tu nas je pričakal Steve Komito, človek, o katerem lahko rečemo le najboljše. Star je okrog štirideset let, ima trgovino in popravilnico hribovskih čevljev in je res strokovnjak na svojem področju. Nasploh je zelo znano ime med ameriški alpinisti; z aktivnim plezanjem pa se že dolgo ne ukvarja več. In kar je bilo za nas najvažnejše — v njegovi hiši so vrata vedno odprta za vse »poor climbers«** z vsega sveta, ki pridejo v Estes park. Že takoj na začetku smo se morali dokončno sprijazniti z dejstvom, da ta naša izmenjava sploh ni izmenjava, ampak le bolj Stevova pobuda. To pa je pomenilo, da ne bomo imeli nikogar, ki bi nam praktično pokazal to ekstremno težko prosto plezanje — nihče od nas ni imel ne omembe vrednih izkušenj niti teoretično razčiščenih pojmov o tem, kako se plezajo počli od neke spodnje šeste stopnje navzgor. Pri nas take razčlembе v steni že kar težko najdeš, tam, kjer smo plezali, pa so počli predstavljale osnovo. Končno je to pomenilo, da bomo morali vse stroške nositi sami. Steve nam je bil edina »olajšava«, šotore smo imeli na njegovem vrtu (kar je bila velika ugodnost glede na cene v kampih), lahko smo uporabljali njegovo kuhinjo, kopalnico, sanitarije, uporabljali smo njegovo knjižnico, dajal nam je 30 % popusta pri nakupih v svoji trgovini in tako naprej.

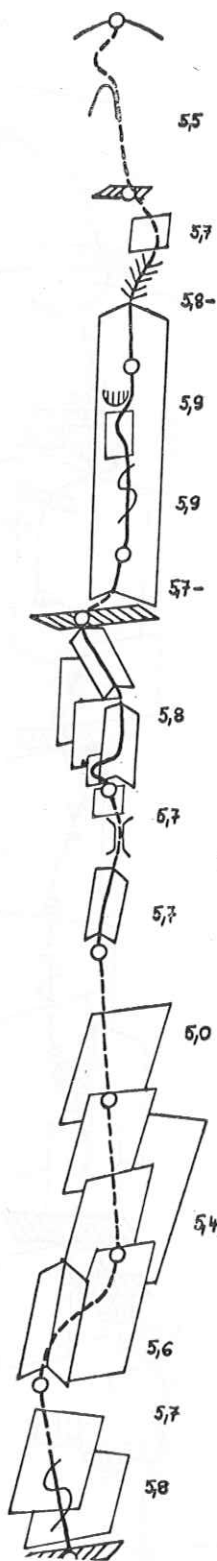
Z drobnimi dobrotami, s kruhom na primer, ki ga je pekel sam, nam je poživiljal jedilnik, saj je bil zaradi denarja omejen na jajca, makarone, sadje in pa na »variate na temo«. S svojim velikim znanjem o ameriškem alpinizmu nam je pomagal izbirati cilje. Kar pa zadeva dostope, sestope in plezanja samega, smo se morali znajti, kakor smo vedeli in znali.

Potek odprave

Plezali smo v petih alpinistično oz. plezalsko zanimivih področjih. Prva skupina, kjer smo plezali že takoj, ko smo prišli v Estes Park, je bil Lumpy Ridge. To je greben, slabo uro oddaljen od Estes Parka, sestavljen iz relativno kratkih (80 do 250 m), a zelo zahtevnih sten in sicer: Crescend Wall, Twin, Owls, Batman Rock, The Book, The Book Mark, The Bockend, The Pear in kot zadnji, najvišji in najbolj zahtevni Sundance Buttres. Nadmorska višina

* Fotografije k temu zanimivemu prispevku bomo objavili v 2. št. PV 1983.
** revne plezalce

sten je nekje med 2679 m (Twin Owls) in 3068 m (Sundance Buttress). Plezali smo samo smeri oz. kombinacije le-teh, ki so bile višje kot 100 m. Tu smo se aklimatizirali na granit, na težke smeri, v katerih, v nasprotju z evropskimi, ni niti enega fiksnega klina, na uporabo zatičev, friendov in predvsem dobili samozaupanje in zaupanje v »clean« način varovanja. V Lumpy Ridgeu smo plezali dober teden dni, zlezli 24 različnih smeri, najbolj izstopa pa vsekakor smer Turnkorner v Sundanceu (5. 10.), šele po tej smeri so nas Američani začeli jemati resno.

Vmes smo preplezali še smer Jackson-Johnson v 3875 m visokem Hallet Peaku; z Romanom sva bila tudi v Eldorado Springs Canyonu (Bastille Crack).

Potem smo si privoščili največji strošek na odpravi — odšli smo v Boulder, najeli avto in se odpeljali v Wyoming pod Devils Tower. Tu smo imeli res slabo vreme. Najprej nas je napralo ponoči, ko smo prišli, zvedrilo se je šele naslednji dan popoldne, tako da smo lahko preplezali najlažjo pa še vedno dovolj zahtevno »via normale« — vrh in si steno ogledali. Naslednji dan so nas nevihte nagnale iz prvih raztežajev in šele tretji dan je bilo malo bolje, tako da smo kljub občasnemu rosenju preplezali dve smeri, od katerih je Mc Carthy West Race z oceno 5.12 (IX') vsekakor najtežja smer odprave.

Avto smo imeli samo za teden dni, v načrtu pa še dve področji, zato nismo več mogli čakati na vreme. Odpeljali smo se v South Dakoto v Black Hills Needles — igle črnih gričev. Pravljico lepa pokrajina, divji stolpi, visoki od 10 do 90 m, sredi mehkih iglastih gozdov, so nas navdušili in dan in pol, ki smo ga tam prebili, smo plezali bolj za sprostitev in za zabavo, kot pa zares.

Po iglah smo si še ogledali črede bizonov, potem pa se odpeljali nazaj čez Wyoming na mejo s Coloradom pod Medicine Bow Peak. Tu nam je žal že prvi pogled odkril, da je v steni z izstopom nekje blizu 4000 m še vse preveč snega, pa tudi sicer nas ni ravno navdušila, zato smo obrnili in se še isto noč vrnili v Estes Park. Še en dan smo imeli pravico do avtomobila, zato smo se odpeljali v Eldorado Springs Canyon. Ko sem Johanu in Silvu pokazal, kje poteka znana smer Genesis, ju ni bilo mogoče več ustaviti. »Če sva Gobo brez lojter, bova tole tudi,« sta rekla in smer — preplezala. Ocena za ponavljanje brez zabijanja klinov in podobnih zadev pa je 5.11 in A.

21. junija smo vrnili avto in si privoščili dan počitka. Za prevoženih 1271 milj in za porabljen bencin smo plačali 250 \$, kar niti ni bilo tako veliko glede na to, da se je strošek delil na štiri dele. Za štiri dni smo se preselili v Marshall — naselje blizu Boulderja, okupirali garažo enega izmed Stevovih prijateljev in se posvetili Eldorado Spring Canyonu. Je manjši od naše Paklenice, razbit na množico malih sten. Dva stolpa (The Bastille in Wind Tower) in največjo res impresivno steno Redgarden Wall, v kateri so verjetno v svetu najbolj znane ekstremno težke proste smeri. Za kanjon smo vsak dan posebej »štópali«, tako smo se tudi vračali. Vedno bolj nam je bil pri srcu, vsekakor pa smo mnenja, da je naša Paklenica lepša, v marsičem bolj divja in da so pri nas povsem realne možnosti za nič lažje proste ponovitve smeri. Tu smo zlezli 16 različnih smeri, med katerimi izstopa klasika ekstremnega prostega plezanja kot so Diving Board (5.10, Naked Edge (5.11, T-2, 5.10).

Junij se je bližal koncu in »odštópali« smo nazaj v Estes Park. Zadnje dni smo hoteli preživeti v stenah visokih vrhov gorovja Rocky Mountains, ki se dvigajo v bližini Estes Parka. Razlog, da smo s temi stenami čakali, kolikor nam je pač dopuščal čas, je bil v tem, da je letošnje zimo na tem področju padlo trikrat več snega kot navadno in so bili še vsi dostopi in sestopi pod snegom, stene pa čez dan obupno mokre. Sonce je sneg sicer zelo hitro pobiralo, vendar smo morali še vseeno na vsaki turi gaziti. Sploh pa so bili dostopi pod visokogorske stene čez močvirja, brezpotja, ledenike, po razmehčanem in gnilem snegu v copatih addi-

das, čevljev zaradi omejene prtljage nismo imeli s seboj, poglavje zase. Po povratku iz Eldorado Springsa smo odšli naprej na Georges Glacier, kjer smo najprej vsi plezali v Spearheadu (3833 m), čudoviti trikotni plošči, zglateni od drsečih ledenikov, naslednji dan pa smo preplezali dve prvenstveni, Silvo in Johan Domžalsko v Spearheadu (5.10) in midva z Romanom Tolminsko v Mc Henry's Peaku (5.9, 4062 m).

Po vrnitvi smo še malo poplezali v Lumgy Ridgeu, nato pa smo se odpravili pod Longs Peak z namenom, da bi preplezali Diamond; to je bila želja nas vseh, odkar smo se zmenili za odpravo. Stena, čeprav ni tako zelo visoka, spada zaradi svoje izredne zahtevnosti in višine (vsa je nad 4000 m) med najbolj znane in najtežje »big walls« v ZDA. Diamond (ime je dobila po svoji obliki) je v bistvu samostojna stena v sklopu vzhodne stene Longs Peak (4344 m). Poleg njega je tu še Chasm View Wall, Upper East Wall in Lower East Wall, ki se pleza pogosto v kombinaciji z Diamondom, navadno po smeri Nort Chimney (5.4) ki privede na gredino Broadway, ki loči Diamond od spodnje stene. Večina navez, ki želi preplezati Diamond v enem dnevu, bivakira na Broadwayu — tako sta pred štirimi leti plezala tudi Borut in Tomazin, ki sta bila prva Jugoslovana v steni. Mi smo morali na spodnjo steno in na bivak na Broadwayu pozabiti, ker je bilo oboje zaradi radodarne zime okovano v sneg in led (jezero Chasm View pod Diamondom je bilo še povsem zaledenelo). Mi pa nismo imeli niti čevljev, kaj šele druge ledne opreme. V Diamondu samem pa na srečo ni prostora, kjer bi sneg lahko obstal. Za ilustracijo zahtevnosti stene naj povem, da je v njej trenutno 21 smeri, od katerih sta samo dve ocenjeni z A₁ oz. A₂, vse druge so težje. 10 smeri že ima prosto ponovitev in najnižja ocena je 5.10 (VII). Mi smo si izbrali Casual Route zato, ker poteka po najbolj suhem delu stene. Smer sama je v bistvu prosta varianta smeri Grand Traverse (5.8, A₄), ki sta jo zlezla Tomazin in Bergant. Ker pa so prvi trije raztežaji različni, zadnjima dvema pa se umakne levo po vodoravni poči, je v vodniku opisana kot samostojna smer, ocenjena s 5.10. Za dostop smo uporabili običajen ameriški dostop — spust po vrvi z vrha Chasm View wall na Broadway, tega smo potem prečili do vstopa v smer. S to smerjo smo si pridobili čestitke vseh, ki so nas poznali. Bili smo prva ekipa v Diamondu letos sploh. Smer se običajno pleza 10—12 ur, nas so prijaviili za bivak, zlezli pa smo jo v vsega šestih urah, gotovo na račun dobre aklimatizacije in pa zato, ker smo že mesec dni plezali. Plezali smo prosto, zabili štiri kline za varovanje, žimarjev nismo uporabljali. Med odpravo smo zabili nekaj klinov samo v Diamondu in prvenstvenih smereh, vse drugo smo zlezli »clean«, prosto. Sestopili smo po zasneženi severni steni (Cables 5.4) in se še isti dan vrnili v Estes Park.

Za konec smo si izbrali drzno, 350 m visoko iglo Petit Grepon. Smer, ki smo jo zlezli, zaradi nekaj res krušljivih detajlov ni bila nič kaj posrečena, vrh sam pa je bil čudovit. Svizec, ki je Johanu pod steno požrl kos nahrbtnika, nas je prijazno opomnil, da je čas, da se vrnemo domov.

Odšli smo v Estes Park in se pripravili za vrnitev; tega, da nam je zmanjkalo denarja, mislim ni treba poudarjati. 7. julija nas je Steve odpeljal v Boulder; tam smo se poslovili. Z avtobusom smo se odpeljali na letališče v Denver, z več kot enourno zamudo smo pristali v New Yorku in seveda zamudili letalo za Evropo. Ko smo končno našli drugo, so na Romanovi karti odkrili, da so mu na Kompaspu pozabili napisati, da velja tudi za Pan Am in tako se mu je odprava podaljšala še za en dan, ker je moral čakati na Jatovo letalo. Ostali trije pa smo se 8. julija čez Frankfurt vrnili med naše hribe.

Sklep

V Coloradu in okolici smo bili 32 dni. V tem času smo opravili več ali manj vse, kar je bilo glede na naše sposobnosti in možnosti mogoče. Trudili smo se, da bi obiskali čim več sten, vendar smo bili v tej želji omejeni zaradi pomanjkanja denarja, zato sta odpadla Black Canyon in Canyon Lands — puščavski stolpi v Utahu. Splezali smo 57 različnih smeri, skupno 172 vzponov (Cerar 33, Jeglič 44, Karo 49, Humar 46). Po zaslugi Johana in Silva, ki sta trenutno gotovo naša najbolj perspektivna naveza, imamo v seznamu vzponov tudi stvari kot je npr. najtežja smer kar so jo kdaj zlezli Jugoslovani (5.10), kakršna pri nas tudi še ni bila splezana. In navsezadnje, vse kar smo naredili, smo naredili sami, nihče nas ni vodil, nihče ni plezal z nami. Vsekakor menim, da smo svoj obisk v ZDA dovolj opravičili in upam, da nismo zadnji, ki smo obiskali to deželo (Devil's Tower—Mc Carthy West Race (5.12 IX—), ali pa prvenstvena v Spearheadu in se seznanili z njenimi plezalnimi razmerami. Naučili smo se veliko, med drugim tudi to, da ni vseeno, kako preplezaš steno ali smer, kar nam, vsaj večini slovenskih alpinistov, še ni dovolj prišlo v zavest in tako lahko slišimo izjave ljudi, ki z lestvami »lezejo Čopa« češ, saj sploh ni težko, saj je to navadna »štirka«, v bistvu pa se obešajo po klinih v smeri, ki je sicer nikoli ne bi bili sposobni preplezati.

Literatura, iz katere so bili pobrani uporabljeni podatki

THATH-AA-AI-ATAH: A Rock Climbers Guide to the Lumpy Ridge Area by Scott Kimball and Milton M. »Chip« Saluan, 1980.

A Poor persons Guide books: Selected Free Climbs of Devil's Tower by Dingus McGee, 1981.

Selected Free Climbs of the Black Hills Needles by Dingus Mc Gee, 1981.

Boulder Topographics: A Pictional Guide to Boulder Climbs by Richard Rossiter, 1981.

The High Peaks: A Climbing Guide to the Mountains Areas of Rocky Mountains National Park by Richard Du Mains, 1981.

PO POTEH BORB IN ZMAG GORJANCI-BOHOR

(Krožna pot po partizanskih krajih v občini Krško)

Mladinski odsek PD »Bohor« Senovo je začel že pred leti razmišljati, kako bi pripravil krožno pot skozi partizanske kraje čez Gorjance in Bohor. Idejo so takoj podprli občinska zveza združenj borcev, svet za razvijanje revolucionarnih tradicij NOB pri občinski konferenci SZDL, občinska zveza sindikatov, občinska konferenca ZSMS in drugi. Od ideje smo prešli k delu. Lani za Dan mladosti smo pot odprli. Opraviti je bilo treba veliko dela: markirati pot, pripraviti tekst za Dnevnik, tiskati Dnevnik in še mnogo stvari. Vse to obsežno delo pa ni bilo težko opraviti, saj je sodelovalo več članov mladinskega odseka.

Pot po poteh borb in zmag je namenjena vsem: pionirjem, mladini, članom sindikata, društvom, skratka vsem občanom. Prepričani smo, da bodo najbolj aktivni pohodniki mladi občani. Prav bi bilo, če bi sprejeli sklep, da naj ne bo učenca osnovne šole, ki ne bi vsaj enkrat med osemletnim šolanjem te poti prehodil.

Mladinski odsek PD »Bohor« je pripravil za vse pohodnike ličen dnevnik. V prvem delu so navodila za pohodnike in kratek prikaz razmer v občini Krško v letih 1941—45.

Glavni del obsega opis poti. Na kratko so opisani dogodki iz NOB za deset krajev na Gorjancih in deset krajev na Bohorju. V vseh teh krajih so kontrolni žigi. Zanje je v Dnevniku poseben prostor. Navedene so tudi razdalje med kraji in to v urah. Na koncu Dnevnika sta zemljevida Gorjancev in Bohorja z vrisano potjo.

Vsak pohodnik, ki bo prehodil pot, bo dobil lepo spominsko značko.

Kratek opis poti:

Pot se začne v *Podbočju* pod Gorjanci. Kraj je imel med NOB zelo burno življenje. Tu je bilo spomladi 1942 že devet terenskih odborov OF. V kraju so se utaborili belogardisti, vendar jih je Cankarjeva brigada novembra 1943 izgnala.

Mladje: v znani Draganovi domačiji je bil ROOF. Tu je bilo več pomembnih zborovanj. *Planina*: to je tragični kraj iz vojnih časov. Septembra 1942 so sem vdrli ustaši in pobili vse moške, ki so jih dobili v vasi. Blizu Planine je bila bolnišnica za žumberške partizane.

Črneča vas: Cankarjeva, Gubčeva in Šercerjeva brigada so šle od tu v akcijo na letališče v Cerkljah. Tam so uničili več sovražnikovih letal.

Oštrc: tu je bila bolnišnica za ranjene partizane. Septembra 1942 so ustaši bolnišnico napadli in ranjence, skupaj z znanim partizanskim zdravnikom dr. Černelčem, pobili.

Gozdarska koča: sredi maja 1942 so se blizu koče prvič srečali gorjanski in žumberški partizani in nato organizirali več skupnih uspešnih akcij.

Vel. Vodenice: maja 1943 so belogardisti iz zasede ubili komandanta belokranjskega odreda Antona Kambiča-Dušana in njegove spremljevalce.

Prekopa: tu je bila močna utrdba belogardistov, ki so jo partizani večkrat napadali. 21. oktobra 1943 so Nemci ustrelili na Prekopi 13 talcev.

Slinovce: maja 1942 so partizani na relaciji Dob—Dolšce—Avgušține—Slinovce blokirali Kostanjevico in kontrolirali vse izhode iz nje. Oktobra 1942 je vzhodno-dolenjski odred napadel belogardiste v cerkvi na Slinovcah.

Kostanjevica: že julija 1941 so ustanovili v tem kraju terenski odbor OF. Po odhodu Italijanov so sem prišli Nemci. Z njimi je imela Gubčeva brigada hude spopade. 21. oktobra 1941 so Nemci s pomočjo belogardistov odkrili organizacijo OF in nato 25 moških in nekaj otrok pobili kot talce.

Drugi del poti drži čez Kozjansko in čez Bohor. Začetek poti je v *Krškem*. Tu se je že julija 1941 formirala prva borbeno (oborožena) skupina. Zaradi nepazljivosti so jo Nemci izsledili in vse člane (devet fantov in eno dekle) postrelili.

Zdole: tu je imel več operacij Kozjanski bataljon. V Godlerjevem hramu so se že pred vojno sestajali komunisti, med vojno pa aktivisti OF.

Kostanjek: že leta 1942 so vaščani izvolili odbor OF.

Koprivnica: bilo je več akcij Kozjanskega odreda, avgusta 1944 napad na orožniško postajo.

Jevša: 21. maja 1944 se je utaboril Kozjanski bataljon v tej vasi. Bil je izdan, sledil je napad Nemcev. V neenakem boju je padlo 25 partizanov.

Planinski dom na Bohorju: v srebrnem parku je bila avgusta 1944 okrožna konferenca OF, udeležencev je bilo okrog 150, med njimi Sergej Kraigher. Na Bohorju so bili bitke Celjska četa, Kozjanski odred in XIV. divizija.

Zajesele: v neposredni bližini je bila ustanovljena avgusta 1944 partizanska tehnika »France Prešeren«. Izdajala je več glasil.

Lošče: pomembna kurirska postaja. V Travnem Lazu so aktivisti postavili bolnišnico za ranjene borce XIV. divizije. Januarja 1945 so Nemci tu presenetili nekaj članov NZ in jih pobili.

Senovo: februarja 1944 je XIV. divizija napadla Senovo in močno poškodovala rudniške naprave. Ob tej priložnosti je zaplenila veliko hrane in opreme.

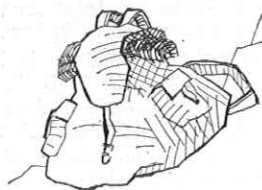
Brestanica: brestaniški grad je bil leta 1941 zbirno taborišče za Slovence, ki so jih Nemci pregnali v Srbijo in v Nemčijo. Tu je sedaj lepo urejena spominska zbirka.

Pot je speljana tako, da je primerna za vsakogar. Dostop do Podbočja je možen z avtobusom (relacija Ljubljana—Novo mesto—Kostanjevica—Brežice), do Krškega pa lahko pridete z vlakom.

Dnevniko lahko naročite na naslov: Planinsko društvo »BOHOR«, Senovo, 68280 Brestanica; dobili jih boste po povzetju.

Imamo tudi nalepke.

Informacije: tel. (068) 71 233, ali (068) 79 159.

NESREČE V SNEŽNIH PLAZOVIH V ZIMI 81/82

PAVLE ŠEGULA

Vsi vemo, da je bila zima 1981/82 v Sloveniji skopa s snegom, četudi hladna in dolga. Prvim snežnim padavinam v začetku oktobra jih je sledilo še dosti, pri čemer se je največ snega naletelo v decembru. Na Kredarici ga je bilo 306 cm, na Komni pa v istem obdobju celo 364 cm.

Januarja je bilo snežnih padavin razmeroma malo: na Kredarici je padlo 2. 1. 40 cm snega, proti koncu februarja pa 79 cm, snežna odeja na Komni pa je v istem obdobju pridobila še 109 cm. Marca je snežilo pogostoma. Največ snega je padlo na Predelu — 65 cm. Aprila je bilo zime praktično konec, četudi smo še zabeležili nekaj deset cm snega; tako na Kredarici 47 cm, na Pokljuki 30 cm, na Predelu 32 cm in na Krvavcu 20 cm.

Sneg jo je grdo zagodel Kaninским žičnicam, kjer je snežna odeja s 420 cm dosegla dobro polovico normalne debeline. Toliko za uvod, saj brez snežnih padavin pri nas ni plazov. In kako je bilo z nesrečami?

Že dolgo vemo, da za nesrečo zvezo zanesljivo le tedaj, ko ta terja človeško življenje ali povzroči večjo škodo. Če tega ni, je treba dobro prisluhniti pomenkom med alpinisti, če bi se morda kdo zarekel. Kadar se to zgodi, pridejo na dan stvari, ki bi sicer ostale v pozabi.

Pravkar omenjeni vir podatkov je obveljal tudi letos. V »Delu« smo prebrali novico o morilskem plazu v vasi Košutane pod goro Hajlo v bližini Peči v Kosmetu.

Tam je v nedeljo 5. novembra 1981 orjaški plaz zasul podnožje gore Hajle, 2400 m, Prokletije. Plazovina je uničila med drugim dve hiši, last družine Murichi in vzela življenje kar enajstim članom družinske skupnosti.

Prve priče so bili prebivalci Košutan, ki so poskusili pomagati morebitnim preživelim že v ponedeljek dopoldne. Počakati pa so morali na pomoč iz Peči, saj je bilo novega snega kar 150 cm. To je reševalce zelo oviralo.

Kaže, da je na Kosovu kaj dosti snežnih plazov. Lani je bilo osem mrtvih v avtomobilu, letos 11 v hiši. Tudi iz preteklosti so nam znane grde številke. Škoda je, da ljudem praktično ne moremo pomagati, saj o nesreči komaj kdaj zveemo, ni pa mogoče dobiti nobenih podrobnosti, kaj šele iti na kraj nesreče, svetovati in pomagati, kar najbrž sploh ne bi bilo preveč težko, saj gre najbrž za šolske primere. Pripomniti velja, da slabim stikom in obveščeniosti ni krivo sedanje stanje na Kosmetu; deželica je bila zavoljo svoje mentalitete praktično že poprej izolirana in nikoli ni iskala kake pomoči.

Sila zanimiv primer nesreče v snegu je osip s streh v bohinjki Srednji vasi, rano zjutraj 25. 12. 1981. Po stari navadi so se številni prebivalci Srednje vasi in okolice 24. 12. udeležili polnočnice, po končani maši pa so med donenjem zvonov in pikanjem petard zapustili cerkev in šli domov.

Ena izmed skupin je okrog četrta na drugo uro koračila po gazi med Mežnarjevo in Podravnikarjevo hišo in Podravnikarjevim hlevom. Snega — bil je nov — je bilo kak meter, na pločevinasti strehi ni imel kaj prida opore. Najprej se je usulo s Podravnikarjeve hiše. Sneg je padel na Mežnarjev hlev, kjer se je utrgala snežna odeja na dolžini 14 metrov in zgrmela naravnost na ljudi, ki so bili na poti.

Od 16 oseb jih je bilo sedem v snegu, večina se je takoj izkopala sama. Pomagati je bilo treba Angelci Cvetkovi, ki je bila zasuta do prs, njeno hči, Natašo Cvetek pa so našli šele po 20 minutah. Ljudje so iskali v snegu kar sami, poslali pa so po pomoč tudi k Francu Erlahu, vodniku lavinskega psa. Deklico so morali oživljati, ker je bila že onesveščena. Neka druga udeleženka je dobila kompliciran zlom noge in je morala v bolnišnico.

Očitno se je dogodivščina srečno iztekla, pohvaliti gre prizadevanost in samozaščitno ravnanje prizadetih, ki niso odlašali iskanje zasutih in se zanašali na tujo pomoč. Kaže, da so ljudje na deželi za take stvari mnogo bolj pripravi kot v mestih. O nezdigi sta poročala Lojze Arh in Franc Erlah.

Pod Kokrskim sedlom je 7. januarja 1982 plaz presenetil dva planinca, ki sta bila že blizu koč. A. Z. in D. D. sta prišla iz Kamniške Bistrice po snegu, ki je omogočal udobno hojo. Malo pod sedlom ju je presenetil pok, nato pa ju je neslo vse do gozdne meje, kakih 300 m globoko.

Plavalni gibi jima niso pomagali, včasih sta bila na vrhu, pa spet v plazovini, vmes sta se občasno tudi videla, a si nista mogla prav nič pomagati, dokler se plaz ni ustavil. Tedaj

sta bila kakih 15 m vsaksebi, le malo popraskana, v prostost sta si lahko pomagala sama. V plazovini je ostalo nekaj njune opreme. Po dogodku sta se vrnila v dolino.

Dalmatinski himalajec Stipe Božić je marca letos vodil na Prenj skupino alpinistov. Prvotno je bila zima suha, sneg trd in pomrznjen. Marca je sledilo izdatno sneženje od vzhoda, 11. 3. pa je sledila odjuga in 13. 3. 1982 viharen zahodnik.

Tisti dan so se od vasi Bijela pomikali alpinisti in rili skozi 80 cm debelo snežno odejo proti planinski koči Jezerce. Smer preči predel Ploča, ki je na zlem glasu zaradi plazov, saj tam skoro vsako leto nosi kake alpiniste; na srečo pa ostane navadno le pri strahu in izkušnjah.

Skupina bi se rada umaknila težkemu snegu in je zavila po svoje, vendar je bilo končno le treba poprek čez pobočje. Utrli so globoko gaz, le-ta je prerezala pobočje. Zaslišali so pok, snežna odeja se je začela gubati. Iz poročila vodje skupine posnemamo: »Vse je drselo navzdol, vendar sem na začetku mislil, da stvar ni resna in da se bo drsenje ustavilo.

Hitrost plazu pa je bila vse večja, nekajkrat me je z veliko silo potegnilo v plazovino in me nato spet vrglo ven. Poskusil sem si zavarovati usta z roko, da bi lahko dihal pa pri tem nisem bil vedno uspešen in sem nekajkrat na debelo zajel sneg. Sledil je 30-metrski skok, v katerega je vrglo mene in še sedem tovarišev. Drseli smo še pribl. 200 m niže, kjer se je plaz ustavil. Troje članov, ki jih je nosil plaz, je ostalo nad skokom.

Prosto sem imel samo eno roko, z njo sem si najprej osvobodil glavo, potem pa z obilo truda še preostali del telesa. Pomagal sem dvema sopotnikoma, nato smo vsi trije pomagali še drugim. Doletelo nas pa ni nič hudega, izgubili smo le en nahrbtnik in tri pare smučí s palicami.

Plaz se je utrgal okrog 7. ure, okrog 18. ure smo bili že spet vsi skupaj v gozdu in se domenili za povratek. Pokazalo se je, da smo se prav odločili. Naslednji dan je spet na moč snežilo. Padlo je 50 cm novega snega. Naše ture na Prenj je bilo tako konec.«

Sedemindvajsetega marca so se s plazom spogledovali planinski vodniki, ki so imeli tečaj na Vršiču. Že poprej jim je preizkušanje s prerezom snežne odeje dalo neobetavne rezultate za vzpone v gore, saj je bilo v povprečju 30 cm novega, nesprijetega snega na 120 cm podlage. Ko so po kosilu vadili na pobočju pod Solno glavo, je v toplem sončnem vremenu zajel manjši plazič, širok kakih 10 m, tri tečajnike in jih nosil po strmini. Potegnil je kakih 30 m globoko. Člani naveze so si pomagali s plavanjem — dva prsno, eden hrbtno. Ko se je plaz ustavil, so sami prišli iz plazovine. Za udeležence kaj poučen, resničen zgled. Napoka je bila dva m nad prizadetimi, neslo jih je 15 m. (Podatke je dala dipl. inž. Marinka Koželj, tajnica KVIZ.)

Končno je znan še plaz, ki je 1. maja 1982 tik pod robom, ki se od Kredarice vesi proti Kalvariji, zajel vodjo skupine 20 turnih smučarjev ob spustu proti Krmi. Plaz je sprožil smučar, ki je sledil vodji. Prerezal je približno 10 cm debelo plast sprijetega snega, ki je bil rahlo vlažen, ležal pa je na plasti gladkega srena.

Plaz je počasi dosegel J. B., ga zajel in nosil navzdol. Kmalu se je ustavil, neprostovoljni ujetnik si je sam pomagal na trdna tla. (O dogodku nas je obvestil Janez Brojan ml.) V povzetku ugotovimo:

Koga je prizadelo	Mrtvih	Poškodovanih	Zasutih
1. Planinci na smučeh	—	—	1
2. Planinci brez smučí	—	—	14
3. Smučarji na smučíšču	—	—	—
4. Smučarji zunaj smučíšču	—	—	—
5. Delavci	—	—	—
6. Prometna pota, ceste	—	2	16
7. V zgradbah	11	—	11
Skupaj	11	2	42

Pa pogledjmo še, kako je bilo sicer v Evropi in drugod na tujem. Podkomisija IKAR za plazove je na lanskem zasedanju v Banffu, Kanada, strnila bilanco smrtnih nesreč v naslednji tabeli:

Država	Alpinisti		Smučarji		De-lavci	Ceste	Zgradbe	Skupaj
	na smučeh	brez smučí	zunaj smučíšč	na smučíščih				
Avstrija	25	2	3	—	2	—	—	32
Bolgarija	—	—	—	—	—	—	—	—
ČSSR	—	—	—	—	—	—	—	—
Francija	13	3	11	1	—	—	—	28
Italija	11	4	3	1	1	—	—	20
Jugoslavija	—	—	—	—	—	—	11	11
Kanada	—	4	3	—	—	1	—	8
Liechtenstein	—	—	—	—	—	—	—	—
Norveška	—	—	2	—	—	—	1	3
Poljska	—	2	—	—	—	—	—	2
Španija	—	1	—	—	—	—	—	1
Švica	6	8	5	—	—	1	—	20
ZDA	6	2	2	—	—	4	4	18
ZR Nemčija	—	—	—	—	—	—	—	—
Skupaj	61	26	29	2	3	6	16	143
o/o	42,5	18,2	20,3	1,4	2,1	4,2	11,2	100

Kakor običajno, so imele največ žrtev Francija, Italija, Avstrija in Švica. Zanimivo je, da je letos največ žrtev med turnimi smučarji; smučarji zunaj teptanih smučíšč so na drugem mestu, čeprav so nekaj časa bili že na prvem. Odstotek mrtvih na urejenih smučíščih je sicer v absolutnem smislu majhen, v bistvu pa velik, če pomislimo, da tam *ne bi smelo biti* nesreč zaradi plazov. Očitno je, da smučíšča rinejo vedno više v alpski svet, kjer so objektivne razmere take, da jim pogosto ni mogoče do živega in ob najboljši skrbi vedno ostaja še tveganje.

Ko zaključujemo letošnji pregled, lahko samo spet ugotovimo: nesreča ne počiva, ljudje pa pogosto še sami poskrbimo, da nas lahko čim krepkeje potipa prav tedaj, ko naj bi nam bilo v prosti naravi najlepše.

Vinjeta
F. Kreuzer

Fotografija z zamudo: Z otvoritve razstave v Kranju. Začetki organiziranega planinstva na Gorenjskem — 24. 9. 1982. (Glej poročilo PV 11.82 — 618)

Foto J. F

društvene novice

REŠEVANJE V GORAH OB POMOČI HELIKOPTERJA

Dolina Vrat, vzhodno ostenje Stenarja, severna stena Triglava in Mojstrana so bili od 21. do 24. oktobra 1982 prizorišče vaje in usposabljanja v reševanju ponesrečenih v gorah ob sodelovanju helikopterjev. Vaja pod nazivom »Triglav 82« je skupaj z letalsko enoto milice pri RSNZ pripravila podkomisija za letalsko reševanje pri GRS. Namen vaje je bil, nadaljevati šolo reševalcev-letalcev za posredovanje v gorskih nesrečah s helikopterjem.

Na vaji se je starejšim reševalcem-letalcem pridružilo blizu štirideset pripravnikov, ki jim je ta tečaj uvod v šolanje. Ta tečaj je bil tudi posebna oblika šolanja za pilote in mehanike helikopterskih posadk, saj zahteva letenje v gorah, med vrhovi, pristajanje v steni ali lebdenje nad krajem nesreče veliko znanja, spretnosti in sposobnosti tudi od posadke helikopterja. Razmeroma slabo vreme ni preprečilo skoraj normalnega dela na vaji, saj so reševalci-letalci opravili vrsto vaj od začetniških pa do zahtevnejših, tako s helikopterjem AB 206 kot z velikim helikopterjem AB 212. Ob tem je treba povedati, da tako izšolani reševalci-letalci, ki naj bi svoje znanje obnavljali vsako leto, niso usposobljeni le za reševanje v gorah s

pomočjo helikopterja, ampak to znanje lahko koristno uporabijo ob požarih, poplavih, potresih in drugih elementarnih nesrečah. Kar blizu devetdesetim gorskim reševalcem-letalcem iz vseh šestnajstih postaj GRS v Sloveniji se je na vaji pridružilo tudi šest gostov iz SR Srbije in Bosne in Hercegovine. Med udeleženci je bilo tudi pet gorskih reševalcev-letalcev iz postaje GRS Bovec. Ob tej priložnosti so reševalci iz Bovca izročili letalski enoti milice RSNZ plaketo postaje GRS Bovec, saj mineva že več kot deset let, odkar je v Loškem žlebu pod Jalovcem helikopter prvič priletel na pomoč bovškemu gorskemu reševalcem. Vse do tedaj postaja GRS Bovec in letalska enota milice uspešno sodelujeta, še posebej v zadnjih letih.

S šolanjem reševalcev-letalcev, pilotov in mehanikov helikopterjev za reševanje v gorah odpira slovenska GRS ob sodelovanju letalske enote milice novo stran v svojem razvoju. Uvrščajo se med tiste gorske reševalne službe v svetu, ki se lahko pohvalijo z najsodobnejšo tehniko, izurjenostjo reševalnih moštvev, z učinkovitim posredovanjem, ko najhitreje in uspešno pomagajo tistih, ki jim je ljubezen do gora naložila hudo preizkušnjo.

Boris Mlekuž

V spomin na Pavleta Poljanca

Dan mrtvih se še ni sprevrgel v noč, ko smo zvedeli za smrt Pavla Poljanca, dolgoletnega oskrbnika Pogačnikovega doma na Kriških podih.

Rodil se je leta 1895 v Krškem. V Ljubljani je končal učiteljsiše, obenem pa tudi študij violine na Glasbeni Matici. Prva svetovna vojna ga je zanesla v Galicijo, Kolumbo, na soško fronto in na Tirolsko. Tu je ostal še nekaj let po vojni in v Innsbrucku služboval pri železnici. Nato je odšel v Beograd, na lastno željo pa je bil leta 1927 premeščen na železniško direkcijo v Ljubljano, kjer je ostal do smrti.

Poleg službe je deloval kot violinist v opernem orkestru v Beogradu in Ljubljani. Po upokojitvi leta 1951, je prevzel vodstvo takratnega Grafičnega in sodnijskega amaterskega orkestra, ki se je kasneje preimenoval v Amaterski ljubljanski sindikalni orkester, pri katerem je še naprej aktivno sodeloval. Kot kontrabasist je deloval pri Slovenski filharmoniji.

Naključje je hotelo, da se je rodil istega leta, kot je bilo ustanovljeno PD Radovljica. Že kot otrok je imel rad hribe in leta 1911 je postal član PD Ljubljana-Matica. Tudi svojo nevesto Elo je popeljal pred oltar v Aljaževi kapelici v Vratih. Od takrat sta skupaj obiskovala naše gore, zlasti Julijce, ki so jima bili še posebej pri srcu.

Po upokojitvi je prevzel mesto oskrbnika Pogačnikovega doma in z ženo Elo sta polnih 20 let zvesto vodila postojanko. Bil je nadvse skrben in vesten ter prizadeven pri svojem delu. Planinci ga niso cenili le kot oskrbnika, predvsem kot človeka-planinca, ki je bil vedno pripravljen pomagati, svetovati. Čudovita okolica doma mu je dajala vedno novih moči po napornem delu. Vsak kotiček mu je bil znan, v vsakem je znova odkrival lepote naših gor. Tako dolgo dobo preživi v gorah lahko le tisti, ki jih resnično ljubi, ki mu dajo nekaj več kot zadovoljstvo ob vzponu na vrh ali lep razgled. Pavel je v gorah našel tisto, kar bi v dolini zaman iskal: lepoto, mir, tolažbo in sproščenost.

Težko mu je bilo slovo, ko so leta prinesla svoje in se je moral posloviti od gora. Vendar je v njem ostalo živo zanimanje zlasti za Pogačnikov dom. Pred dvema letoma, ko smo slavili 85-letnico društva, je bil še zadnjikrat med nami. Bil je veder, živahen in nasmejan. Veselil se je naših uspehov in se zanimal za žičnico, ki smo jo takrat pričeli graditi. Vleklo ga je gor, v dom, kjer je prebil — kot je sam izrazil — del svojih najlepših let in na katera so ga vezali lepi spomini na nepozabna doživetja.

Pokopati bi ga morali tako kot Chopina, le njegovo srce bi moralo počivati nekje pod Razorjem, v osrčju Julijcev, ki jih je neizmerno ljubil in je v njih našel smisel svojega življenja.

Premalo je, če smo mu ob slovesu rekli hvala za vse, kar je storil za društvo, dom, premalo, za kar nas je naučil in pokazal s svojim delom, s svojo vdanostjo goram in planincem.

Spomin nanj bo vedno ostal med nami.

UČENCI OSNOVNE ŠOLE VLADIMIR NAZOR IZ BOVCA SE OGLAŠAJO

O lanskem delu so sicer govorili že oktobra pa je še vedno toliko zanimivo, da gre ponoviti vsaj glavne akcije, ki so jih opravili pionirji planinskega krožka na tej osnovni šoli. Aktivnih je kar 33 mladih. Imeli so 11 predavanj, opravili pa so šest pohodov v gore. 10 učencev je osvojilo bronasto značko »Pionir planinec«. Udeležili so se zbora mladih planincev Primorske na Vremščici, v septembru so obiskali Dolino sedmerih jezer, pozimi pa nameravajo izvesti tečaj prve pomoči. Uredništvu pa so poslali kar pet doživljajskih zapisov, ki so jih napisali Tanja Čušin, Mojca Mihelič, Mateja Bremec in Mateja Zorč vse iz 4. razreda ter Maja Kuk iz 5. razreda. Vsi so lepo napisani, izbrali smo pa enega. Preberite:

PLANINSKA ŠOLA

Na naši šoli je veliko planincev. Vsak teden se zberemo v šoli, kjer imamo predavanja. Tovarišci nas učita, kako se je treba vesti v gorah. Včasih nas učijo tudi bovški planinci. Moj prvi izlet je bil na zbor mladih planincev na Vremščico. Naslednjo soboto smo obiskali Koritniško planino pod mogočnim Mangrtom in Jalovcem. Konec šolskega leta pa smo šli na planino Bošco. Tam je bila proslava pri spomeniku Gradnikove brigade. Po končani proslavi smo šli na vrh Stola. V začetku novega šolskega leta pa smo šli k Triglavskim jezerom. Bil je lep poletni dan. S kombijem smo se peljali v Zadnjico. Nato pa smo se odpravili na Prehodavce. Prespali smo pri Triglavskih jezerih. Drugi dan pa smo nadaljevali pot na Komno. Domov smo prišli izmučeni, a srečni, saj smo na tem izletu veliko videli. Želim, da bi zima kmalu minila, da bi spet lahko odšli v gore.

Mateja Bremec, 4. razred
Planinski krožek osnovne šole Bovec

KRONIKA VORANCEV

Lansko leto je bilo kljub nekaterim planinskim, oziroma vremenskim nepravilnostim, ki jih pozna vsak, pa naj obrača oči na naše lepe planine in doline ali pa ne, uspešno.

Nam Vorancem se je priljubilo le lepo vreme, vendar smo se napotili na vrhove tudi tedaj, ko ni kazalo na najboljše.

Niso nas podili sršeni po planinah! Ne morem pa spet reči, da smo si goreče želeli videti le planinske znamenitosti. Hoteli smo se namreč sprostiti, srečati s prijatelji in zato nismo hodili z zaprtimi očmi.

Skupina planincev se je sestala nekajkrat v mesecu. Saj, sestanki niso nikomur priljubljeni, to vem že po lastnih izkušnjah, toda koristno pa je le, če prideš včasih pogledat, kako stvari tečejo. Nekatere zadeve so sicer suhoparne, toda treba se je pogovoriti o potrebah planinca, o obnašanju, o opremljenosti in sploh o tem, kar naj bi vedel vsak član, kajti to so le osnove, pri katerih lahko nekaj časa obsediš na stolu, pa če ti je prav ali ne.

Na hitro pa je treba seveda odkriti tistega, ki bo predsednik, pa druge sotrpine, ki so med drugim glavni pri vsej stvari.

Nekaterim pa se je treba celo potruditi, da poučijo mlado generacijo, kako se obnaša planinec (sicer pa, kdo pa pravi, da nismo tudi mi čisto »ta pravi« planinohodci).

Torej tudi Ajd, z imenom Miran, se je odločil v nekaj lekcijah predstaviti to planinsko obnašanje ter naučiti armado discipline, predvsem pa poslušnosti na sestankih, ki so mnogokrat tudi zelo pomembni. O tem se mi sicer nismo preveč radi pogovarjali, kajti z večjim veseljem smo govorili o izletih.

Že v oktobru smo se odpravili na Peco. Seveda smo bili pred tem pripravljene na izlet, tako da smo v soboto s težkimi nahrbtniki na železniški postaji čakali na odhod. Izleta se je udeležilo dvanajst učencev. Ni sicer veliko, a vendar pohvalno, da se je za prvo turo odločilo toliko članov, pa tudi nečlanov.

Kmalu zatem smo se odpravili na Mariborsko kočo, kjer smo bili navzoči pri srečanju planinskih skupin.

Ker je bilo vreme zadnje čase muhasto, kajti naravne zakonitosti so se odločile za hladno vreme, kar pa nam ni niti najmanj prijalo, smo se morali odpraviti na lažjo turo, torej je bil sedaj na vrsti naš stari znanec Žavcar.

Ne vem, če jih poznam veliko, ki tega vrha ne bi obiskali, toda vsakokrat najdeš tam nove zanimivosti. To so vedeli naši vrli planinci in se tudi tokrat v večjem številu zbrali na našem zbornem mestu. Sedaj smo ugotovili, da lahko s to mlado vojsko sodelujemo, ker je le pokazala kanček resnosti.

Naj še povem, da smo vsak izlet analizirali na našem velesestanku, kjer smo ocenjevali naše zmogljivosti, pomanjkljivosti, pa tudi dobre strani izleta.

Saj, nič ne pomaga! Vsako stvar je treba analizirati, pa naj bo to izlet, orientacija ali pa predavanje.

Torej naše prvo poučno predavanje je bilo posvečeno rastlinstvu naših gora. Tudi o tem morajo planinci nekaj vedeti!

Naša vrla Suzana nam je razložila, kakšno cvetje in grmičevje raste po naših planinah, dolinah in kotlinah. Tako smo odšli od njene ure pametnejši, pa tudi vedeli smo, kam naj večkrat obračamo oči med hojo.

Z nevarnostmi v gorah, smo bili seznanjeni na sestanku pred izletom na Kum. To je bil izlet v času, ko se je bližala pomlad, čas ko naj bi pričelo vse zeleneti. Pa vendar, sonce ni bilo še tako močno, da bi ogrelo znak. Toda bili smo dobre volje, čeprav je ležal še sneg.

Kmalu zatem smo obiskali naš stari Tojzlov vrh. Izlet je bil sicer maloštevilen, vendar vsekakor deležen uspeha. Vesselja tudi tukaj ni manjkalo.

Naše bistré glave pa morajo zvedeti tudi nekaj o glavnih rečeh orientacije. Vsak planinec naj bi se znal sam orientirati; zakaj bi še mi zaostajali. Zvedeli smo torej mnogo koristnih nasvetov, po katerih se bomo ravnali, ko bo treba.

Mnoge pa zanimajo lepote naše Slovenije. Tako smo si lahko ogledali diapozitive in poslušali predavanje, ki ga je pripravil tovariš Korošec.

Prav ponosen si lahko, če sodeluješ pri prenosu zvezne štafete. Naših sedem planincev se je s planinci treh drugih šol, odpeljalo na Gorenjsko.

Tako je tukaj že skoraj poletje, prijeten čas počitnic, ko za nekaj časa pozabimo na šolo, na planine pa he!

Planinarjenja ne bo konec posebej še za tiste, ki se bodo udeležili tabora v Vratih. Naša želja je bila, da se taborjenja udeleži čim več učencev, toda odločitev je bila stvar posameznika. Kako je bilo v dolini pod Triglavom, vam lahko tisti, ki so bili na taboru, veliko povedo.

Toda tudi ostali so verjetno del počitnic preživeli na svežem planinskem zraku.

Naši planinci prav gotovo niso pozabili na nasvete, ki so si jih pridobili v krožku. Poglavitno pa je, da znaš ceniti gore ter da se znaš v njihovem osrčju sprostiti.

Zvezdana Hajdinjak

8. b razred OŠ Prežihov
Voranc v Mariboru

NEKAJ NOVOSTI IZ PD BOVEC

Za vrsto zadnjih let je za delo PD Bovec značilno, da so pereče gospodarske težave v gospodarjenju z visokogorskimi planinskimi postojankami (Koča na Kaninu, Mangrtskem sedlu in na Predelu) bile prevelik zalogaj za srednje veliko planinsko društvo, kot je bovško. Gospodarjenje s temi postojankami, ki jim moramo pridružiti še kočo Zlatorog v Trenti, je upravnemu odboru društva jemalo preveč časa, morda pa tudi že volje, da bi se bolj poglobljeno lotili tudi drugih planinskih dejavnosti. No, kot kaže, se društvenemu delu le obetajo boljši časi, saj se je upravni odbor, izvoljen na lanskem občnem zboru, resno in zagnano lotil tudi te dejavnosti. Tako so z načrtno vzgojo začeli že kar pri najmlajših. V bovškem otroškem vrtcu je tako stekla akcija ciciban — planinec, ki že najmlajše navaja na hojo, življenje in opazovanje

planinskega sveta. Akcijo vodijo ob pomoči PD Bovec prizadevne vzgojiteljice, katerih »planinsko izobraževanje« je omogočilo PD. Pionirji na bovški osnovni šoli »Vladimirja Nazorja« so v okviru svojega športnega društva že vrsto let aktivni v planinskem krožku. Tudi to dejavnost na šoli, poleg učiteljev šole, pomagajo voditi in s predavanji ter obiski še popestriti nekateri starejši člani PD Bovec. Upravni odbor je tudi sprejel stališče, da bi v prihodnosti skušali bolj aktivirati že izšolane mladinske vodnike, hkrati pa v bližnjem planinskem izobraževalnem centru v Bavšici izšolati še več mladinskih vodnikov in mentorjev planinske vzgoje za delo z najmlajšimi planinci. Poleg tega so se v društvu odločili izdelati natančen register stanja planinskih poti na svojem območju, pripraviti namestavljajo program vzdrževanja teh poti ter po dogovoru z drugimi planinskimi društvi zaprositi za njihovo pomoč pri vzdrževanju teh poti. Zaradi obsežnega planinskega sveta, ki ga PD Bovec pokriva, in poti na njem, sami namreč vsega ne zmorejo. Tudi glede oskrbovanja in gospodarjenja s planinskimi kočami se PD Bovec dogovarja s Planinsko zvezo Slovenije o možnostih, da se oskrba vsaj dveh planinskih koč prenese na druga PD. Že omenjenim ukrepom naj bi se pridružilo še oživljanje izletniške in izobraževalne dejavnosti za člane PD, pa planinska predavanja in še marsikaj, kar sodi k organiziranemu obisku gorskega sveta.

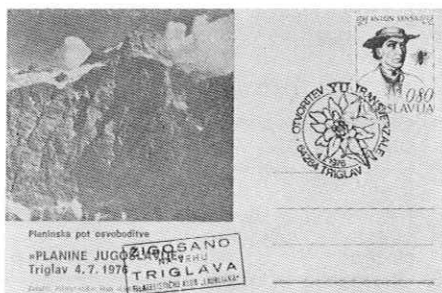
Navedene aktivnosti že kažejo nekatere ugodne premike v PD Bovec. Z zagnanostjo, ki je planincem ne manjka tudi v najtežjih preizkušnjah, lahko pričakujemo še boljše sadove društvenega dela.

Boris Mlekuž

DESET LET POŠTE 64284 TRIGLAV

Na letošnjem pohodu »Sto žensk na Triglav« so delavci Podjetja za ptt promet Kranj slavili skromen jubilej: deseto obletnico pošte 64284 Triglav. To je edinstvena pošta, ki nosi ime najvišje gore v državi, in na vrhu te gore enkrat na leto tudi res posluje.

Leta 1972 se je prireditelj 7. pohoda, takratni TT, domislil nečesa novega: zakaj ne bi na pohodu sodelovala tudi pošta? Rečeno, storjeno: sto žensk je 3. 8. 1972 slabemu vremenu navkljub prav do vrha pospremila izpostava pošte Mojstrana. Naslednje leto je na pohodu sodelovala priložnostna pošta Triglav, od leta 1974 dalje pa na vrhu posluje pošta 64284 Triglav s posebnim žigom in z iz leta v leto večjim prometom. Prvo leto so udeleženke pohoda oddale nekaj manj kot 1500 pošiljk, v zadnjih letih pa se število pošiljk giblje med 2100 in 3500. Med razglednicami in dopisnicami so vedno tudi priporočena, nujna in letalska pisma,

Ena izmed dopisnic, žigosanih na pošti 64284 — Triglav

pisma s povratnico, vrednostna pisma, pa tudi paketi s kamenjem z vrha Triglava. Obseg storitev se je v zadnjih letih povečal še za izplačila iz hranilnih knjižic in tekočih računov. Letos je prišla na pošto 64284 Triglav tudi prva denarna nakaznica, ki je bila pri Aljaževem stolpu tudi izplačana.

Prvi »upravnik« triglavske pošte je bil Joža Praprotnik, kasneje pa ga je nadomestil Alojz Bavdek, razen v letu 1978, ko je to nalogo opravil Anton Škrab. Vsakemu izmed »upravnikov« je pomagal še en sodelavec. Največkrat je bil to Donat Štibelj, dvakrat Marija Čipe, enkrat pa Štefan Horvat.

In še to: po rednih in »izrednih« poštnih zvezah je poskrbljeno za to, da je pošta 64284 Triglav tudi ena najbolj ekspeditivnih. Naslovniki iz Slovenije dobijo pozdrave s Triglava že dan po pohodu.

Darinka Jereb
(Novice 18/82)

NOV ZNAK MLADINSKE KOMISIJE
PRI PZS
(Načrtovanje propagiranja akcij MK PZS)

Na začetku leta 1982 so člani sekretariata mladinske komisije sprejeli dolgoročen program o načrtnem, popolnem, trajnem in usklajenem propagiranju mladinske planinske dejavnosti.

Kot je enotno propagiranje planinstva samo po sebi umevno, so se v MK odločili za enotno, celovito in povezano mladinsko planinsko propagando tudi v oblikovnem smislu (enoten design). Enotno

oblikovanje propagandnega materiala za MK PZS pomeni predvsem kontinuirano in trajno uporabo določenih formatov, barv, značilnih črk in napisov, slik itd. Vse to mora biti čim bolj estetsko in uporabno oblikovano.

Najpomembnejša podrobnost pri enotnem oblikovanju propagandnega gradiva je učinkovito oblikovana storitvena znamka MK PZS (zaščitni znak). Izmed mnogih idejnih predlogov je sekretariat MK izbral preprost, moderen znak v obliki klobučkov, ki stilizirano ponazarjata kratico MK. Nov znak in značilen napis MLADINSKA KOMISIJA je izdelal in dal brezplačno v uporabo Borut Vild, dipl. slikar-grafik. Ta znak in napis se bosta v različnih kombinacijah uporabljala na vseh edicijah MK PZS.

Načrtovan in že izdelan propagandni material MK PZS:

1. nova storitvena znamka MK (uporabna na vsem ostalem gradivu, za nalepko, našitek, značko, žig . . .);
2. prospekt s splošno informacijo o vseh dejavnostih MK PZS;
3. prospekt s podrobnejšo informacijo o vzgoji in izobraževanju kadrov v MK PZS:
  - planinska šola (*diploma, značka, nalepka, našitek*),
  - mladinski planinski vodnik (*diploma, značka, našitek, majica, anorak*),
  - planinski mentor (isto kot MV),
  - planinski instruktor (*diploma, značka, našitek*),
  - stalni seminarji in izpopolnjevanja kadrov MK PZS;
4. prospekt o slovenskih planinskih orientacijskih tekmovanjih (*plakat, diplome, nalepke, našitki, značke, žigi*);
5. prospekt o turnem smučanju;
6. prospekt ali letak o mladinski planinski delovni brigadi (*nalepka, našitek, plakat*);
7. letak o republiškem pionirskem taboru (*našitek, nalepka, značka, plakat*);
8. letak o akciji pionir planinec (*dnevnik, našitek, značka, diploma, plakat*);
9. letak o akciji ciciban planinec (*dnevnik, našitek, značka, plakat*);
10. letak o klubu mladinskih planinskih vodnikov (*plakat*);
11. letak ali prospekt o planinski skupini;
12. prospekt o mladinskem odseku;
13. letak o ugodnostih in obveznostih mladega planinca itd.

O delu MK od začetka 1982. leta nastaja kronika, koristno in potrebno bo urediti tudi fotokroniko o vseh pomembnejših prireditvah MK PZS. Mladinska komisija ima posnete prve amaterske dokumentarne filme (super 8): zimski tečaj za mladinske planinske vodnike, Mladinska planinska brigada na Pologu in Bavšica 1982 — III. tečaj za MV.

Sekretariat MK PZS je jeseni 1981 izvedel kratko anketo o obveščanju in propagandi v mladinskih odsekih. Na podlagi ankete so nato izdelali navodila o obveščanju in propagandi v planinskih organizacijah; navodila bodo objavljena kot vzorec o informiranju v družbenih organizacijah in društvih, v priročniku ABC — Informiranje v ZSMS, ki ga bo izdala RK ZSMS. Tudi predavanje o obveščanju in propagandi v mladinskih odsekih z vzorčnim prikazom planinskega propagandnega materiala bo postalo redno na zimskih tečajih za mladinske planinske vodnike.

Janko Ferlinc

NOVE OBLIKE IN NAČINI DELA MLADINSKE KOMISIJE PRI PZS

Člani MK PZS in vodstva akcij so se 18. 9. 1982 sestali v Vzgojno-izobraževalnem centru Bavšica in analizirali poletne vzgojne akcije (glej PV št. 11/82, str. 611).

Udeležba na vseh akcijah je bila dobra, le na tečajih za MV so bili tečajniki neneakomerno razporejeni, zato bodo leta 1983 premaknili en tečaj v avgust.

1. mladinski planinski vodniki

Tečajniki so v teoriji vedno bolj pripravljani, so pa razlike v znanju še velike in tudi tehnična raven znanja je višja, kajti vsako leto so tečajniki bolje tehnično opremljeni. V prihodnje se bodo morali na tečaju za MV brezhibno naučiti osnovne vozle z glavnimi in pomožnimi vrvmi, uporabo dilferjevega sedeža, sidrišča in karabske zavore.

Program tečaja za MV se je zadnja leta nekoliko spremenil, zato ga je MK PZS razmnožila in zdaj ta program obdelujejo in ga pripravljajo za knjižno izdajo.

Program predavanj in vaj na tečajih za MV leta 1982:

Št.	Predmet	T	P	Izpit
1.	Skupina predmetov planinske šole . . .	2	—	—
2.	Gibanje v gorskem svetu	1	25	T+P
3.	Nevarnosti v gorah	1/2	—	T
4.	Gorska reševalna služba	1	3	T+P
5.	Orientacija in orientacijsko tekmovanje	1	3	T+P
6.	Prva pomoč	1	4	T+P
7.	Bivak	1	—	—
8.	Taborjenje	1	—	—
9.	Prehrana	1/2	—	—
10.	Metode in organizacija dela (Psihologija osebnosti, Grupa na dinamika, Priprava in vodenje sestankov, Mladinski odsek v planinskem društvu)	5	—	T
11.	Priprava in izvedba izleta	2	—	T
12.	Gora in človek (kulturni pomen planinstva)	1	—	—
13.	Planinstvo in rekreacija	1	—	—
14.	Družabnost	—	2	—
15.	Odgovornost mladinskega planinskega vodnika	1/2	—	—
16.	Družbenopolitična tema	1 1/2	—	—
Skupaj 57 ur.		20	37	—

Planina Polog — sedež PMB Triglav '82 Foto J. F.

III. tečaj za MV leta 1982, orientacija na terenu nad Prevalo

Foto J. F.

Vsa leta, odkar so vzgojne prireditve v Bavšici, MK PZS zelo dobro sodeluje z GRS iz Bovca. Predavanja o GRS bodo na koncu tečajev, ko bodo tečajniki že obvladali gibanje, prvo pomoč in nevarnosti v gorah. Še boljše bo MK začela sodelovati z lovci iz Bovca; le-ti bodo prišli na pionirski tabor in mentorski seminar predavat o divjadi v gorah. MK PZS že pripravlja razglednico Bavšice in žig Vzgojno-izobraževalnega centra Bavšica.

2. tečaj za MV v planinski brigadi

MK PZS je dobila prve izkušnje o posebnem tečaju za MV v planinski brigadi; bil

je uvrščen med interesne dejavnosti. Za prihodnje brigade bodo morali tečaj natančno načrtovati ali pa bo moral vodja tečaja večino predmetov sam predavati. Značilnost takih tečajev bo ta, da bodo manjše skupine, ki bodo daljši čas skupaj (najmanj tri tedne), več bo individualnega dela in več bo časa za medsebojno utrjevanje znanja ter za izmenjavanje izkušenj. Tečajniki bodo svoje novo znanje neposredno prenašali na brigadirje ter morda pomagali opraviti planinsko šolo v brigadi. Na teh posebnih tečajih bo potrebno upoštevati nove oblike in delovne metode, npr. seminarske naloge, pripravo predavanj, razgovore o aktualnih planinskih dogodkih,

Planinska mladinska delovna brigada Triglav, 1982, Planina Polog

Foto J. F.

planinski kviz in planinski literarni ali glasbeni večer in podobno. Sprejemni izpit bodo kandidati za MV opravili na prvem srečanju brigadirjev.

3. planinska mladinska delovna brigada Triglav

MK PZS ima vsako leto boljše izkušnje z organizacijo brigad v sodelovanju z ZMDA Posočje. Planinska brigada se vedno bolj prilagaja posebnim delovnim okoliščinam v gorah. Izoblikovala bo nove oblike in načine mladinskega prostovoljnega dela. Za leto 1983 načrtujejo tako imenovano »kemp brigado«. Kar pomeni, da bo organizirana na manjše delovne skupine, ki bodo štele do pet brigadirjev in bodo odhajali za ves teden delat na posamezne planine ali h kmetom; hrano bodo nosili s seboj ali pa se hranili pri kmetu, prenočevali pa bodo v šotorih, pastirskih stajah ali na kmetijah. Le za konec tedna se bodo brigadirji vračali na sedež brigade; tu bodo sodelovali pri skupnem vzgojnem programu. Taka oblika dela bo bolj učinkovita zaradi specializiranega dela na planinah, kjer množica ljudi ne more delati »na horuk« in niti ne živeti brez najnujnejših sanitarnih pogojev.

Planinska brigada bo delala mesec dni in bo organizacijsko vključevala tudi gibljivi del brigadirjev, ki se bodo po naprej planiranem ključu menjavali. V brigadi bo možno sodelovati samo 7, 10 ali 14 dni (določeno v programu).

Planinska brigada na Pologu je dobro sodelovala s temeljno organizacijo kooperantov, toda za leto 1983 bo potrebno začeti čimprej in zelo natančno načrtovati vsa dela, ki so za brigado predvidena. Dovolj zgodaj mora biti znan sedež brigade, čimprej je treba imenovati vodstvo brigade in vodstvo tečaja za MV. Vse to bo MK PZS začela načrtno pripravljati že pozimi, tako da bo Planinska mladinska brigada Triglav še uspešneje delala v novi obliki kot »kemp brigada«.

Janko Ferlinč

KRSTNO PREDAVANJE »IRAK V BESEDI IN SLIKI«

V petek 31. oktobra je imel tov. Viki Grošelj krstno predavanje o Iraku. Gradivo za to predavanje je nabral ob obisku pri planincih PD »Hilkurd« v tej prijateljski deželi.

Predavanje je spremljalo približno 200 barvnih diapozitivov, ki predstavljajo to deželo v manj znani luči. Tekoča beseda in ljudska glasba dežele je več kot 250 poslušalcev dobesedno preselila med naše ljudi, ki živijo in delajo v tej deželi, ki se močno povezuje z našim gospodarstvom in tudi s kulturo ter političnim življenjem Iraka. Tovariš Grošelj je ponovno doka-

zal, da ni samo dober alpinist, ampak tudi zna doživljati, zna ujeti utrip življenja in zgodovinsko preteklost dežele, ki jo obišče, ko ume potem ta svoja spoznanja in doživetja v preprostem, a sočnem jeziku prenesti med ljudi.

Zaradi vsebine predavanja in ob dejstvu, da neuvrščeni Irak postaja Jugoslaviji vse bližji gospodarski partner, ko bo v prihodnjih letih v tej deželi živelo in delalo vse več naših ljudi, lahko to predavanje planinskim društvom toplo priporočamo. Krstno predavanje tovariša Grošlja je Planinsko društvo Dol pri Hrastniku uvrstilo v svoj program ob 30. obletnici obstoja.

Drago Kozole

ORIENTACIJA — HOM 82

PD Zabukovica je razpisalo, organiziralo in izvedlo orientacijsko tekmovanje za pionirje (do 14 let, 23 ekip), mladince (do 18 let, 5 ekip) in člane (8 ekip) po Pravilniku za orientacijo MK pri PZS, pod pokroviteljstvom Savinjskega MDO in TKS Žalec. Udeležilo se ga je skupaj 36 ekip s 112 nastopajočimi.

Med pionirji so sodelovali OŠ Polzela (7), Šempeter (6), Velenje (2) in Griže (5), JK »Črni galeb« in TO »Temni rovi« (2). Prvo mesto so dosegli taborniki (332 točk), drugo in tretje OŠ Polzela (321, 314 točk).

Med mladinci so sodelovali PD Velenje in Zabukovica, Tehniška šola Celje in OŠ Polzela. Prvo mesto so odnesli Velenjčani (357), drugo in tretje domačini (331, 297), četrto tehnik (280) in peto mladi s Polzele.

Udeležba članskih ekip je bila to pot največja. Prvo mesto je osvojila ekipa ZRVS, drugo domačini, tretje pa PD Velenje. Predstavniki tega društva so prvič prišli na orientacijsko tekmovanje v našo dolino.

Organizacija je bila v rokah PLV in je bila v redu. Zahvala gre tudi kontrolorjem na posameznih točkah, saj je bilo vreme zelo hladno. Naloge za člane in mladince so bile dobro pripravljene in teoretično zelo zahtevne. Prva, četrta in šesta KT so bile dane s koordinatami, druga in tretja s polarnimi koordinatami, peta s presekom dveh smernih kotov in cilj prav tako z razdaljo in kotom — polarnimi koordinatami. Na posameznih točkah je bilo treba izmeriti razdaljo, smerni kot in relativno nadmorsko višino. Tekmovalci so odgovarjali tudi na tri vprašanja o NOB te doline, o varstvu okolja in o prvi pomoči. V Obvestilih PZS (VIII/10) beremo poročilo o Milovanovičevem memorialu 1982, ko lahko ugotovimo le 20 % udeležbo PD. Morda ni zanimanja za tovrstna srečanja? Bo treba najti odgovor na to vprašanje v PŠ? Morda bo treba najti čas in urediti zapiske o delu, organizaciji in izvedbi

takih orientacijskih tekmovanj in tako priti do uporabne vzgojne literature. Savinjski MDO je nekaj gradiva o tem pripravil za seminar PLV.

B. J.

DELO MO PD KOBARID LANI

Mladinski odsek PD Kobarid šteje okoli 220 članov. V delo odseka so vključeni pionirji iz šole Simon Gregorčič iz Kobarida in podružničnih šol iz Breginja, Drežnice in Smasti.

Delovanje mladinskega odseka je bilo usmerjeno predvsem v pridobivanje planinskih veščin in v izletništvo po naših gorah.

V začetku aprila je 18 pionirjev uspešno opravilo na Stolu nad Breginjem v dveh dneh zimsko planinsko šolo. Mladi planinci, ki so pred tem opravili tudi redno planinsko šolo, so se v zimskih razmerah spoznali z gibanjem v ledu in snegu, hojo z derezami, z uporabo cepina in s hojo v navezi.

Maja so pionirji opravili dva izleta. Skoraj 60 pionirjev se je udeležilo izleta na planino Sleme pod Rdečim robom, kjer so se udeležili proslave v spomin na največjo bitko partizanov v Julijcih med NOB. Drugi obisk je bil namenjen Matajurju, simbolu Slovencev v Benečiji.

V juniju se je nekaj pionirjev udeležilo tudi tradicionalnega srečanja planincev treh dežel v Jeseniškem Rovtu. Vsem udeležencem bo v lepem spominu ostal dvodnevni izlet v juliju na Križke pode, Razor, čez Sovatno v Vrata in nazaj skozi Luknjo v Trento.

Trije prizadevni pionirji-planinci so se tudi letos udeležili republiškega planinskega tabora v Bavšici, kjer so še dopolnili svoje planinsko znanje.

Tudi najmlajših nismo pozabili, saj smo jih peljali na dva izleta na vzpetine nad

Kobaridom. Pionirji so vneto sodelovali tudi pri pripravi planinskega piknika v septembru in planinskega plesa v oktobru. Letošnji najmožičnejši izlet — udeležilo se ga je kar 120 pionirjev-planincev iz vseh razredov — smo opravili zadnjo sončno oktobrsko soboto na Babo — Predela nad Kobaridom. V planinske vrste smo sprejeli 46 pionirjev, predvsem iz prvega razreda. Enajstim pionirjem smo podelili bronasti znak pionir-planinec kot priznanje za njihovo planinsko dejavnost in opravljene vzpone. Vilma Melinc ter dvojčka Simon in Leon Šturm pa so prejeli srebrne znake pionir-planinec za res izredno planinsko bero, saj imajo že 14 oziroma 17 eno in dvodnevni izletov v gore, opravljeno zimsko in letno planinsko šolo, udeležili so se tabora v Bavšici, opravljene razne tečaje in preizkuse. Želimo jim, da bi čimprej izpolnili pogoje tudi za zlati znak pionir-planinec!

Osnovna šola je v program svoje dejavnosti uvrstila tudi športni dan, ki je namenjen izletu v gore. Tako so se učenci višjih razredov (bilo jih je skoraj 200) podali na bližnje vrhove. Prva skupina je opravila lepo krožno turo iz Drežnice na Kozljak pod Krnom, ter se vračala skozi krnske planine in Vrsno nazaj v Kobarid. Druga skupina pa se je iz Livka podala čez Matajurske senožeti in gozdove.

Do konca leta so oživili planinsko dejavnost tudi na podružničnih šolah s planinskimi predavanji, v decembru pa s planinsko šolo za planince iz četrtega do sedmega razreda.

Z oživitvijo dela mladinskega odseka se je v zadnjih letih število pionirjev-planincev strmo dvigalo, starejše pionirje pa vključujemo že v druge društvene dejavnosti: vodstvo izletov za najmlajše, pripravo prireditev, oskrba koč, markiranje poti in podobno.

Načelnik MO PD Kobarid:
Zdravko Likar

varstvo narave

25 LET MUZEJA TATRANSKEGA NARODNEGA PARKA V TATRANSKI LOMNICI

Edinstvenost Visokih Tater v širšem karpatskem prostoru in naraščajoča množica obiskovalcev sta ustvarili pogoje za ustanovitev Tatranskega narodnega parka (TANAP) v letu 1949. Že mnogo prej pa so za varstvo naravnih in kulturnih lepot pogorja skrbeli štirje muzeji v bližnji okolici: Oravski muzej v Oravskem gradu (ustanovljen 1868), Karpatski muzej v Popradu (ustanovljen 1883), ki ga je po prvi

svetovni vojni prevzel Karpathenverein, planinska organizacija spiških Nemcev, Tatranski muzej v Vel'ki (ustanovljen 1882, kasneje slovaška protitež nemškemu muzeju) ter Liptovski muzej v Ružomberku, ustanovljen 1912. leta.

Po drugi svetovni vojni je bil Karpathenverein zaradi sodelovanja z okupatorjem razpuščen, njihov muzej pa pridružen Tatranskemu, ki se je preselil v Poprad. Njegov ravnatelj je postal Ivan Bohuš, eden najboljših poznavalcev Visokih Tater. Z ustanovitvijo TANAP-a je tudi muzej dobil drugačno funkcijo. Dotedanji muzej so

leta 1957 razdelili na Podtatranski muzej v Popradu in Muzej TANAP, ki se je 1959 preselil v Tatransko Lomnico. Leta 1962 je slednji pripravil prvo stalno razstavo o naravnih in etnografskih zanimivostih TANAP-a. Leta 1969 so se združili z Raziskovalno postajo TANAP-a in dobili današnjo zgradbo.

V 25. letih se je muzej posvečal predvsem utrjevanju varstva narave in okolja v TANAP-u, širjenju zavesti o potrebah varovanja med desetstisoči obiskovalcev ter zbiranju eksponatov, dokumentov in bibliografije o Visokih Tatrah. Danes ima muzej več kot 200 000 eksponatov in drugih podatkov o naravi ter človekovem delovanju v pogorju, kar je neizčrpna podlaga za znanstvena proučevanja, katerih rezultati so objavljeni v vrsti muzejskih publikacij in ducatu poljudnoznanstvenih knjig o Visokih Tatrah.

Po reviji Krásy Slovenska priredil

Karel Natek

KRÁSÝ SLOVENSKA 10/82

Oktobrska številka se začena z zanimivim uvodnikom urednika revije Tiborja Sá-sika, ki ima naslov »Varstvo = prepoved«. To je komentar o ofenzivi tistih, ki menijo, da je mogoče zaščititi naravo samo s prepovedmi. V tem duhu so ponekod v Tatrah, Fatrah in Karpatih uvedli astronomsko visoke parkirnine za osebna vozila izletnikov, s čimer hočejo zmanjšati njihov priliv. Dalje govori o protizakonitem uničevanju markacij, uničujejo jih delavci zaščitene območij; o nekaterih, ki nasprotujejo celo pisanju o naravi in njenih znamenitostih, češ da to samo škoduje varstvu narave itd. Res je sicer, ugotavlja

avtor, da kultura obiskovalcev ni na najvišji ravni (to velja tudi pri nas), kar pa je možno dolgoročno izboljšati le z vzgojnim in preventivnim delovanjem, nikakor pa ne zgolj s prepovedmi, čeprav je to najpreprostejši način, ki od odgovornih zahteva najmanj napora in zavzetosti.

Med drugimi članki velja omeniti še članek o prvem večjem planinskem vodniku v slovaškem jeziku iz obdobja narodnega prebujenja (Mali Karpati in Bela gora, 1910), o srebrnem jubileju Muzeja Tatranskega narodnega parka ter o novi češko-slovaški smeri v JV steni Mont Maudit (pogorje Mont Blanca), ki sta jo od 6.—9. februarja 1982 preplezala Demján in Piáček (ocena V +, A₂, 85°, 800 m, 33 ur čistega plezanja, 4 bivaki).

Karel Natek

VARSTVO GORSKEGA OKOLJA

Komisija za varstvo okolja v gorskem svetu (UIAA) je lani zasedala dvakrat, v Luganu in v Chamonixu. Predvsem si je prizadevala, da bi pripravila priporočila za organizatorje in udeležence trekingov ter odprav. V tem je tudi uspela in jih posredovala članicam v štirih svetovnih jezikih. Uvedla je nagrado za najboljši film s področja varstva okolja. Nagrado naj bi prvič podelili na lanskem festivalu v Les Diableretsu. Sicer pa si prizadeva prodreti še na drugih področjih, tako je v stiku z evropskim svetom zaradi uporabe vlečnih vozil in zaradi motokrosov, podpira nacionalne komisije v njihovih akcijah z željo, da bi izdelala povzetek ter ga posredovala tudi organizacijam v državah, ki niso članice UIAA.

P. Š.

(Bilten UIAA, št. 99)

iz planinske literature

30 LET PLANINSKEGA DRUŠTVA JANEZ TRDINA IZ MENGŠA

V mislih imam pravzaprav drobno knjižico, neambiciozen zbornik, ki ga je to društvo izdalo ob svojem, planinske pozornosti vrednem jubileju. Hvalevredno je dejstvo, da se za take »rešitve« v zadnjem času odloča vse več planinskih društev, saj tako ohranjajo na enem mestu dragocene podatke o svojem delu, oblikujejo izročilo, ki pomaga v vsakem pogledu tudi v vzpodbujanju za delo v planinskem društvu, obenem pa hote ali nehote priča o delavnosti planinske sredine na področju,

kjer planinsko društvo deluje. Seveda so s takim dejanjem povezani tudi stroški, toda prav v teh primerih se vedno znova pokaže tista pristna planinska solidarnost, ko nastaja vsebina tako rekoč prostovoljno, spontano, z veliko ljubeznijo pogosto večine članov-planincev vse tja do iskanja materialne osnove za uredništvev take zamisli. Mengeški bilten, kot ga avtorji imenujejo, je po svoji zunanji opremljivosti, saj prikazuje s svojstveno obdelavo Krn s skupino planincev na njegovem vrhu (naslovno stran je obdelal Jože Cof), vsebina pa sporoča vse tisto bistveno, kar planince zanima. Tu najdemo ne-

kaj načelnih uvodnih misli o planinstvu, potem daljši zapis o tridesetletni prehojeni poti (avtor je Miro Štebe, ki je knjižico tudi uredil). V nadaljevanju najdemo izčrpano poročilo predsednika Franca Muleja o delu v obdobju od 1977 do 1982. Tudi alpinisti imajo svoj prostor, ko Miro Šušteršič razgrinja pred nami presenetljivo bogato alpinistično bero tega društva. Mladi planinci so našli svojo besedo v sestavku Delo z mladimi se obrestuje (napisal ga je Dušan Kržišnik), gospodarski odsek govori o novih idejah in načrtih, v Himalajskih iskricah pa Miro Šušteršič podoživlja trenutke v južni steni Lotseja. Grenlandske gore so vabile — v tem sestavku je govor o alpinistični odpravi domžalske občine na Grenlandijo (avtor Miro Štebe). Helena Giacomelli s svojimi Utrinki in v svojem značilnem stilu pripoveduje o gorah, o doživetjih, Jože Štih pa z Visokimi Turami zaključuje vsebino tega zbornika. Pri nastajanju tega Biltena so sodelovali še Stane Mesar, Janez Slokan (s fotografijami) in Marijan Krišelj.

M. K.

alpinistične novice

Himalajska kronika 1982

(Za Nepal je podatke posredovala gospa Elizabeth Hawley iz Katmanduja, za druga področja pa so zbrani iz revij Bergsteiger, Mountaineer, Alpin Magazin Mountain in La Montagne et Alpinisme.)

Zimsko obdobje 1981/82:

V Nepalju je bilo pozimi pet odprav, med njimi so bile tri uspešne.

Makalu, 8481 m, angleška odprava, neuspešen poskus po normalni smeri.

Makalu, 8481 m, Ivan Ghirardini, neuspešen poskus solovzpona čez zahodni steber; tudi poznejši poskus po normalni smeri mu ni uspel.

Anapurna IV, 7525 m, kanadska odprava, uspešna, na vrh so priplezali trije udeleženci.

Pumori, 7145 m, ameriška odprava, 6. januarja jim je uspel vzpon čez vzhodno steno in po SV grebenu.

Tiličo, 7132 m, nepalska odprava; na vrh so prišli po severnem grebenu (šesti vzpon na vrh).

Predmonsumsko obdobje 1982:

Nekateri kronisti označujejo lansko predmonsumsko obdobje za eno najuspešnejših, hkrati pa tudi kot eno najbolj tragičnih v zgodovini Himalaje in Karakoruma. Strahotna bilanca smrtno ponesrečenih alpinistov ima na seznamu najboljše predstavnike angleškega in nemškega alpinizma. Za zdaj vemo za devet mrtvih v Himalaji in za sedem v Karakorumu, žalostna slika bo dokončno znana šele konec leta.

NEPAL:

Ama Dablam, 6856 m, JZ greben (normalna smer), ameriška ženska odprava; na vrh se je povzpelo vseh 9 članic; prvi ženski vzpon na vrh.

Anapurna I, 8091 m, severna stran, avstrijsko-švicarska odprava, 34 udeležencev; 4. maja dosežejo vrh trije alpinisti in en Šerpa; Švicar Werner Bürkli je umrl v zadnjem

taboru (7100 m) zatem, ko se je že vrnil z vrha; vzrok smrti — izčrpanost in višinska bolezen.

Anapurna III, 7555 m, severna stena, japonska odprava, 11 članov; 24. aprila je plaz zasul enega udeleženca, druga dva pa sta dobila lažje poškodbe; zaradi nesreče je odprava končala vzpon na višini 6900 m.

Brikuti, 6720 m, severozahodna stena, japonsko-nepalska odprava, 14 udeležencev; med 18. in 21. majem se je na vrh povzpelo 8 Japoncev in dva Nepalca; prvi vzpon na vrh.

Čolatse, 6440 m, jugozahodni greben, ameriška odprava, 6 članov; 22. aprila so priplezali na vrh 4 alpinisti; prvi vzpon v alpskem stilu.

Čo Oju, 8153 m, južna stena, avstrijsko-nemška odprava, 4 člani; 19. maja ob 5. zjutraj je velikanski plaz, 500 m širok, odtrgal se je 700 m nad taborom II (6900 m), zasul vodjo odprave Wolfganga Nairza in Reinharda Karla; šotor, v katerem so spali trije Šerpe, je ostal le 15 m stran in je ostal nepoškodovan; zaradi poškodb na glavi je umrl Reinhard Karl, nesporno najboljši nemški alpinist in himalajec, vodja Nairz je ostal živ, vendar hudo poškodovan.

Daulagiri I, 8167 m, severovzhodni greben (normalna smer), belgijska mešana odprava, 12 udeležencev; 5. in 6. maja je vrh doseglo 5 članov in dva Šerpa; prva belgijska himalajska odprava in prvi ženski vzpon na vrh.

Sagarmatha, 8848 m, jugozahodna stena in zahodni greben, sovjetska odprava, 26 udeležencev; med 4. in 9. majem se je na vrh povzpelo 11 alpinistov; nočni vzpon dveh skupin in prvenstveni vzpon po novi smeri levo od angleške smeri iz leta 1975.

Fang, 7647 m, južni greben nad vzhodno steno, francoska odprava, 5 članov, neuspešna; zaradi prehudega sneženja so obrnili na višini 6800 m.

Himlung, 7126 m, severovzhodni greben, japonsko-nepalska odprava, 11 članov, neuspešen poskus.

Kangčendzenga, 8598 m, severovzhodna stena (normalna smer), italijanska odprava, 16 članov; 2. maja dosežejo vrh dva alpinista in en Šerpa.

Kangčendzenga, severna stena in severni greben, italijanska žepna odprava, sestavljala sta jo Reinhold Messner in Friedl Mutschlechner; 6. maja sta oba priplezala na vrh, z njima je bil en Šerpa; vzpon brez uporabe kisikovih aparatov.

Kang Guru, 7009 m, zahodni greben, japonska odprava, 5 članov; 2. in 3. maja je na vrh prišlo 5 udeležencev.

Kangčungtse, 7640 m, južna stena, španska odprava, neuspešen poskus.

Langšiša Ri, 6245 m, južna stena, japonska odprava, 5 članov; 23. in 24. aprila dosežejo vrh 4 alpinisti in dva Šerpa; prvi vzpon na vrh.

Lamjung, 6986 m, severni greben, japonska odprava, trije člani; 6. maja dosežejo vrh vsi trije alpinisti in dva Šerpa.

Lamjung, jugovzhodni greben prva korejska ženska himalajska odprava, 5 udeleženki; 6. maja pridejo na vrh dve udeleženki, ena Šerpani in štiri Šerpe.

Lotse Šar, 8398 m, jugovzhodni greben, švicarska odprava, 4 člani; zaradi nevarnosti plazov so obrnili na višini 7500 m.

Longpo Gang, 7083 m, vzhodni greben, japonska-nepalska odprava, 10 članov; 3. in 7. maja se je na vrh povzpelo skupaj 5 udeležencev (med njimi en Šerpa).

Makalu, 8481 m, jugovzhodni greben do vzhodne stene (nova varianta), korejska odprava, 16 članov; 20. maja so dosegli vrh en Korejec in dva Šerpa.

Kangčuntse (Makalu II), južna stena, španska odprava, 5 članov; neuspešen poskus, dosežena višina 7350 m.

Manaslu, 8156 m, severovzhodna stena (normalna smer), katalonska odprava, 6 članov; 11. maja je v taboru V (višina 7400 m) plaz zasul dva alpinista; zaradi velike nevarnosti novih plazov drugi udeleženci niso mogli niti iskati ponesrečencev, odpravo so prekinili in se predčasno vrnili. Op. pr.: smer normalnega pristopa na Manaslu je ob vsakem izdatnejšem sneženju zaradi plazov izredno nevarna; takšen plaz je leta 1972 zasul 5 članov korejske odprave in 10 Šerpa.

Nilgiri I, 7061 m, jugovzhodna stena, korejska odprava, 7 članov; 25. aprila so dosegli vrh trije alpinisti in dva Šerpa.

Nilgiri II 6940 m, jugovzhodna stena, japonska odprava, 7 članov; 4. maja so dosegli vrh trije Japonci in dva Šerpa.

Omi Kangri, 6922 m, jugozahodni greben, japonska odprava, 9 članov; 29. aprila in 1. maja je doseglo vrh skupaj 6 Japoncev in 2 Šerpa; prvi vzpon na vrh, katerega višino je vodja odprave izmeril na 7028 m.

Purbi Čuhaju, 6658 m, jugozahodni greben, japonsko-nepalska odprava, 19 članov; 1. in 3. maja se je na vrh povzpelo 16 Japoncev; prvi vzpon na vrh.

Tiličo, 7134 m, severovzhodni greben, nepalska odprava, 19 članov; 30. aprila in 2. maja je vrh doseglo skupaj 11 alpinistov in dva Šerpa; vojaška odprava.

Kedarnath, 6968 m, Garhwal Himalaja (Indija); na nemški trekking odpravi je zaradi višinske bolezni umrl 29-letni vodja.

KITAJSKA

Sagarmatha, 8848 m, severna stena, Nortonov kuloar, ameriška odprava; taborišče V so postavili na višini 7620 m; pri jurišnem vzponu so obrnili na višini 8400 m zaradi hudih omrzlin pri enem izmed udeležencev, in prekinili odpravo.

Sagarmatha, klasična smer s severnega sedla; smrtno se je ponesrečila Američanka Mary Hoey; podrobnejši podatki še niso znani.

Sagarmatha, vzhodnoseverovzhodni (VSV) greben, angleška žepna odprava, vodja Chris Bonington, poskus prvenstvenega vzpona po deviškem grebenu; 19. maja sta na grebenu (na višini 8200 m) izginila, verjetno sta padla čez tisočmetrsko steno, Joe Tasker in Peter Boardman, v zadnjem času dva najbolj perspektivna in najuspešnejša angleška alpinista.

Šiša Pangma, 8064 m, angleško žepno odpravo sta sestavljala Doug Scott in Alex Mc Intyre; podrobnosti o prvenstvenem vzponu čez južno steno, v treh dneh in v alpskem stilu še niso objavljene (do priprave tega poročila v oktobru 1982).

KARAKORUM

Nanga Parbat, švicarska odprava; prve dni junija so zaradi prehudega sneženja obrnili na višini 7200 m; pri sestopu je med prečenjem strme vesine (45°) zdrsnil ekspedicijski zdravnik Peter Forrer; padel je čez tisoč metrov visoko steno; dr. Forrer je bil veteran številnih spektakularnih reševalnih akcij v švicarskih Alpah; med poznejšim sestopom so katastrofi komaj ušli še trije člani.

Nanga Parbat, še ena švicarska odprava po steni Diamir; odpravo so prekinili, ker je zaradi višinske bolezni in pljučnega edema umrl Štefan Wörner, po poklicu gorski vodnik.

Hidden Peak (Gašerbrum I), 8068 m in Broad Peak je v predmonsumskem obdobju oblegalo nekaj odprav istočasno; žalostna je bilanca nesreč: francoski odpravi je umrl nosač, na Hidden Peaku sta od izčrpanosti umrli dva člana avstrijske odprave, enega člana ameriške odprave pa je odnesel plaz. Enako je na Broad Peaku zasul plaz enega člana kanadske odprave.

Iz Karakoruma so boljše novice (prve in še nepopolne) za lansko poletje:

Nanga Parbat, južni vrh (8042 m), nemško odpravo z mednarodno udeležbo je vodil dr. Herrligkoffer; cilj odprave je bil južni steber; 17. avgusta je Švicar Bühler opravil solo vzpon na južni vrh; uspešno kalvarijo je plačal z omrzlimi prsti na nogah in rokah.

Hidden Peak, 22. julija so vrh dosegli trije člani nemške odprave, ki jo je vodil Günter Sturm.

27. julija je vrh dosegel Reinhold Messner, skupaj z dvema Pakistancema; vsi trije so nato 2. avgusta splezali še na Broad Peak.

Dodatne novice za himalajsko kroniko 1981 (objavljeno v PV 1/82):

Nepal — Nepalske oblasti so odprle 37 novih vrhov za tuje odprave. Število dovoljenih vrhov se je tako vzpelo na 122. V letu 1981 je v Nepalju bilo 77 odprav iz 20 držav, od tega so samo Japonci organizirali 24 odprav; temu ustrezen je bil njihov davek: samo lani se je v Himalaji (od Nepala do Pakistana in Kitajske) smrtno ponesrečilo 36 japonskih alpinistov.

Karakorum — v tamkajšnjih gorah je bilo leta 1981 33 odprav (od tega spet japonskih 11). Samo 12 odprav je bilo uspešnih, drugim je strašno neurje, ki je divjalo ves avgust in september, preprečilo načrte.

Indija — za indijski del Himalaje je IMF (Indian Mountaineering Foundation) registrirala 141 odprav. Med najuspešnejšimi je bila češka odprava čez severovzhodno steno Nande Devi, sicer pa je prišlo največ žepnih odprav, ki so delovale v Garhwalu, Kašmirju, Ladaku.

Kitajska — 1981 je bilo na Kitajskem 30 tujih odprav, od tega kar 15 japonskih. CMA — Chinese Mountaineering Association je dovolila 4 nove vrhove v Karakorumu za dostopa s severne strani: to so K₂ (po kitajsko Qogir), Broad Peak, Gašerbrum I. in II. Število dovoljenih vrhov je zdaj 30.

(Zbral in prevedel Janez Bizjak.)

ZVRSTI ŠPORTNEGA PLEZANJA

Iz prvotnega »skalolazenja«, kjer je plezalec plezal z lastno močjo po naravnih oprimkih in stopih, umetne pripomočke pa je lahko uporabljal le za varovanje in občasno počivanje, so se sčasoma razvile tri osnovne vrste športnega plezanja:

1. *AF slog* (po nemškem izrazu alles frei = vse prosto). To je plezanje v skali samo po naravnih stopih in oprimkih. Dovoljeno je varovanje in počivanje z umetnimi pripomočki. Prepogosto počivanje in vračanje zmanjšujejo vrednost vzpona, vendar je to plezalčeva osebna zadeva.

2. *Ameriški slog* ima dve podvrsti:
a) *Top-rop*e (vrv od zgoraj). Podobno kot v AF slogu pleza plezalec z lastno močjo po naravnih oprimkih in stopih v enem zamahu. Vmes ne sme počivati ali se vračati, vendar pa je varovan od vrha stene, tako da se mu pravzaprav ne more nič zgoditi.

b) *Jojo slog*. Ko pride plezalec do točke, kjer mora z veliko težavo doseči naslednji oprimek ali stop, poskuša to tolikokrat, dokler se mu ne posreči. Kadar pade, poskuša spet na isti točki, dokler je ne prepleza brez padca. Nekateri si zadevo otežujejo s tem, da se po padcu spustijo na začetek raztežaja.

V Vzhodni Nemčiji ustreza temu slogu oznaka RK (Rotkreis = Rdeči krog). Kadar pa plezalec prepleza smer v enem zamahu, brez padcev in počitka ali vračanja, dobi vzpon oznako RP (Rotpunkt = Rdeča pika). Ta dva izraza ne pomenita klasifikacije, ampak sposobnost preplezati neko smer.

3. *On sight slog* (angleško na prvi pogled). Ta slog je ideal športnega plezanja. Uvedel ga je danes najboljši »skalolazec« na svetu, Američan John Bachar, za prosto plezanje prvenstvenih smeri v plezalcu nepoznanem predelu, brez poprejšnjih ogledov in tuje pomoči. (Po reviji Turista na cestu 10/82 priredil Karel Natek.)

SEZNAM NEPALSКИH VRHOV, KI SO NA VOLJO ODPRAVAM

Organizatorjem odprav bo prav gotovo dobro delo, ko bodo iz seznama vrhov, ki ga daje na ogled nepalska vlada, spoznali, kaj jim je v tej deželi na voljo. Zanimiva je delitev v kategorije A, B in C ter D, ki pomenijo, komu so vrhovi pravzaprav odprti.

V kategoriji A so gorski velikani iz skupin Damodar Himal, Langtang Himal, Sringi Himal, Gorakh Himal, Jugal Himal, Dhaulagiri Himal, Khumbu Himal, Janak Himal, Chaudi Himal. Vseh skupaj je sedemnajst, odprti pa so samo odpravam z izključno nepalskimi člani ali z mešanim moštvo, v katerem je najmanj troje Nepalcev. Vsi vrhovi so bili v času razpisa seznama, maja 1982, še neosvojeni.

V skupini B so vrhovi iz skupin Byasrikshi Himal, Khumbu Himal, Gorkha Himal, Ganesh Himal, Kangchenjunga Himal, Anapurna Himal. Po številu jih je petnajst, na voljo pa bodo tujim odpravam, vendar šele potem, ko jih bo osvojila povsem nepalska ali mešana odprava.

V kategoriji C so končno že znani in osvojeni vrhovi, med njimi vsi osemstisočaki na nepalskem ozemlju. Po številu je teh vrhov dvainsedemdeset, nahajajo pa se v gorskih skupinah Khumbu Himal, Anapurna Himal, Byasrikshi Himal, Kumbakarna Himal, Gorkha Himal, Rolwaling Himal, Dhaulagiri Himal, Ganesh Himal, Kanjiroba Himal, Hukut Himal, Kanchenjunga Himal, Hemlung Himal, Langtang Himal in Saipal Himal.

Končno je tu še kategorija D, ki zajema vrhove za udeležence trekingov. Vrhov je osemnajst, leže pa v skupinah Khumbu Himal, Langtang Himal, Anapurna Himal, Rolwaling Himal, Lahgtang Himal in Manang Himal.

Dela in možnosti je potemtakem še veliko; če si bodo kandidati znali prislužiti tudi sredstva, bo na himalajskih strminah še lep čas — kljub ledu in pomanjkanju kisika — zelo, zelo vroče.

P. Š.

(Bilten UIAA, št. 99)

PONOVRNO TEŽKI TRENUTKI NA NANGA PARBATU

Nanga Parbat je po nekaj letih, ko na njegovih strminah ni bilo večjih tragedij, ponovno pokazal svoj zlobni obraz. V začetku poletja so ga naskakovale kar tri odprave — v smereh Schell in Kinshofer so bili Švicarji, po še nepreplezanem jugovzhodnem steburu pa se je želela povzpeti nanj tudi mešana odprava (5 Nemcev, 3 Francozi, 1 Švicar). O tej odpravi, vodil jo je specialist za Nanga Parbat, je v avgustovski številki obširno poročala revija »Alpinisme et Randonnée«.

Višinska taborišča so postavili na 5300 m (I), 5800 m (II) in 6500 m (III). Smer je bila zelo zapletena in nevarna. Namesto izrazitih stebrov, ki jih je videti na vseh slikah, so plezalci v ledeni in ledeno-kopni steni naleteli na pravo zmešnjavo pregrad iz serakov. Dvema Nemcema se je zdel podvig preveč tvegan in sta odnehala. Medtem pa so se kar vrstile slabe novice. 7. junija je v bližini taborišča I strmoglavil eden od obeh višinskih nosačev Sheikh Ali in se ubil. Kmalu za tem so sporočili Švicarji, ki so se vzpenjali po Schellovi smeri, da se je zaradi plazu smrtno ponesrečil njihov zdravnik. Nič bolje se ni godilo odpravi na diamirski strani gore. Eden od Švicarjev je umrl zaradi pljučnega edema, enega Pakistanca pa je za vedno pokopal ledni plaz. Teden lepšega vremena je omogočil Seigneurjevi odpravi, da so nadelali smer do višine 7200 m

in oskrbeli izhodiščne točke z vsem potrebnim. 20. junija so krenili štirje možje iz taborišča I v končni naskok. Na izpostavljeni prečnici so morali obnoviti potrgane fiksne vrvi. Med tem opravilom se je čez Seigneura vsul ledni plaz. Seigneur je sicer obvisel v samovarovanju, vendar je le dobil več poškodb. Tovariši so ga z velikimi težavami spravili v taborišče, 23. junija pa so ga s helikopterjem prepeljali v Gilgit. Odprava je nato opustila vzpon in se napotila domov.

»Nanga Parbat je ostal zvest svojemu slovesu,« piše »Alpinisme et Randonnée«. Po naši statistiki je neusmiljena gora terjala že 40 žrtev, to pa je pri okrog 25 vzponih na vrh zelo mnogo. V drugi polovici poletja so tako na Rupalu kot na diamirski strani Nanga Parbata delovale še druge odprave.

jn

BELGIJCI NA DAULAGIRIJU

Čestitke belgijskim planinskim prijateljem za njihov prvi osemtisočak. Smer vzpona so pripravili že spomladi letos, končni naskok pa se je začel prvega maja. 5. maja sta Philip Cornelissen in Rady van Snick skupaj s šerpo Ang Rita (ta je bil to pot že četrtič na Daulagiriju) stopili na 8172 m visoki vrh. Naslednjega dne so vzpon ponovili Lut Vivijns, Jan van Hees, Marnix Lefever in šerpa Ang Jangbo. Doživeli pa so tudi premiero — Lut Vivijns je prva dama, ki ji je Daulagiri izkazal svojo naklonjenost.

Po naših podatkih je doslej že dvanajst odprav, skupaj z belgijsko, osvojilo Daulagiri, hkrati pa je bila belgijska odprava deveta, ki se je povzpela nanj po normalni smeri (severovzhodni greben). Vsega skupaj je doslej že več kot 60 alpinistov in šerp stopilo na vrh »Bele gore«, ki je tako po številu pristopov na vrh med osemtisočaki takoj za Mount Everestom.

jn

AKLIMATIZACIJA DOMA?

Japonski planinci in znanstveniki so začeli praktične poskuse z umetnim privajanjem na višine. Kot poroča »Iwa to Yuki« (oktobra 1982) sta Hirooh Komamiya (27) in Nobutaka Kusano (33) iz raziskovalnega instituta za visoka pogorja v Nagoji najprej trenirala v komori z nizkim pritiskom, nato pa odšla na turo v Garhwal. Po vzponu za aklimatizacijo do 6000 m sta se poskusila v alpinističnem slogu povzpeli na Satopanth (7075 m). Plezanje po severnem grebenu je bilo zelo naporno (globok sneg in od 6200 m dalje skrajno oster snežni raz), zato sta morala dvakrat bivačirati v višini 6800 m. Zjutraj so se pokazali

simptomi poslabšanja stanja in naveza se je umaknila.

Kot je znano, je bil slikoviti Satopanth doslej preplezan le dvakrat.

jn

ODPRAVE V ANDE — CENEJŠE

Ker se je vrednost dolarja do južnoameriške pezete zelo povečala, je bilo mogoče cene izletom v Ande občutno znižati. Aconcagua Trek Mendoza je julija objavila nove cenike za področje okrog Aconcagua in centralnih Andov. Treking z vzponom na vrhove do 5000 m okrog najvišje gore Amerike stane dnevno od 29 dolarjev (skupine od 16 do 20 udeležencev) do 33 dolarjev (skupine od 8 do 10 udeležencev). Ustrezni trekingi v Kordiljere pa stanejo dnevno od 24 do 28 dolarjev. Tako prvi kot drugi izleti trajajo po 13 dni, sezona pa se začene sredi decembra in konča 28. februarja za področje Aconcagua oziroma 15. aprila za področje Cordillera del Plata.

Informacije: Aconcagua Trek-Jose V. Zapata 48, 50.B. — 5500 Mendoza. Tel. 24 2003. Argentina.

(Iz pisma Aconcagua Trek, 25. junija 1982)

jn

SLEPI ALPINIST NA VRHU MONT BLANCA

»Korak, vdih — korak, vdih — desetkrat se zaporedje ponovi, preden se lahko oprem ob palice in razbremenim pljuča. Kako dolgo še? Ne vem, ker ne vidim poti.

Pogosto sunem s smučarskima palicama v prazno — v začetku se prestrašim, kmalu pa me prevzame nekakšno notranje ravnodušje in tega ne opazim več.«

Tako začenja svojo pripoved Hans Ewald Grill, ki je s trinajstimi leti zaradi eksplozije granate skoraj povsem oslepel, v družbi treh prijateljev pa se je s smučmi povzpел na najvišji vrh Evrope. Misli slepega planinca je zapisal Gerald Fellner, gorski in smučarski vodnik.

»Raz je ozek in strm. Končno opazim, da postaja bolj položen. Še nekaj korakov in želja se mi izpolni. Objamemo se in tulimo od veselja in sreče. Stojimo na najvišjem vrhu Evrope, na 4807 m visokem Mount Blancu. Včeraj smo bili še v dolini, pred slabimi tremi tedni sem na 2. prvenstvu invalidov v Les Diableretsu (Švica) dosegel drugo mesto v smučarskem teku na 30 km, zdaj pa utrujen ležim v snegu in še vedno ne morem dojeti vsega. Šele ko se utrujeno telo sprosti, me prevzame ta sreča in veselje, se zavem resnice in lepote.

Erwin, Hannes in Gerald fotografirajo. Po približno petnajstih minutah se pripravimo

na vrnitev. Veter zavija še ostreje, ostre ledene iglice me zbadajo v obraz. Vsak korak nazaj, nazaj v dolino, mi pomeni korak naprej, korak v samega sebe. Ko prispemo do smučī, začutim, kako se me polasča nekakšna zgubljenost. Izpolnila se mi je vroča želja in me v najbolj intenzivni obliki prevela z lepoto in srečo. Tako mogočnega doživetja ne bom mogel doživeti nikoli več.«
(Po OEAV-Mitteilungen 5/82)

Z. Z.

»ČOGOLISA« JE BILA NJEGOVA USODNA GORA

(V spomin na slovitega alpinista Hermanna Buhla)

Pred približno četrto stoletje — leta 1957, sta radio in tisk objavila za planince skoraj neverjetno novico, da se je v Himalaji smrtno ponesrečil Hermann Buhl. Novici ni mogel skoraj nihče verjeti, saj je veljal Buhl takrat za enega najbolj slovitih alpinistov, ki ni poznal poraza. Šele brzojavka avstrijskega veleposlaništva je odpravila vsak dvom — pod Hermannom Buhlom se je utrgala snežna opast in skupaj z njo je strmoglavil z vršnega grebena Čogolise (7654 m) v globino. Spomladi leta 1953 je prišlo med vodstvom nemško-avstrijske odprave, ki se je kot prva skušala povzpeti na Nanga Parbat (Diamir, 8125 m) in ki je že postavila zadnje višinsko taborišče v višini 6900 m in jurišno navezo, do nesporazumov. Čeprav ni imel dovoljenja vodje odprave, se je Buhl odpravil proti vrhu sam —

dejanje, ki mu dotlej ni bilo enakega v zgodovini alpinizma. Po sedemurnem vzponu je 3. julija ob 19.00 stopil na vrh, nato pa preživel noč v višini 8000 m stoje in brez opreme za bivak, kajti nahrbtnik je že pri vzponu odložil. Šele naslednji dan zvečer je povsem izčrpan prispel v taborišče.

Toda štiri leta pozneje — 27. junija 1957 — je tudi Buhl postal žrtev gora, ko je skušal premagati Čogoliso, nekronano »kraljico gora«. Hermann Buhl je želel skupaj s Kurtom Diembergerjem izkoristiti premor po prvenstvenem vzponu na 8046 m visoki Broad-Peak, ko je morala odprava čakati na nosače, za vzpon na še nepremagano, 7654 m visoko Čogoliso.

Štiri dni sta potrebovala za vzpon, 300 metrov pod vrhom pa ju je izredno slabo vreme prisililo, da sta se morala obrniti. Prvi je sestopal Diemberger, Buhl mu je sledil v določeni razdalji, nista pa bila navezana. Bila sta na vršnem grebenu — na eno stran mogočne snežne opasti, na drugo pa prepadna strmina — ko je Diemberger nenadoma začutil drhtenje snežne odeje. Obrnil se je in videl, da se je snežna opast za njim odlomila. Buhla ni bilo nikjer videti, samo njegova samotna sled je držala do odloma. Skupaj z odlomljeno opastjo je zgrmel v globino južnega pobočja Čogolise.

Ob vzhodu Čogolise skromen nagrobni spomenik spominja nanj. Preperel lesen križ sredi nagradenega himalajskega kamenja s komaj še zaznavnim napisom »Hermann Buhl«.

(Po OEAV — Mitteilungen 5/82)

Z. Z.

razgled po svetu

IKAR 1982 BREZ NAŠE GRS

Lansko zasedanje IKAR v Banffu, Kanada, je poteklo brez delegatov naše GRS. Slednja se je odrekla dragi udeležbi ter se opravičila, zato je podatke o zasedanju prejela kar v obliki zapisnikov o srečanjih, s katerimi bo po potrebi usmerjala svoje delo in dopolnjevala.

Kot vselej, je težišče dela tudi tokrat bilo na delu podkomisij.

Zdravniki so sodelovali na simpoziju o medicini v gorah, ki ga je organizirala Univerza Calgary. Teme referatov so bile kaj pisane: Naprave za infuzijo, poškodbe ožilja, kako pride do nesreče, oprema zdravnika in reševalcev, ohladitev in omrzline, dajanje zdravil ter še druge.

Omrzline in ohladitev terjajo še in še raziskave; te bodo zdravstveni delavci še

nadaljevali. Po drugi strani pa prva pomoč v gorah zahteva dobro znanje zdravnika in njegovih sodelavcev. Ugotovili so, da je na kraju nesreče »boljši dober laik reševalec kot domišljjav zdravnik«. Zato bo tema prihodnjega srečanja zdravnikov-reševalcev v Innsbrucku vzgoja reševalcev. Podkomisija za publikacije še ni zaživila, steklo pa je že delo z izdajanjem biltena, informacij IKAR, ki sedaj redno prihajajo na naše mize in jih prek lokalnih sredstev obveščanja posredujemo tudi pri nas.

Komisija za plazove je obravnavala nesreče, se posvetila statističnemu pregledu in poiskala zakonitosti, ki terjajo največ nesreč. V sezoni 81/82 je med 117 žrtvami plazov v Evropi in 143 žrtvami v celoti umrlo kar 42 odstotkov turnih smučarjev in 20 odstotkov smučarjev zunaj teptanih smučišč. Kakih posebnosti tokrat ni bilo.

	1981			1980	
	skupaj	s piste	s helikopterjem	skupaj	s helikopterjem
sodelovalo članov GRS	35 919			50 071	
akcij	20 424	13 527	3084	26 738	1487
oskrbljenih	20 852	12 811		27 259	
poškodovanih	18 061			24 125	
mrtvih	767			1 081	

Vroča tema je razvoj, uvedba in priznanje pasivnih pripomočkov za iskanje zasutih v plazju. Te elektronske naprave so se pojavile v Franciji, na Norveškem in Švedskem. Raziskave tečejo naprej. Omenjen je bil elektronski »vohljač« Lawino, ki smo ga imeli priložnost videti na srečanju Treh dežel oktobra v Mojstrani. V delu je Gansserjev slovarček izrazov s področja snega in plazov.

Letalska podkomisija je aktivna, želi pa še razširiti sodelovanje s piloti in strokovnjaki. Tudi na področju opreme se razgleduje po novih pripomočkih, ki do neke mere prihajajo (verjetno) tudi z bogato založene mize NASA in so primerno, nedosegljivo dragi. Tako oprema za preprečevanje šoka (\$ 5000), deljiva reševalna rjuha, lavinska žolna, ki smo jo videli lani v Bovcu in stane okrog 3000 do 4000 SFR, skupaj z ojačevalnikom.

Podkomisija dobro sodeluje s komisijo za tehniko reševanja in opremo.

Ta sedaj že izdaja letne preglede nesreč in upa, da bo s pomočjo izdatnejših podatkov o vzrokih nesreč lahko prišla do živega vzrokom nesreč. Tako bo prispevala k zmanjšanju števila žrtev. Grobo sliko dogajanja leta 1981 in 1980 kaže zgornja tabela.

Videti je razveseljivo nazadovanje števila mrtvih in poškodovanih, ne nazadnje tudi akcij, ki končno niso zastoj.

Podkomisija se je ukvarjala tudi z vprašanji tehničnega značaja, z jeklenicami, vrtilnimi vponkami, dopustnimi obremenitvami, novim avstrijskim vitlom v obliki sani. Omenili so tudi lavinske žolne, ki jih je treba izpopolniti.

Reševanje na pistah je še vedno stvar, s katero se GRS le nerada ukvarja. Odslej ga v statistiki ne mislijo več obravnavati.

Predsednik podkomisije W. Mariner si prizadeva, da bi bilo njeno delo kar najbolj usklajeno z delom letalcev, saj sta tako reševalska pešadija kot letalstvo eno in isto, drug drugega dopolnjujeta in sta močno soodvisna.

Tokratno srečanje je bilo povezano z volitvami. Predsednik IKAR in vsi predsedniki podkomisij ostanejo, uvedeno je mesto podpredsednika, na katero je bil izvoljen dr. C. Bühler. E. Friedli si je poiskal še svetovalce — H. P. Wengerja, izvolili so tri prisednike — S. Piguillema,

dr. E. Jennyja in K. Eitzenbergerja. Za svetovalce so izbrali še B. Toniolo, dr. G. Floro in L. Grammingerja.

Vodstvo IKAR nevarno narašča, organizacija se oddaljuje od smernic prvega predsednika dr. R. Campella, ki je poudarjal potrebo po preprosti in učinkoviti organizaciji in omejevanje članstva. Krog vodilnih se le počasi pomlaja, vprašanje je, če bo tolikšno število raznih funkcionarjev dalo ustrezno več rezultatov kot doslej.

Končno še k članstvu IKAR. Član je postal Mountain Rescue Committee iz Anglije; izredna članica pa je g. Ruth Eigenmann iz znane Fondacije Vanni Eigenmann iz Milana. Slednja to vsekakor zasluži, saj je z dejanji mnogo prispevala k večji varnosti pred snežnimi plazovi.

Izredni člani IKAR so že nekaj časa še: Mednarodno združenje zvez gorskih vodnikov (od 1979), Grška planinska zveza (1979), André Roch, specialist za plazove (1980) in Institut za sneg in plazove v Davosu (1981).

Prihodnje srečanje IKAR bo v Avstriji v Rudolfshütte v Visokih Turah.

Pavle Šegula

DELO MLADINSKE KOMISIJE UIAA V ZAGATAH

Pozornemu bralcu poročila mladinske komisije UIAA za sezono 1981/82 ne uide poglavitna težava, s katero se ta otepa: zelo slabim odzivom na razpisana srečanja in zasedanja.

Tako je komaj uspelo mednarodno srečanje plezalcev mladincev na Madžarskem. Sodelovalo je komaj 17 alpinistov iz petih organizacij, članic UIAA. Srečanje je bilo od 28. 6. do 4. 7. 1982. Kaže, da je bilo uspešno in da je bilo možnosti za plezanje več kot preveč.

Za organizacijo srečanja se je potegoval tudi DAV, ki je nameraval prirediti pohod po nemških gorah. Prijav pa ni bilo in tako tudi ne potepov po vrhoh.

Prav ob tem, da ni bilo prijav, pa se kaže, da v organizacijah nekaj ni v redu. Težko si je misliti, da med mladimi ni zanimanja za skupne akcije. Bolj se nam vsiljuje misel, da vabila in razpisi obtiče v pre-

dalih na sedežih planinskih organizacij (kar je na svoji koži že večkrat čutila tudi PZS, ko so se izgubili pozivi na udeležbo v odpravah ipd.). Te skratka ne opravijo svojega poslanstva, organizator pa se zaman trudi in opravlja Sizifovo delo.

Iz enakih razlogov letos spomladi ni bilo seje v Chamonixu, čeprav snovi za razpravo ni manjkalo.

Mladinska komisija zaradi tega ni obupala. O vzrokih težav namerava razpravljati na Dunaju, sicer pa bo za leto 1983 in 1984 razpisala nove akcije. Že sedaj pa prosi za pomoč vse tiste, ki imajo opravka z mladino.

P. Š.

(Bilten UIAA, št. 99)

PRILOŽNOST ZA PETIČNE PODJETNEŽE

Francoska »Groupe de Haute Montagne«, torej združenje »gornjih deset tisoč« francoskega alpinizma organizira prihodnje leto spomladi srečanje podjetnih alpinistov, ki bi se radi lotili privlačnih vrhov Kangtege in Tamserkua. Višina je za himalajske razmere zmerna, saj ne presega 6700 m, to pomanjkljivost pa odtehta težavnost vzponov in možnost, da se gora lotijo v alpskem stilu.

Tisti naš alpinist, ki ima v nogavici 12 000 FF, kolikor zahteva za udeležbo GHM ter si razen tega lahko utrga še kak desetisočak in nekaj tednov počitnic, naj se jadrno poveže z GHM, kjer dobi nadaljnja navodila.

P. Š.

(Bilten UIAA, št. 99)

SPET NOV TIP PRIROČNE LAVINSKE SONDE

Erich Friedli je znan kot gorski reševalec in predsednik IKAR, le maloštevilnim reševalcem pa je znano, da v svoji mali tovarni včasih izdeluje tudi razne reševalne pripomočke. Znan je njegov vitel, izdelal pa je že tudi več vrst priročnih lavinskih sond, med temi take, ki jih vgradi kar v smučarske palice.

Njegov najnovejši proizvod je sonda, sestavljena iz sila lahkih segmentov, dolgih po 45 cm iz odpornega aluminija. Iz šestih delov je možno sestaviti sondo, dolgo 2,7 m, ki tehta komaj 300 gramov. Cena ni znana, jasno pa je, da je stvar kaj pripravna za turne smučarje, vodje tečajev in podobno, saj jo brez vsake težave lahko tako rekoč vsak dan nosimo s seboj v nahrbtniku.

P. Š.

(Bilten UIAA, št. 99)

NOVA REVIIJA ZA ALPINISTE V ITALIJI

Znano je glasilo CAI »La Rivista della Montagna«. Ta je v sodelovanju s torinsko sekcijo CAI pričela izdajati še glasilo »Scandere«.

To je bogato ilustrirana revija, v kateri mrgoli prispevkov, ki se ubadajo z različnimi temami sodobnega alpinizma. Spričo tega jo poznavalci priporočajo vsem tistim, ki čutijo potrebo, da se še posebej ukvarjajo s planinskimi dejavnostmi.

P. Š.

(Bilten UIAA, št. 99)

GORSKA REŠEVALNA SLUŽBA V ZRN LETA 1981

GRS je v ZR Nemčiji del Rdečega križa in poznana kot Bergwacht (BW), sicer pa prostovoljna organizacija, na moč podobna naši GRS, le da je številčno mnogo večja. V njenih vrstah je bilo lani 5210 reševalcev, ki so v različne reševalne posege vložili kar 996 579 ur ali povprečno 192 ur na reševalca.

Bavarska je ne dolgo tega sprejela zakon o reševalni službi, ki daje BW priložnost, da si pri večjih investicijah pomaga z državno dotacijo. Lani so v ta namen porabili 647 872 DM ali okrog 15 000 000 dinarjev, kar nikakor ni malo. Med drugim so nabavili 9 malih avtobusov tipa VW, 2 mercedesa, 3 motorne sani ter 13 stalnih in 23 prenosnih UKV radijskih postaj. Dosti je bilo tudi druge opreme, saj iz lastnih izkušenj vemo, da niti jeklena vrv ni večna.

V letnem poročilu BW beremo tudi o novem predsedniku BW dr. Francu Heublu, ki je zamenjal znanega prof. Fritza Lenseja. Razumljivo je, da našim nemškim kolegom ni bilo lahko pri srcu, ko se je po dvajsetih letih poslovil priljubljeni predsednik, še posebej pa so bili v dvomih, ker kandidat za to funkcijo ni prišel iz njihovih vrst, temveč iz družbenopolitične skupnosti, od zunaj. No, kaže, da so se dvomi kar naglo razpršili in danes življenje teče neovirano naprej, kot da se ne bi nič zgodilo.

V poročilu, ki ga povzemamo po nemškem Berg-Echo, je sestavek o delu v letu 1981 na koncu začinjen tudi z dokaj obširnim odstavkom o zbiralni akciji za Poljsko, ki so jo izvedli ob pomoči propagandnega oddelka znane športne firme Schuster. Več ton kvalitetnih dobrin so poslali v Zakopane ter jih tam izročili zastopnikom poljske GRS.

Iz dejanja in komentarja, ki ga tu ne ponavljam, veje neprijetna misel, da se v pisanje vključuje politična propaganda. Neprijetno pa mi je tudi ob misli, da je vodstvo poljske GRS, ki je tarnajoč in z odprtimi rokami sprejelo nemško pomoč

obubožani Poljski, našlo devizne denarje in poslalo svoje delegate na drago zasedanje IKAR v Kanado. Sicer pa je to njihova stvar, gre le za to, da v obeh dogodkih zaman iščemo doslednost.

P. Šegula

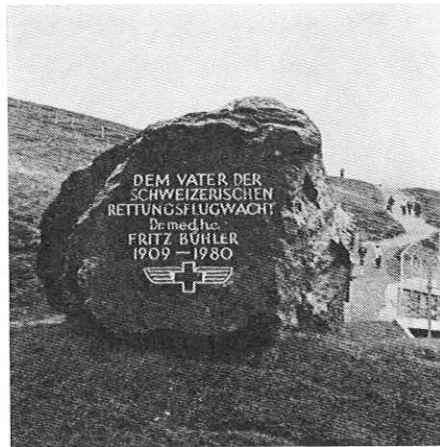
ČEŠKOSLOVAŠKA — SMUČARSKI TEK NA 50 KM

31. maja 1970 je bil na področju Huascarana katastrofalni potres, ki je zahteval na tisoče žrtev. Ob jezeru Langanuco (3850 m) je ostala pokopana pod snežnimi masami celotna češkoslovaška odprava — 15 mož, med njimi svetovno znani planinski fotograf Vilém Heckel in avtor številnih planinskih knjig, Arnošt Černík. V spomin na ta tragični dogodek prirejajo v Libercu vsako leto smučarsko tekmovanje. »Jizerská padesátka«, kot se tekme imenujejo, je danes največja prireditev te vrste na Češkoslovaškem. Proga za moške je dolga 50 km (starostne kategorije do 40, do 50, do 60 in nad 60 let), za ženske pa 20 km (starostne kategorije do 40, do 50 in več kot 50 let). »Jizerská padesátka 1983« bo 30. januarja, proga pa bo speljana od Hrabčevicev do Bedřichova. Informacije »Jizerská padesátka« — TJ Lokomotiva; Jablonecká 21; 461 04 Liberec.

(x)

SPOMINSKI KAMEN FRITZU BÜHLERJU

Fritza Bühlerja, ustanovitelja in dolgoletnega direktorja Švicarske letalske reševalne službe (SRFW) smo se ob njegovi smrti spomnili v PV (1981/1, str. 39). V njegovo čast so 25. septembra 1982 prijatelji in SRFW na Kleine Scheidegg, Berner Oberland, Švica, odkrili spominsko znamenje. To je mogočen blok grindelwaldskega marmorja z napisom »Očetu SRFW, dr. med. h. c. Fritzu Bühlerju 1909—1980«.

Postavitev znamenja so omogočile številne planinske organizacije, ki so tudi poskrbele, da stoji v primernem okolju — pod steno Eigerja, Möncha, in Jungfrau. Tam smo se tudi člani IKAR večkrat udeležili simpozijev letalske podkomisije. Bili so vselej bogato založeni s koristnimi novostmi, najsij gre za opremo ali za tehniko reševanja s helikopterjem. Bili smo tudi pri prvih poskusih reševanja s helikopterjem v Eigerju, ki so se začeli pod vodstvom pokojnega Fritza in so po svoje prispevali, da imamo danes tudi pri nas letalce reševalce, sposobne enakih storitev.

Spominski blok je le zunanji odraz spoštovanja in spomina, ki naj traja dlje kot človeški rodovi. Sodobniki in znanci, še posebej letalci reševalci na tujem in pri nas pa se zanimivega moža spominjajo vselej, ko pogovor nanese na reševanje s helikopterjem in vselej, kadar zahrume motorji te kovinske »postovke«.

Pavle Šegula

na kratko ...

SREČNO 10/82

Glasilu delavcev SOZD revirski energetski kombinat Edvarda Kardelja objavlja dvoje planinskih tem in sicer zapis o obletnici planinske postojanke na Čemšeniški planini. V planinskem domu dr. Franca Goloba so namreč zagorski planinci v septembru 1982 pripravili proslavo ob 50-letnici prve planinske kočice na tej planini. 2. oktobra pa je bila osrednja republiška prireditev — Milovanovičev memorial, ki ga je organizirala Planinska zveza Slovenije oziroma PD Trbovlje v sodelovanju s Taborniško zvezo Slovenije.

URBAN (596 m)

Mariborčanom že od nekdaj zelo priljubljena izletniška točka privablja vsako leto več obiskovalcev. Letos se je število vpisanih gostov v to prvo postojanko na »Poti čez Kozjak« povzpelo že daleč čez dva tisoč. Lep razgled, gobe, kostanj in ne nazadnje — sladke most, popestrijo izlet, ki si ga marsikdo privoščiti tudi v delavnik, popoldan.

Ko govorimo o Urbanu, vedno pomislimo tudi na Stanka Josta, ki že dobrih 35 let upravlja to gostišče, ki ga je odprla njegova mati že leta 1919, skrbi za lačnega

Stanko Jost — posneto poleti 1982

in žejnega popotnika in nas razveseljuje s svojo harmoniko. V prijetni družbi radi skupaj z njim zapojemo pesem, ki jo je sam spesnil in uglasbil:

Če si slabe volje
in se vprašaš: Kam?
glej, tam v daljavi
vabi te Urban.

Pot do tja je strma,
le ne bod' zaspan,
vince sladko vabi,
da ti ga Urban.

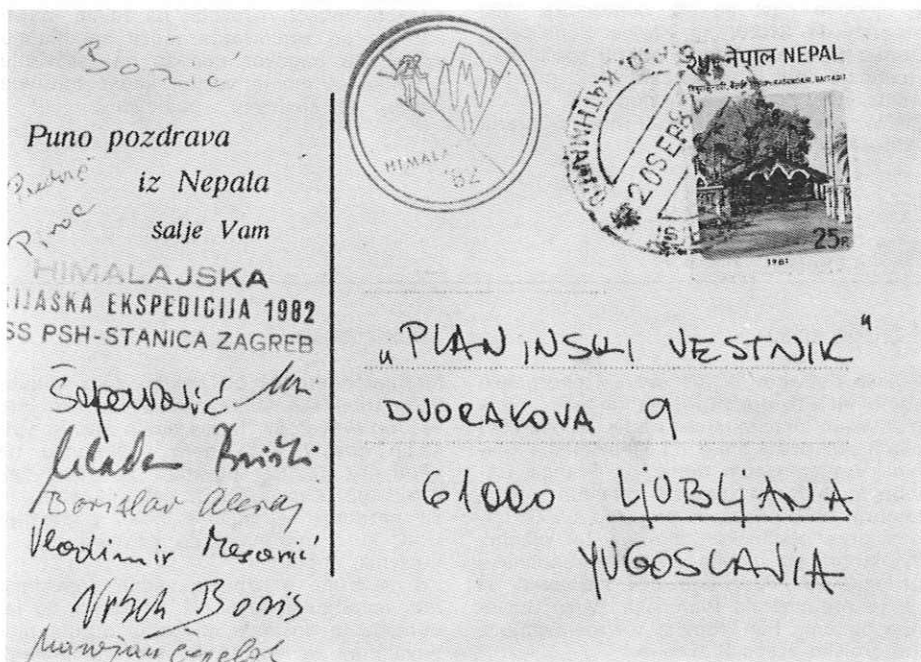
Jaka Ciglar

GLAS KOLEKTIVA 9/82

Glasilo delavcev SGP Slovenije ceste-Tehnika tudi ni brez planinskih novic. V tej številki najdemo med drugim tole: Egidij Lampič se spominja Hanzove poti na Prisank, ki jo, zavoljo svoje težavnosti,

priporoča bolj izkušenim. Spregledali tudi nismo vabila na enodnevni izlet v Polhograjske Dolomite, vabila za obisk Tjen-tišta in za vzpon na Maglič. Veseli bi bili, če bi nam udeleženci poročali o teh izletih.

Planinski vestnik v letu 1983 — v jubilejnem letu — 90-letnici slovenskega organiziranega planinstva!

Tudi Planinski vestnik, kot živa vez med preteklostjo in sedanostjo, ko se je začelo tkati organizirano slovensko planinstvo in je v oblikah, spremembah, dopolnitvah in izpopolnitvah prešlo pot do današnjega dne, bo v letošnjem letu spremljal dogajanja, ki bodo tako ali drugače podčrtavala ta visoki jubilej slovenskega organiziranega planinskega delovanja.

V svoj snovni koncept je prevzel obvezo, da bo pozoren posebej na prve mejnike, ki so zakoličili to visoko obletnico, na prvo Slovensko planinsko društvo v Ljubljani, na podružnice v Kamniku, Mozirju, na gornjesavska planinska društva in na vse druge planinske mejnike, ki kakorkoli razmejujejo planinsko zgodovino med sedanostjo in preteklostjo.

Zato želimo povabiti kar največ sodelavcev, ki bi pomagali pri nastajanju posameznih števil, posameznih zgodovinskih poglavij, ki so za naše planinstvo pomembna, obenem pa zbrati tudi v vrste naših naročnikov kar največ novih. Z novim letom Vam torej ponujamo to planinsko možnost in Vas vabimo kot naročnika ali kot bralca, da naše najstarejše glasilo priporočite tudi drugim, svojim znancem, prijateljem, najbližjim, saj je vsebina Vestnika taka, da boste v njej našli morda košček tistega, kar tudi Vas oplaja, da radi zahajate v naše lepe gore.

Naročnina za letošnje leto je 650 dinarjev, naročite pa se lahko tako, da pišete na Upravo Planinskega vestnika, Ljubljana, Dvořakova 9 ali pa preprosto izpolnite tale obrazec in ga v pisemski ovojnici pošljete na gornji naslov.

8 <

Ime in priimek .....

Naslov .....

Član Planinskega društva DA (katerega) .....

NE (obkrožite)

Podpis .....